

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 20 augusti justerades.

§ 2 Anmälan om faktrapmemorior

Andre vice talmannen anmälde att följande faktrapmemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2019/20:FPM70 EU:s agenda och handlingsplan för narkotika 2021–2025
COM(2020) 606 till socialutskottet

2019/20:FPM71 Förordning om upphörande av referensvärden på finansmarknaden SWD(2020) 142, COM(2020) 337, 2013/14:FPM13 till finansutskottet

2020/21:FPM1 EU:s strategi för säkerhetsunionen COM(2020) 605 till justitieutskottet

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

EU-dokument

COM(2020) 483 till miljö- och jordbruksutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 4 november*.

COM(2020) 491 till trafikutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 4 november*.

§ 4 Svar på interpellationerna 2019/20:449 och 453 om särbehandling av enskilda bolag

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Tony Haddou har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att hindra att svenska skattepengar går till internationella techjättar som ägnar sig åt aggressiva skatteupplägg. Joar Forsell har frågat

mig om det är mitt och regeringens ställningstagande att enskilda bolag bör kunna ges positiv särbehandling genom åtgärder av regeringen och hur jag i sådana fall motiverar mitt ställningstagande. Frågorna rör samma tema, och jag besvarar dem därför samlat.

Gränsöverskridande handel och utländska investeringar bidrar till högre tillväxt, sysselsättning och utbyte av tankar och idéer som utvecklar vårt samhälle. Just nu befinner vi oss i början av en digitalisering av samhället och näringslivet. Då är denna typ av infrastruktur också viktig för att kunna bygga nya tjänster och företag, som i sin tur skapar jobb och bidrar till välfärden och vår konkurrenskraft.

Ett av regeringens uppdrag är att stärka den svenska konkurrenskraften. För att nå de mål som beslutats av Sveriges riksdag arbetar regeringen med generella regelverk och i vissa fall stöd för fler jobb och företag.

Av de tre så kallade techjättarna interpellanterna nämner är det Facebook som erhållit stöd för sin etablering. I Facebooks fall beviljade den föregående regeringen regionalt investeringsstöd 2011, och Tillväxtverket beviljade ytterligare medel våren 2014.

Enligt Tillväxtverket bedöms etableringen, som fått regionala investeringsstöd om knappt 140 miljoner kronor, ha lett till investeringar på över 4 miljarder kronor. Det är betydande investeringar för Luleå och Norrbotten.

Sverige eftersträvar ett företagsklimat som är förutsägbart och rättvist, och de stöd som används är generella och reglerade. I svensk rätt har vi generella skatteregler som gäller alla. Däremot kan villkoren i vissa fall skilja sig mellan olika branscher eller sektorer. Den lägre energiskatten för elförbrukning i datorhallar är på samma nivå som för exempelvis tillverkningsindustrin. Det är en generell nedsättning som inte riktas till något specifikt företag.

Skatteflykten är däremot internationell, och då måste det till internationella lösningar för att stoppa den. Det senaste decenniet har länderna koordinerat sig alltmer inom OECD mot den internationella skatteflykten och skatteplaneringen. Det har visat sig vara rätt modell, och arbetet har varit framgångsrikt. Men det finns fortfarande frågor kvar att lösa när det gäller den digitala ekonomin. Sedan finns det länder som trycker på för att beskattningen ska flyttas från länder där innovation sker till stora konsumentländer. Där tycker vi att det är rimligt att också små exportberoende ekonomiers intressen tas till vara, inte minst för att främja innovation.

Vi måste ständigt utveckla och förbättra villkoren för att stärka den svenska konkurrenskraften. Den internationella konkurrensen om investeringar och kompetens är mycket hård. Och Sverige, som är ett litet exportberoende land, använder de stöd och regelverk som finns till hands för att möta utländsk konkurrens och säkra framtida jobb. Sverige måste fortsätta vara öppet för handel och utländska investeringar.

Anf. 2 TONY HADDOU (V):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Med anledning av Aftonbladets avslöjanden hoppas jag att näringsministern tillåter mig att tveka om vem som skrivit svaret – om det var Amazon eller Näringsdepartementet. Jag låter frågan hänga kvar.

Anledningen till att vi har den här debatten är att tre av regeringens ministrar med näringsministern i spetsen under en längre tid har vädjat till nätjättarna Amazon, Google och Facebook att etablera sig i Sverige. Och man har inte bara vädjat och fjäskat, utan regeringen har också öst pengar i form av skatterabatter och subventioner över amerikanska nätjättar.

Detta är ju inte vilka bolag som helst, utan de tillhör de högst värderade bolagen i världen. Det handlar om multimiljardärer, världens rikaste män, som maxat sina vinster under en global pandemi medan vanligt folk blivit arbetslösa och fått välja mellan att kunna äta eller att betala hyran.

Och när jag säger ”inte vilka bolag som helst” syftar jag på att de har blivit störst i världen av två anledningar, och här är Amazon ett beklagligt exempel.

För det första har de skatteflykt som affärsmodell. Modellen går ut på att kringgå skatteregler, och de lobbbar hårt för att få så låga skattenivåer som möjligt. De betalar knappt någon skatt över huvud taget. I Europa har de lyckats få ned sin skattesats till mellan 1 och 2 procent genom att slussa ut vinsterna till skatteparadis, trots att vi säger att skatt ska betalas där värdet skapas och trots att det är arbetarna som skapar vinsterna. Men den regeln verkar inte gälla världens största bolag.

Näringsministern säger vidare att skatteflykten är internationell och att det krävs internationella lösningar för att stoppa den. Ja, det kan nog alla som lyssnar på denna debatt räkna ut. Men problemet är att Socialdemokraterna konsekvent blockerar EU-förslag mot skatteflykt. Man följer en svart lista mot skatteflykt som rentvår de värsta skatteparadiserna. Där vore det bra med en förbättring.

För det andra frånsäger sig Amazon allt samhällsansvar i de länder man verkar i. Det handlar om att snabbt avskaffa anställningstryggheten för att suga ut så mycket pengar som möjligt av dem som gör det fysiska jobbet. Tar vi England som exempel kan vi se att ambulansen tillkallades 600 gånger till Amazon under en treårsperiod men bara några enstaka gånger till konkurrerande lager. Amazon självt kommenterade detta med att det ändå är en låg siffra med tanke på antalet arbetade timmar.

Det betyder att man använder arbetare som förbrukningsvaror och låter skattebetalarna stå för sjukvårds- och ambulanskostnader. Det är känt att det förekommer spårsändare på deras lager som följer arbetarnas rörelsemönster och att toaletteraster klockas så att anställda får kissa i petflaskor. Så agerar ett bolag som aktivt arbetar emot facklig organisering och som använder arbetare som slit och släng. Alltså: Ägarna lever i ekonomiskt överflöd och arbetarna i kroppar som inte längre orkar.

Är det här verkligen en vinnande modell? Tycker ministern det? Varför fjäskar näringsministern för de här jättarna, som har en antifacklig politik? De har blivit världens rikaste män, inte genom att tjäna sina pengar utan genom att ta pengar. De har byggt upp sina imperier på ryggen av människor som inte värderas. Och på vilket sätt ska näringsministern stoppa Amazons skatteflykt – de slussar ju ut sina pengar till Luxemburg?

Fru talman! För att regeringen inte ska slösa bort ännu mer svenska skattepengar eller dalta med den här typen av bolag har Vänsterpartiet nyligen lagt fram ett utskottsinitiativ. Förslaget är att regeringen genast ska återkomma med en strategi för att införa offentlig så kallad land-för-land-rapportering. Då skulle multinationella bolag redovisa sina vinster och

skatter offentligt i Sverige, för någon ekonomisk rättvisa måste det ändå finnas.

Är näringsministern beredd att införa detta? Ge mig gärna ett svar i dag, tack!

Anf. 3 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Det är en väldigt vänsterpräglad debatt här. Det är spännande för oss båda interpellanter.

Jag reagerar lite på svaret och på det som var den förra regeringens näringspolitik. I det här fallet handlade det om att ge bidrag till enskilda bolag, enskilda stora bolag som på en fri marknad rimligen själva skulle kunna få kapital till viktiga investeringar.

Gustav Fridolin, som satt i denna regering, skriver i tidningen Arbetet. Det är en tidning som jag oftast inte läser, men när Gustav skriver läser jag den gärna. Han har den senaste tiden varit lite extra skarp, inte sällan mot regeringen. Han skrev att Socialdemokraterna gillar stora saker. Och visst känner man igen sig lite i det där: Socialdemokraterna gillar stora industrier och stora system. De vill kunna styra och ställa med ekonomin och människorna i stora övergripande system som är helt oöverblickbara. Såklart är det där mest en fantasi. Men Socialdemokraterna gillar stora saker.

Jag tycker egentligen inte att det är något fel med det. Vi liberaler tycker inte att det är något fel med att man gillar stora företag – stora, lönsamma företag som skapar jobb och välstånd. Det är inget problem.

Men skillnaden mellan Socialdemokraterna och Liberalerna är i det här fallet att vi också gillar små företag. Vi tycker också att det är bra när drivna entreprenörer, innovatörer och företag kommer underifrån med nya idéer och nya sätt att göra saker och lyckas vända de gamla, stora jättarna. Och visst, Facebook är ingen gammal stor jätte. Men det är väl självklart att även det som Facebook gör kommer att göras bättre av någon annan i framtiden.

Problemet med den politik som regeringen för när man vill gynna stora saker, som Fridolin beskrev det, är att varje krona man ger i bidrag till något av de här stora bolagen har man tagit någon annanstans ifrån. Skattesystemet funkar så i Sverige att små företag och företagsamma människor – entreprenörer som drivs av en egen kraft – trycks tillbaka av stora system av regler. Det är stora tyngande skattesystem och stora tyngande regelsystem, och sedan tar Ibrahim Baylan dessa pengar och petar in i några favoritprojekt.

Det som provocerar, fru talman, är att regeringen verkar ha blivit helt bländad. För visst är det häftigt med Facebook och Amazon! Det är stora amerikanska jättar, och det är lite flashigt. Jag kan förstå det. Men det är bara det att bnp inte skapas i Powerpointslides på Näringsdepartementet. Bnp skapas av vanligt folk som jobbar, som skapar företag, som har en idé och som driver innovationsutvecklingen i det här landet. Det skapas inte genom att regeringen omfördelar och styr ekonomin. Det vore bättre för både Sverige, för Sveriges företagare och för välståndet – och i förlängningen för finansieringen av välfärden, som Socialdemokraterna brukar säga att man bryr sig om – att i stället sänka skatten och låta människors egen skaparkraft driva utvecklingen.

Forskningsinstitutet Ratio har granskat bland annat de regionala utvecklingsstöden och visat att detta inte är effektiv näringspolitik, för det leder inte till mer tillväxt än man hade fått annars. Det leder inte till jobb. Ibland, i recession, kan det leda till något enstaka jobb, men det var inte fallet när regeringen drev sin politik.

Min fråga kvarstår: Vad baserade regeringen sin politik på?

Prot. 2020/21:5
10 september

Svar på
interpellationer

Anf. 4 ALI ESBATI (V):

Fru talman! Tack till min partikamrat Tony Haddou, som lyfter denna viktiga fråga!

Nu vänder jag mig till statsrådet. Även i en interpellationsdebatt kan det kanske vara bra att slå fast det man är, eller i alla fall tror sig vara, eniga om. Vi är eniga om att Sverige är en liten, öppen ekonomi, där internationell handel, internationellt kunskapsutbyte och internationella investeringar spelar stor roll för utvecklingen.

Vi är också eniga om att det är bra att regeringen arbetar aktivt för att skapa goda villkor för att Sverige ska kunna vara en ledande industri- och kunskapsnation. Däremot tycks vi vara oense om hur man i sammanhanget ska se på stora företagsjättar som försöker spela ut stater mot varandra. Och hur ska en svensk regering se på sådant som fackliga rättigheter och arbetsvillkor? Det är klart att det är lite extra nedslående när det handlar om en socialdemokratisk minister.

I Aftonbladets granskning, som har nämnts här, citeras till exempel en ombudsman på fackförbundet Unionen som säger: "Facebook är emot kollektivavtal. Vi har besökt dem och vi har pratat med dem. Men de tackar nej och säger att det inte är något för dem."

När det gäller Amazon är arbetsvillkoren något som har varit väldigt uppmärksammat på lagren där bolaget har funnits tidigare. Det har kommit att bli en hel filosofi om hur man klämmer ut maximalt ur arbetskraften på ett sätt som går ut över fysisk och mental hälsa medan man lägger över kostnaderna på det omgivande samhället.

Det här är något som det har skrivits artiklar och böcker om. Det handlar om arbetstagare som inte har möjlighet att till exempel gå iväg och dricka vatten, som statsrådet nu gör. Här i Sverige påminde två av ledarna för fackförbundet Seko nyligen om den här företagskulturen och sa: "I fallet med Amazon och dess etablering i Sörmland vittnar tyvärr många politikernas standardsvar om okunskap. Vi vill peka på hur Amazon bär sig åt i andra länder där de är etablerade. Ingenting pekar på att de vill agera annorlunda i Sverige."

Detta är alltså ett citat från fackliga företrädare. Man kan tycka att det här borde få en socialdemokratiskt ledd regering – om man har höga tankar om den regeringen – att analysera risker, fundera på motstrategier och hitta politiskt smarta grepp för att värna den svenska kollektivavtalsmodellen.

Har det varit så? Inte direkt, får man lov att säga. I stället har Ibrahim Baylan tillsammans med ministerkollegorna Mikael Damberg och Isabella Lövin skrivit insmickrande brev till just de här bolagen och avslutat med det ganska käcka utropet: Vi är redo för business och står till er tjänst!

Detta är anmärkningsvärt av många olika skäl. Många har gett uttryck för sin oro, och bland andra fackliga företrädare känner denna oro och driver på för arbetsmiljökrav. Man kan konstatera att Ibrahim Baylans partikamrat i Eskilstuna då svarar: Sådant gör man i kommunistdiktaturer! Jag

tycker att det tyder på en ganska märklig bild av både kommunpolitiken i Eskilstuna och det systematiska arbetsmiljöarbetet i kommunistdiktaturer.

Det blir intressant att höra hur denna partikamrat och näringsminister Ibrahim Baylan resonerar, för jag menar att villkoren på arbetsmarknaden i samband med stora nyetableringar utöver anställda på plats också påverkar hela branscher. Det är alltså oerhört viktiga framtidsfrågor. Det påverkar vilka jobb som växer fram och hur ekonomin utvecklas. Det sätter i grund och botten sin prägel på hela det svenska samhället.

Då är det viktigt, inte minst för svensk fackföreningsrörelse, att veta om man kan räkna med att regeringen står på samma sida som de gör. Eller är det i värsta fall så att regeringen genom att vara servil och open for business snarare hamnar på rakt motsatt sida i de dragkamper som uppstår? Det tycker jag vore viktigt att kunna reda ut i dag.

Anf. 5 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman och ministern! Jag skulle vilja ge en beskrivning av svenskt näringsliv, och jag hoppas att ministern har ungefär samma bild som jag har.

Svenskt näringsliv bygger på små och medelstora företag. En stor majoritet av de privatanställda i dag jobbar på ett litet eller medelstort företag. Antalet anställda ökar mycket mer i de små och medelstora företagen än i de stora företagen. Dessutom bidrar de små och medelstora företagen till mer än hälften av Sveriges bnp.

Därför förvånar det mig att regeringen går så långt i att försöka locka hit dessa stora företag. Jag tänker till exempel på den hearing som har hållits i USA:s parlament angående bland annat Amazons utnyttjande av mindre startup-företag, där Amazon helt enkelt har investerat för att komma över information som de sedan själva har använt för att starta konkurrerande företag. Detta har inneburit att företag har krossats i processen. Också Facebook förhördes, på grund av kopiering av mindre företags lösningar och kring hur man köper upp konkurrenter på marknaden. Facebook åter alltså upp företag.

Vad tror ministern att dessa företag kommer att göra med svenska små och medelstora företag – företag som utgör hälften av vår bnp?

Dessutom undrar jag vad ministern tror att det här kommer att göra för innovationen i Sverige, som är så viktig – speciellt för vår exporthandel.

Anf. 6 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! I går hade jag förmånen att få åka till Sundsvall tillsammans med min kollega arbetsmarknadsminister Eva Nordmark. Anledningen till det var de många varsel som har kommit i Sundsvall. Uppemot 1 000 personer har varslats om uppsägning, huvudsakligen på SCA Ort-viken.

Att få beskedet att man mitt i en väldigt djup global kris riskerar bli av med jobbet är allvarligt. Det är allvarligt för Sundsvall och för landet men naturligtvis mest allvarligt för de människor som det rör sig om. Jobbet är ju inte vad som helst. Det är inte bara en försörjning, utan det är också ett sammanhang, en känsla av att vara behövd.

I går satte vi oss alltså med arbetsgivare och fack som gärna ville träffas tillsammans, eftersom det är en viktig del av den svenska arbetsmarknadsmodellen. Vi gick igenom vad vi tillsammans kunde göra för att hjälpa

människor med utbildning att hitta andra jobb. För dem som ska vara kvar handlar det om på vilket sätt vi kan hjälpas åt för att de ska kunna gå vidare inom samma företag.

Det här är en väldigt viktig del av den kollektivavtalsmodell som har gjort Sverige väldigt framgångsrikt. Det handlar inte bara om känslan av rättvisa, utan jag tror dessutom att det är väldigt bra för konkurrenskraften och för vår ekonomi.

Men det är klart att i grund och botten handlar det också om att en liten, öppen ekonomi som vår ska kunna få den här typen av investeringar som SCA också nu använder samtidigt som de varslar. Digitaliseringen, som ju är grunden för det vi pratar om, har börjat och har hållit på i några år, och även om vi tycker att den har gått väldigt långt tror jag att vi bara är i början av den. Det är klart att Sverige ska vara ett land där det också investeras i digitaliseringens infrastruktur.

Mot den bakgrunden, fru talman, har regeringen argumenterat och kommer att fortsätta att argumentera för investeringar i Sverige. Människor i Sundsvall, Luleå, Stockholm och Skåne kommer ju även i framtiden att behöva jobb. Jobbet är så oerhört viktigt. Det är bra för människor, och det är bra för vår välfärd.

Nu kom det ett antal frågor, fru talman, och hade man bara bemödat sig om att läsa bortom rubriken hade man kunnat se att det finns fakta som motsäger en del av dessa. Ta till exempel försöket från Vänsterpartiet att misstänkliggöra Socialdemokraterna – något som man gjort i alla år – för att inte stå upp för den svenska kollektivavtalsmodellen. Jag har min bakgrund som facklig ombudsman just i Unionen, där jag åkte runt i Västerbotten och Norrbotten för att argumentera just för skrivande av kollektivavtal. Varför? Jo, därför att det är bra för löntagarna, och det är bra för företagen.

Som näringsminister har jag bidragit till att de statliga bolagen numera i sin ägarpolicy ställer krav på kollektivavtal hos underleverantörer, därför att det är bra för löntagarna och bra för landet.

Jag får höra anklagelser om att den förra regeringen har bidragit med en massa pengar till dessa tre nättjättar. Men om Joar Forssell hade läst svaret ordentligt hade han sett att den förra regeringen syftar på den regering där Liberalerna satt med. År 2011 hade vi trots allt en alliansregering där Liberalerna satt med.

Fru talman! Skatteflykt är ett otyg, och vi måste göra vårt yttersta för att se till att göra det så svårt som möjligt. Den digitala ekonomin gör det svårare, men vi får ju inte skjuta oss själva i foten. De förslag som man här hänvisar till skulle flytta beskattning från små länder som Sverige, som har mycket innovation och många stora företag, till stora konsumentländer. Det skulle vi bli förlorare på.

Vi ska ha en rättvis beskattning, men det får inte innebära att stora länder berövar små länder skattekraft.

Anf. 7 TONY HADDOU (V):

Fru talman! Det var skatteflykt jag nämnde, och av de fyra minuterna lades kanske 15 sekunder på skatteflyktsfrågan.

En fråga står dock obesvarad, nämligen om Baylan kan tänka sig att rösta för en offentlig land-för-land-rapportering. Då skulle de här jättarna

som Baylan fjäskat för visa offentligt var de betalar sin skatt och hur mycket av vinsterna som de skickar iväg till Irland eller Luxemburg.

Varsel togs upp, och det är ju otroligt sorgligt när det händer. Jag tycker att Baylan ska fundera på vilka jobb som slås ut och vilken arbetsmarknad man skapar när man tar in företag som Amazon, för medan världens länder just nu diskuterar hur vi ska beskatta nätjättarna – Baylan var inne på digitaliseringen – gör Socialdemokraterna precis tvärtom. Ni köper lobbyismen från storföretagen som inte betalar skatt. Företagen spelar ut stater mot varandra. De kommer till Sverige men ska inte betala någon skatt här.

Medan världen går in i en ekonomisk depression och kriser avlöser varandra – vi är inne i en djup kris just nu – har miljarder rullat in till de amerikanska nätjättarna som fortsätter att göra miljardutdelningar och inte betalar någon skatt. Skatteflykt är deras affärsmodell, och de nätjättar som vi pratar om nu har blivit så stora och rika att de har tagit över världens marknadsandelar inom den här branschen, på hela området. Jag hoppas att näringsministern förstår hur domino fungerar: Det är en bit som slår ut en annan bit som i sin tur slår ut en annan.

När Baylan sitter här och räknar på jobb som etableras måste man också räkna på jobb som slås ut. När regeringen räknar på skatteintäkter som kommer in med anledning av att folk arbetar kanske ni ska ha en kolumn i en Excel-fil på Näringsdepartementet för hur mycket skatteflykten kostar eller för hur mycket skattepengar som försvinner när mindre bolag tvingas att lägga ned – mindre bolag som gör rätt för sig och betalar skatt, medan Amazon på sikt har monopol på marknaden och inte betalar någon skatt.

Näringsministern tar upp Facebook i sitt svar. De fick ju 140 miljoner av regeringen, vilket ledde till 56 jobb enligt Aftonbladets granskning. Det är över 2,5 miljoner kronor per jobb. Det är väldigt dyr arbetsmarknadspolitik. Dessutom toppar bolaget Panamaläckan när det gäller bolag som bygger sin affärsverksamhet på skatteflykt.

När det kommer till Amazon slussas pengarna till Luxemburg. För Facebooks del går upplägget ut på att inte redovisa intäkter lokalt utan slussa dem vidare till bolagets europeiska huvudkontor på Irland.

Det här är också anledningen till att Socialdemokraterna måste börja se europeiska länder som skatteparadis. I dag gör tyvärr inte regeringen det, utan både Luxemburg och Irland går fria från EU:s svarta lista över skatteparadis. Socialdemokraterna verkar tycka att det är helt okej; vi har digitalisering och sedan jobbar man internationellt med det. Men ni blockerar ju förslagen när de kommer internationellt. Ni blockerade förslagen om offentlig land-för-land-rapportering senast i höstas.

Nu har ni en chans till. Ett sådant initiativ ligger hos Sveriges riksdag. Frågan tas upp igen i EU, efter OECD:s ramverk. Varför röstar ni inte för en offentlig land-för-land-rapportering så att man faktiskt kan se vart dessa företag flyttar sina vinster och hur mycket de beskattas i de länder där de är? Det tycker jag att Baylan ska kika på.

Då kvarstår frågan om Sverige ska vara ett centrum för den här typen av upplägg och avtal, där storföretagen tar del av allt vi har byggt upp tillsammans i form av infrastruktur, vägar, offentlig service och fiber medan de inte ger någonting alls tillbaka utan tvärtom kommer att slå ut mindre bolag som faktiskt gör rätt för sig och betalar skatt.

Fru talman! Tack för svaret, får jag börja med att säga!

Från mitt perspektiv handlar det här om regeringens och statsrådets syn på hur näringslivspolitik bedrivs på ett effektivt sätt utifrån de exempel som tas upp i interpellationen. Det handlar också om skatteflykt, och jag håller med om att det vore rimligt med land-för-land-rapportering, något som Vänsterpartiet driver på ett mycket bra sätt.

Då är det lite märkligt att gå upp i debatten, dra en liten anekdot och prata om den kris som Sverige befinner sig i just nu. Det är ju inte det detta handlar om. Det är klart att i en finansiell kris kan det behövas stöd till enskilda bolag, och det sa jag också i mitt första inlägg. Det kan behövas stöd som är generellt utformade för att nå dem som drabbas av krisen. Det är ju något som kommer utifrån och inte hade drabbat en om det inte vore just för krisen.

Det är vi överens om. Det ingår i januariavtalet. Det är inte någonting som Ibrahim Baylan har hittat på alldeles själv.

Det är lite märkligt att man inte svarar på frågan, för jag tror att vi från politiken kan skydda arbetstillfällen som hade kunnat skadas av coronakrisen. Men jag tror faktiskt inte att man skapar jobb med hjälp av Powerpointbilder på Näringsdepartementet eller något annat verktyg som Ibrahim Baylan har i sin låda. Tvärtom – jobb hade skapats alldeles oavsett om det var en socialdemokratisk eller moderatledd regering eller för den delen en liberalledd regering. Jobb skapas därför att människor har drivkrafter. Enskilda människor driver utvecklingen genom sitt entreprenörskap och sitt hårda arbete.

Jobb skapas däremot i lägre grad när Socialdemokraterna bygger ett stort system. Man gillar stora saker som går ut på många regleringar, höga skatter och byråkrati som ska slussa pengarna hit och dit, ta från dem som bygger upp något och ge till dem som redan är stora. Då skapas färre jobb. Även om man kan peka på att något enstaka jobb har skapats för de kronorna har färre jobb skapats någon annanstans. Det beror på att den ekonomiska utvecklingen har dämpats med höga skatter, det vill säga att entreprenörer och företagare bygger samhället och skapar jobb underifrån. Det är obehagligt med den socialdemokratiska synen på ekonomin, det vill säga att det skulle vara Ibrahim Baylan som skapar arbeten.

Den källa som uppges är Tillväxtverket. Jag väntade på att Vinnova eller någon annan av de statliga eller halvstatliga delarna av det bidragsindustriella komplexet skulle tas upp. Problemet är att statsrådet inte uppger någon grund för regeringens politik som inte är en anekdot och som inte innebär att någon annan får bidrag genom att uppskatta det system som ministern tycker om.

Vore det inte rimligt att när jag lyfter fram akademisk forskning, till exempel nationalekonomisk forskning, som säger att det är ineffektivt att bygga ett system där mycket pengar tas från skattemedel och försöker omfördela på sätt man själv tror är bra, svara med något annat som inte är en del av samma system?

Det är klart att det ska vara fråga om digitalisering. Alla här tror på digitalisering. Min generation är mycket digital, men jag tror att digitalisering kommer att ske oavsett om regeringen ger bidrag till Facebook eller inte. Bredband ska byggas ut i hela landet, och grundläggande infrastruktur

ska byggas, men man behöver inte ge bidrag till lönsamma företag på bekostnad av drivkraften hos unga entreprenörer.

Anf. 9 ALI ESBATI (V):

Fru talman! Vi diskuterar inte huruvida det är bra eller dåligt med exempelvis investeringar eller jobb, inte heller om det är bra eller dåligt med kollektivavtal – som tur är – i den här diskussionen.

Jag kan absolut gratulera Ibrahim Baylan till ett tidigare säkerligen framgångsrikt arbete som ombudsman på Unionen. Men jag förstår inte hur det upphäver farhågorna som i dag finns inom den fackliga rörelsen för de problem som jag nämnde. Jag citerade de fackliga företrädare som konkret är brydda av de etableringar som näringsministern nu endast har gott att säga om. Det är väl där skon klämmer.

Ingen här har ju förväntat sig att näringsministern ska kedja fast sig utanför huvudkontoren och protestera mot att företagen finns. Men ser regeringen de problem som svenska fackliga företrädare ser inför etableringen? Ser regeringen de problem som andra fackliga företrädare i länder där etableringar tidigare har skett har varnat för? Är regeringen beredd att ta sig an problemen, diskutera dem på ett seriöst sätt och försöka ställa sig på samma sida som de fackliga företrädarna? Eller är regeringen, tyvärr, förblindad, eller åtminstone bländad, av den mycket effektiva och välfinansierade pr som företagen bedriver? Det är den frågan vi försöker avgöra, och jag har tyvärr inte fått så bra svar under den här diskussionen.

Anf. 10 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Jag hör att regeringen ändå prioriterar företag som exempelvis Amazon, men vad tror regeringen att detta kommer att innebära för till exempel Sveriges överkonsumtion? Vad kommer det att innebära att priserna pressas ned så pass att de tvingar småföretag till konkurs, samtidigt som antalet anställda inte kommer att öka? Näringsministern nämnde till exempel arbetslösheten. Det här kommer inte att leda till fler jobb, snarare till färre jobb.

Bjuder regeringen in jättar som helt enkelt kommer att minska antalet anställda i Sverige, öka vår onödiga och ohållbara överkonsumtion och minska vår bnp? Nu kanske ministern menar att överkonsumtionen snarare kommer att leda till ökad bnp, men jag hoppas att regeringen inte förespråkar en sådan utveckling. Dessutom kommer dessa företag inte att bidra med den struktur som möjliggör företagsutvecklingen, till exempel bygande av vägar, välfärd och boende.

Jag vill tacka Tony Haddou för att han ställde frågan, och jag hoppas verkligen att ministern svarar på frågan om land-för-land-rapporteringen.

Anf. 11 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Låt mig ta frågorna i tur och ordning.

Det är ett välkänt faktum att flera av bolagen som har nämnts här motsätter sig kollektivavtal. Det är inte bara dumt ur ett rättviseperspektiv, det är också dumt ur ett ekonomiskt perspektiv. Det är jag helt övertygad om. Jag tror att när man behandlar sina anställda på ett sjyst sätt, när det råder ett jämnare maktförhållande, ger det också en mer dynamisk ekonomi och en bättre utveckling i företaget. Eftersom jag är en varm anhängare av den svenska kollektivavtalsmodellen argumenterar jag för den inte bara i

Sveriges riksdag, utan jag tar också upp den när vi träffar representanter för dessa bolag och andra bolag. Så har naturligtvis också skett när vi har träffat representanter för Amazon. Det blandas och ges, och jag ska vara tydlig med att när vi har argumenterat för investeringar i serverhallar – Facebook, Amazon Web Services, Google och så vidare – har det just handlat om detta.

Amazons detaljhandelsetablering sker utan något som helst statligt stöd. När vi har träffat Amazons representanter har vi också framhållit vikten av att skriva kollektivavtal. Även om de vägrar har den underleverantör de valt kollektivavtal, vilket är bra. Och det ska vi fortsätta att argumentera för. Detta tror jag vi är hyfsat överens om.

Hur ska då skatteflykten hanteras? Vi har steg för steg, tillsammans med andra länder i OECD och i Europeiska unionen, gjort vårt bästa för att bli av med så kallade skatteparadis. Det arbetet går framåt. Det är inte länge sedan det var välkänt att man kunde gömma sina pengar i Schweiz eller andra skatteparadis. Det arbetet går framåt.

Är det tillräckligt? Nej. Just den digitala ekonomin är en svår nöt att knäcka, och vi måste hitta modeller tillsammans med andra länder.

Apropå land-för-land-rapportering vet vi redan i dag att de försöker undvika skatt. Det är ett otyg, och det är vi helt överens om. Hur tar vi fram en lösning? Här får vi inte vara naiva, och jag tycker, tyvärr, att jag ser en del naivitet i detta. Bara för att klämma åt bolagen får vi inte skapa modeller som innebär att skattepengar flyttas från små länder som Sverige till stora europeiska och globala länder. Låt mig ge ett exempel.

Sverige är ett världens främsta innovativa länder. Sverige rankas nästan alltid topp fem – högst i Europa och ofta topp fem i världen. I Sverige finns många stora bolag som exporterar, till exempel Volvo Lastvagnar. Volvo Lastvagnar exporterar 98 procent av allt de tillverkar i det här landet. Skulle principen om var man tar ut skatt förändras, tas ut där konsumtionen sker, går svenska skattebetalare miste om miljard efter miljard i skattekraft som flyttas till andra länder. Så vill vi inte ha det.

Ja! Vi måste fortsätta att jobba på med att komma åt detta otyg som skatteflykt är, men vi får inte skapa modeller som innebär en ännu större orättvisa mot små länder som Sverige och andra.

Sedan måste jag bara få svara Joar Forssell, för hela hans fråga utgår ifrån att den socialdemokratiskt ledda regeringen har gett bidrag till någon av dessa nätjättar. I sin interpellation skriver han: ”Kanske är det därför Aftonbladets artikelserie om hur den socialdemokratiskt ledda regeringen använt skattemedel i hundramiljonersklassen till att försöka locka hit ett antal stora amerikanska företag inte förvånar.” Det har vi inte gjort, utan det var den borgerliga regeringen – där Liberalerna satt med – som gjorde det. Det var det jag försökte påpeka.

Anf. 12 TONY HADDOU (V):

Fru talman! Det är bra att Baylan lyfter vikten av kollektivavtal, men när företag som Amazon ändå planerar att ta in nästan hälften av personalen på bemanning finns det lite mer som Baylan behöver göra.

Jag tycker också att det är lite märkligt att Baylan berättar exempelvis om att vi har ett starkt arbete internationellt. Jag har precis klargjort hur Baylans regering blockerar alla förslag för att motverka skatteflykt. Faktum är att Baylan till och med tar upp Schweiz som exempel. För inte ens

ett år sedan plockade finansministern bort Schweiz från EU:s svarta lista över skatteparadis. Du talar om otyg och så vidare, Baylan, men din regering möjliggör detta. Din regering möjliggör skatteflykten! Det är det som är problemet i den här debatten.

För övrigt tycker jag att hela det här fjäskandet för nättjättarna visar i vilken omfattning näringslivets lobbyister styr den politiska agendan. Tyvärr gäller detta även skattefrågor, i synnerhet kampen mot skatteflykt. Tillåts denna process fortsätta kommer den svenska demokratin, som enligt regeringsformen bygger på principen att all offentlig makt i Sverige utgår från folket, snart att vara ett minne blott. Uppenbarligen lyssnas det nämligen mer på Amazon.

Om det vi har lyft kring de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna inte får en varningsklocka att ringa hos en socialdemokrat är vi verkligen illa ute. För att illustrera hur allvarligt det är i länder där Amazon etablerar sig har jag med mig en vattenflaska, som jag nu håller upp. Ni kanske ska prova på Näringsdepartementet? Ni kanske ska börja klocka kisspauserna och börja gå runt med en vattenflaska som den här under kostymerna. Det är nämligen det som sker i de länder där Amazon befinner sig: Man klockar toalettraster. Under en treårsperiod har ambulans kommit till Amazons lager 600 gånger. Ringer det ingen varningsklocka på Näringsdepartementet?

(Applåder)

Anf. 13 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna ledamoten om att vi inte brukar använda rekvisita i talarstolen.

Anf. 14 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Jag tackar återigen för i alla fall ett svar.

Jag måste ändå säga att en sak är lite märklig. Jag förstår att det när man som statsråd ska svara på en interpellation och får många frågor är lätt att man vrider och vänder lite på orden, men jag har ju alltid varit kritisk till den här typen av politik. Det spelar ingen roll för mig vem som ger bidrag till företag som inte behöver bidrag eller vem som har för höga skatter på små bolag. Det är liksom inte relevant. Min fråga handlar om statsrådets syn på den här typen av politik, och den frågan har statsrådet konsekvent valt att ducka för.

Fru talman! Baylan lyfter fram att Sverige är ett av de mest innovativa länderna i världen. Det är fantastiskt och jättebra, men jag tycker kanske inte att det är oss själva vi ska vara stolta över i detta. Det är i stället de företagare, entreprenörer och innovatörer som *utgör* den innovationskraften vi ska vara stolta över. Jag tänker inte ta åt mig äran för det; det är ju de människorna, med egna drivkrafter, som skapar innovationerna. Problemet är dock att våra stora system med regler och tunga skatter gör att dessa innovationer alldeles för sällan blir riktiga företag, riktiga tjänster eller riktiga produkter. Det hade de kunnat bli ifall man i stället för att pumpa ut pengar, sprida dem hit och dit och tro att man ska kunna styra ekonomin hade haft mindre skatter och färre regleringar.

Kan man inte sluta fjäska för dessa stora, häftiga jättar och se till att företagare, entreprenörer och innovatörer – som Baylan själv säger sig gilla – kan växa underifrån? Det skulle skapa riktig bnp och riktiga jobb, inte sådant som skapas i Powerpoint på Näringsdepartementet eller på något av de möten som Baylan går på hos någon av de andra aktörerna i det bidragsindustriella komplexet.

Anf. 15 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Jag tror att den som tittar på detta via tv blir lätt förvirrad. Faktum är att den svenska regeringen alltid argumenterar för investeringar i vårt land. Det ger nämligen ekonomisk utveckling, och ekonomisk utveckling leder till bättre välfärd i vårt land. Anledningen till att jag påpekar att det var den borgerligt ledda regeringen – alliansregeringen, där Liberalerna ingick – som tog detta beslut är att hela interpellationen utgår ifrån att det var den socialdemokratiskt ledda regeringen som gjorde det.

Jag tycker att det var ett bra beslut. Varför? Jo, av ett mycket enkelt skäl: Det utgick visserligen ett stöd på 140 miljoner, men den investering det gav i en del av landet som inte har sett den typen av stora investeringar på väldigt länge – utanför Luleå – var på 4–4 ½ miljard kronor. Det ger ekonomisk utveckling. Det ska byggas och levereras tjänster med mera, vilket gör att det blir en helt annan dynamik än om det inte sker investeringar.

Fru talman! Vi är i en väldigt svår tid. I denna svåra tid är det många människor som i dag möter besked om att de kan bli av med jobbet eller har blivit det. Då är det vår plikt och vårt ansvar att göra vårt yttersta för att se till att vi får investeringar och därmed fler jobb i vårt land, så att människor har ett jobb att gå till. Nej, vi får inte vara naiva – en del av dessa företag har som bärande idé att motsätta sig kollektivavtal. Det är fel. Att försöka ägna sig åt skatteflykt är också fel. Båda dessa saker ska vi fortsätta att argumentera mot, tillsammans med fack och de arbetsgivare i vårt land som också gillar kollektivavtal.

Vi måste kunna hålla båda dessa tankar i huvudet samtidigt: att argumentera för investeringar i vårt land och samtidigt se till att det sker på ett sjyst sätt. Vi är inte där ännu, men det får inte råda något tvivel om att vi kommer att fortsätta göra båda dessa saker.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 5 Svar på interpellation 2019/20:454 om kompetensutveckling inom sjukvården och äldreomsorgen

Anf. 16 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Amineh Kakabaveh har frågat mig om jag och regeringen avser att satsa på en ökad språk- och kompetensutveckling för undersköterskor inom sjukvård och äldreomsorg. Amineh Kakabaveh har också frågat vad jag och regeringen avser att göra för att de som jobbar inom äldreomsorgen ska få trygga anställningar och en högre yrkesstatus. Slutligen har Amineh Kakabaveh frågat vad jag och regeringen ska göra för att män i större utsträckning ska söka sig till yrket undersköterska.

Huvudansvaret för kvaliteten i den svenska äldreomsorgen ligger på kommunerna som huvudmän för verksamheter såväl i egen som i privat regi. Det nya coronaviruset har synliggjort brister när det gäller vård och omsorg om äldre. Det har bland annat blivit tydligt att personalen måste få bättre förutsättningar att utföra sitt arbete på ett säkert sätt och att kompetensen behöver stärkas. Det är grundläggande för kvaliteten i äldreomsorgen att de anställda kan kommunicera med de äldre. Ämnet svenska ingår redan sedan tidigare som ett obligatoriskt ämne på gymnasieskolans vård- och omsorgsprogram.

Inte minst är undersköterskans kompetens betydelsefull för säkerhet i vård och omsorg om äldre. En särskild utredare tillsattes hösten 2017 och lämnade våren 2019 förslag om att införa en skyddad yrkestitel för yrket undersköterska. En sådan reglering, bedömde utredaren, kommer att tydliggöra både vad yrket innebär och vilka kunskaper som behövs för att arbeta som undersköterska. Ett kompletterande underlag vad gäller kompetenskrav och övergångsregler är för närvarande ute på remiss, fram till den 10 oktober i år.

Staten stöder kommunerna genom flera olika initiativ. För att direkt höja kompetensen finansierar regeringen under 2020 och 2021 också Äldreomsorgslyftet. Satsningen syftar till att stärka kompetensen inom kommunalt finansierad vård och omsorg om äldre och omfattar ungefär 2,2 miljarder kronor. Nu har det dessutom kommit nya siffror, som har presenterats i samband med budgetförslaget, så nu är det för 2021 så mycket som 3,4 miljarder kronor. Vi kan återkomma till det i diskussionen.

Äldreomsorgslyftet innebär en möjlighet för personal att utbilda sig till undersköterska eller vårdbiträde på betald arbetstid. I studierna ingår bland annat kurser i svenska. SKR och Kommunal har ingått en överenskommelse om att de som anställs inom ramen för Äldreomsorgslyftet ska erbjudas en tillsvidareanställning på heltid. Även här vill jag tillägga att man med en utökning av resurserna under 2021 kommer att kunna bredda denna målgrupp.

Vidare satsar staten 54 miljoner kronor under 2020 på regional yrkesinriktad vuxenutbildning inom vård- och omsorgsutbildningar. Därutöver har folkhögskolan tillförts 50 miljoner kronor under 2020 för en utbyggnad av allmän kurs och yrkesutbildningar, med tyngdpunkt på utbildningar inom vård och omsorg.

I den sakpolitiska överenskommelse som slutits mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna anges att möjligheterna att lära sig yrkessvenska på jobbet ska förstärkas.

En annan åtgärd är att regeringen hösten 2019 tillsatte en nationell samordnare som ska främja en hållbar kompetensförsörjning inom verksamheterna. Samordnaren ska stödja kommunerna genom att bland annat stimulera förändringsarbete för en attraktivare arbetsmiljö, stärka ledarskapet samt föreslå välfärdstekniska lösningar som kan avlasta personalen.

Inom ramen för uppdraget ska samordnaren också stödja och initiera förändringsarbete i syfte att göra det möjligt att behålla och rekrytera personal. Av direktivet till samordnaren framgår uttryckligen att detta gäller såväl män som kvinnor, eftersom rekryteringsbasen skulle vidgas om ett större antal män sökte sig till yrket.

Anf. 17 AMINEH KAKABAVEH (-):

Fru talman! Jag tackar statsrådet Lena Hallengren för jättebra svar.

Det är naturligtvis glädjande att regeringen kommer med en omfattande satsning, även om det inte skulle kunna räcka till allt som har varit i nästan två decennier. Äldrevården har varit mycket eftersatt.

Under pandemin har det rått en katastrofsituation inom äldreomsorgen, vilket har skapat ytterligare allvarig debatt om hur eftersatt äldreomsorgen är. En del har dragit enkla slutsatser om att denna katastrof skulle ha skett på grund av massor med invandrarkvinnor och -män vars svenska är dålig. Det är bara olyckligt i denna debatt. Det är klart att det är viktigt med svenskan, men det är lika viktigt med arbetsvillkor och löner – till exempel heltidsanställning och inte deltidanställning.

Under denna debatt blev jag kontaktad. Många av mina vänner och personer i min egen familj jobbar inom äldrevården. Jag har själv erfarenhet från att ha jobbat på serviceboende i Västerås under min studietid på komvux, och när jag studerade på universitet jobbade jag inom Botkyrkas hemtjänst. När jag var i Västerås var min svenska inte jättebra, för jag var ny. Jag kunde inte dela samma glädje med de äldre när jag kom in.

Nästan varje gång var det så att jag inte ville lämna de äldre, för det gick så bra med konversationen. Jag själv var erfaren och lite äldre, men det handlade också – framför allt – om att man hade tid att lyssna på dem. Ibland ville de inte att man skulle städa; de ville hellre att man skulle göra kaffe med dem och att man skulle sätta sig och prata eller promenera. Den gamla goda tiden är 20 år sedan – den finns inte i dag. I dag har de flesta närmare till mobilen än till de äldre – det är hela tiden nästa och nästa.

I början av pandemin fanns det inte heller regler om att de äldre skulle träffa en läkare eller sjuksköterska. Mina vänner och bekanta, som kommer alltifrån Eritrea och Latinamerika till Kurdistan och Turkiet, säger till mig att de har mycket stress och press på sig. Det leder dels till att man själv mår dåligt, dels till att de äldre blir sjuka och behöver mer vård när situationen är som den har varit för alla människor i det här landet och i hela världen, inte minst för de äldre.

Det är bra med satsningar, men man måste också göra arbetsvillkoren och lönerna mycket bättre. De som i dag jobbar deltid eller som i åratal haft timanställning måste få heltidsanställning för att de ska känna sig trygga i sitt arbete. Yrkesutvecklingen gör också att man lär sig svenska bättre. Utbildning är alltid bra, och den ska vara pågående.

Anf. 18 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag tackar så mycket för att interpellationen är ställd. Jag saknade själv välfärden och äldreomsorgen i gårdagens partiledardebatt. Det fanns tydligen inte tid att tala om detta, trots att vi fortfarande är mitt i en pandemi.

Jag håller med om väldigt mycket av det som Amineh Kakabaveh säger om behoven av att göra strukturella förändringar och förbättringar i äldreomsorgen. Jag vill ändå ta tillfället i akt att understryka att det är viktigt att vi inte generaliserar, som med alla verksamheter. Det är ju ändå så att det fanns många delar av äldreomsorgen som fungerade väldigt väl i början av pandemin. Det fanns boenden som inte fick in någon smitta. Det fanns också boenden som fick in smitta men där man hanterade det väldigt väl. Man har hittat arbetssätt.

Prot. 2020/21:5

10 september

Svar på
interpellationer

Precis i början var det ett nytt virus, och ingen visste egentligen hur det skulle bete sig. Jag vill dock understryka att över 100 000 har utbildat sig. De har gått utbildningar i basala hygienrutiner och i att bygga rutiner i verksamheten. Det har också handlat om introduktionsutbildningar, eftersom man har behövt ta in extra personal som inte har lång erfarenhet.

Inspektionen för vård och omsorg gick in och granskade och fortsätter sitt arbete för att försäkra sig om att alla ärenden har hanterats rätt. Av 1 700 äldreboenden har man gått vidare med 91 äldreboenden där man inte känner sig säker på att den individuella bedömningen har gjorts. Detta betyder att det kan se olika ut och att kritiken kommer att kunna se olika ut, men vi ska naturligtvis lära av detta.

Jag tycker inte att frågan bara handlar om coronapandemin. Jag tror att det är viktigt att säga att vi har gjort mycket genom åren, även om jag som socialminister naturligtvis tycker att vi kan göra ännu mer. Jag är glad över det stöd och gensvar som nu finns.

Sedan 2014 har resurserna till välfärden ökat, och de anställda har blivit 100 000 fler. Delvis har detta gått till äldreomsorgen, men nu är det än större resurser som ska gå specifikt till äldreomsorgen. Däremot är det upp till verksamheten att avgöra om resurserna ska gå till lönen, villkoren, arbetstiderna eller kompetensutvecklingen. Är det så att kommunen behöver bygga nytt? Var gör resurserna allra bäst nytta utifrån de lokala förutsättningarna?

Jag tror att detta kommer att spela en väldigt stor roll. Jag tror att vi kommer att se en skillnad. Förhoppningsvis kan vi till exempel få se ett slut på delade turer. Det finns inte mycket kvar av detta, men jag tycker att den rest som vi ser verkligen borde arbetas bort. Om det har varit en resursfråga borde den inte längre finnas kvar.

Jag ska använda någon minut till att tala om hur viktigt det är att man förstår varandra i verksamheterna; jag har gjort det många gånger.

En sak handlar självklart om att man har den kompetens som krävs. Man kan inte kliva in i äldreomsorgen och tänka att det räcker med att man kliver in med två händer, utan man ska kliva in med både hjärta och hjärna. Man ska veta vad man gör, och man ska förstå vad man gör och varför man gör det.

Jag är alldeles övertygad om att det kommer att märkas bland kollegorna när många fler blir utbildade och examinerade som undersköterskor. De anhöriga kommer också att märka det, och naturligtvis kommer de som bor på ett särskilt boende eller som har hemtjänst att märka när de möter en person som är än bättre rustad.

Att ha kompetens att vara undersköterska och att kunna själva vårdyrket är en sak. En annan viktig del är att kunna kommunicera med sina kollegor och med sin chef, att lämna över när passet är slut, att kunna kommunicera med en brukare som på många sätt behöver tas särskild hänsyn till när det gäller hur man formulerar sig samt att kunna kommunicera med anhöriga som undrar hur det egentligen är.

Äldreomsorgslyftet handlar om att man ska bli undersköterska. I det ingår att man ska ha den kompetens i svenska som krävs.

Anf. 19 AMINEH KAKABAVEH (-):

Fru talman! Tack, statsrådet Lena Hallengren, för redogörelsen!

Det är många olika delar som hänger ihop för att man ska ha sjystare arbetsvillkor för dem som ger vård och nöjda brukare. Såklart hänger utbildning i språk, kompetensutveckling, löner, tryggare arbetsvillkor och mindre stress ihop med vilken vård man ger, om den ges med empati och också med omsorg om varandra, för man är så nära människor när man jobbar med de äldre.

Det är faktiskt ett väldigt tungt arbete. Jag vet själv hur tungt det är, och det är det för många kvinnor, både med svensk bakgrund och med invandrarbakgrund, som tyvärr har lägre utbildning av någon anledning. De flesta av dem som jobbar där trivs ganska bra med sitt yrke. Men de berättar också att det är väldigt svårt för dem att hävda sig och säga att de vill gå på till exempel en utbildning. Och facken finns inte alltid för dem, för de flesta är inte fackligt anslutna. Det finns olika orsaker till det. Man har inte jobbat i hemlandet, och om man har jobbat är det inte i ett demokratiskt land som Sverige, där man har facken som backar upp en och kan företräda en i olika konflikter.

Därför är den här satsningen så viktig. Vi ska inte skryta med att vi satsar nu. Det är bra, men det är faktiskt också mycket som skärs ned. Jag vill i sammanhanget nämna diskussionen om LAS och att det kommer att bli sämre arbetsvillkor för hundratusentals kvinnor, särskilt inom vård och omsorg. Det är många kvinnor som har de tunga viktiga arbetena inom både barn- och äldreomsorgen. Här talar vi mest om äldreomsorgen, som är oerhört viktig. Det ska inte behövas en pandemi för att vi ska skynda på saker. Den ekonomiska satsningen måste vara långsiktig och fortsätta varje år. Som sagt: Det behövs fler anställda.

Jag vill här passa på att fråga statsrådet om de välfärdstekniska lösningar som en utredare eller samordnare ska se över. Välfärdstekniska lösningar kan betyda olika saker. Det kan betyda att man effektiviserar mer, att det blir mer stress och att man blir som en digital apparat. En människa kan inte jobba på detta sätt, utan det behövs mer tid, mer resurser, mer trygghet i arbetet, bättre löner, bra kompetens och mer personal för att de äldres behov ska bli tillgodosedda. Det ska utföras ett gott och tryggt arbete, vilket behövs inom den sektorn.

Jag vill veta vad förslagen om välfärdstekniska lösningar innebär.

Anf. 20 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Välfärdsteknik ska jag gärna återkomma till. Det är ett exempel av många där vi har haft utredning och där förslag förbereds, och de sattes igång långt före pandemin.

Jag återkommer till förra mandatperioden, då det också gjordes satsningar. Det var satsningar på mer personal, på utbildningar och på välfärden. Till syvende och sist måste varje kommun göra ett val och sätta in resurserna där de behövs mest. Den diskussionen kan gärna fortsätta. Jag ställer mig på de äldres sida i det fallet.

När det gäller heltidsresan har det hänt väldigt mycket sedan man till slut bestämde sig för att skriva in rätten till heltid i kollektivavtal. Helt plötsligt får de som arbetar i äldreomsorgen någonting att verkligen ta avstamp ifrån.

Prot. 2020/21:5

10 september

Svar på
interpellationer

Trygga anställningar är viktigt, fasta anställningar är viktigt och en lön att kunna leva på är viktigt. Men det är också viktigt att hela tiden ha möjlighet att få kompetensutveckling. Den som började i äldreomsorgen för 25–30 år sedan mötte ju delvis andra grupper av äldre. Vi vet att demenssjukdomarna ökar. Vi vet också att den som ska vårda en person med en demenssjukdom inte bara kan komma in och vara två händer, som jag sa i mitt förra inlägg, utan det handlar verkligen om att förstå att den kompetens man besitter eller måste få tillskansa sig är helt avgörande för att förstå hur det är att vårda en person som har en sjukdom, som ju demens är.

Välfärdsteknik är otroligt intressant. Jag tycker också att det är ett gott eller ett dåligt exempel, beroende på hur man väljer att se det, på ojämställdheten i bland annat äldreomsorgen. Hade det varit en mansdominerad verksamhet hade välfärdstekniken dominerat i den verksamheten sedan decennier tillbaka. Men det är inte så det är, utan fram till dags dato skrivs det på små lappar, man har stora nyckelknippor som man ska åka och hämta innan man åker till en ny brukare. Det som är välfärdsteknik är att man har detta i mobilen och att man inte behöver resa i onödan.

Jag tycker att trygghetskameror är fantastiska. Det är synd, för att inte säga lite sorgligt, att vi inte lyckats tala hem dem för gruppen äldre. Nu går det allt bättre. Jag har svårt att se att det skulle kännas som en inskränkning i integritet, frihet och medbestämmande om någon kommer på natten, öppnar dörren, stiger in och tittar på en när man sover. Men jag tror att ganska många egentligen föredrar att det slås på en liten kamera så att personalen ser om personen i fråga ligger i sin säng. Man kan också ha en matta på golvet, där det märks när man kliver upp och när man går och lägger sig. Man kan ha trygghetslarm på armen. Allt det där är välfärdsteknik. Man kan ha en robot som kan hjälpa till när man äter, i stället för att någon ska sitta och mata en. Man kanske lever i en relation och inte vill att partnern ska mata en, men man vill gärna äta mat tillsammans. Man vill heller inte ha någon från hemtjänsten på plats.

Det finns alltså verkligen så många vinster med välfärdstekniken. Jag tycker att man ska se den som en möjlighet för personalen att verkligen använda sin kompetens där den allra mest behövs, där det behövs hjärta, hjärna och händer och där det behövs människor som tänker och reflekterar över vad som är den bästa insatsen. Men det är också en fråga om integritet och självbestämmande för den äldre att man inte behöver ha någon på toaletten när man i stället har en självspolande toalett eller att de som kan det faktiskt kan duscha själva med hjälp av en robot. I ett visst skede i livet är man så skör och så pass sjuk att man behöver hjälp också där. Men jag tycker att vi ska se välfärdsteknik som någonting som hjälper både personal och anhöriga. Framför allt hjälper den de äldre själva att få så självständiga liv som det bara är möjligt.

Utredningen presenterades i slutet av februari. Av förståeliga skäl fick den inte den uppmärksamhet den borde. Men vi arbetar vidare också med dessa frågor.

Anf. 21 AMINEH KAKABAVEH (-):

Fru talman! Tack, statsrådet, för förklaringen av välfärdsteknik!

Det är såklart viktigt att också den delen av vård och omsorg utvecklas. Men förhoppningsvis kommer den att vara individuellt anpassad och inte

låta en robot komma att ersätta den mänskliga kontakten och de mänskliga behov som alla har när man blir äldre.

När jag själv jobbade i äldreomsorgen ville jag att alla någon gång skulle jobba inom äldreomsorgen, för där handlar det om oss och vår familj. Det är viktigt att ha en människa nära sig, och de äldre känner generellt ett avstånd till olika typer av teknik. Därför är det viktigt att i stället ha mer personal, fler undersköterskor och vårdare som har tid och är utbildade.

De äldre har skapat det här landet, och det är tack vare dem vi lever. Därför ska vi ge dem en god och värdig äldrevård med säkerhet och integritet.

Jag förstår vad statsrådet menar med att man ska utveckla tekniken. Men den mänskliga resursen är alltid så viktig när vi jobbar med människor. Jag talar av egen erfarenhet. Det finns också de som säger till mig att vi ska ge chansen till de kvinnor som inte fick chansen men som i dag ger den viktigaste vården till våra äldre och sköra. Därför är det viktigt att satsa på dem och deras löner.

Jag hoppas att statsrådet kan svara: Om detta med LAS går igenom, kommer det att påverka deras villkor ännu mer? Slås de ut och blir konkurrenser? Det vore inte bra.

Anf. 22 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Återigen tack för möjligheten att i kammaren få tala om äldreomsorg och äldres människovärde! Det behövs verkligen.

Vi har sedan en tid tillbaka understrukit att vi står inför stora utmaningar med att rekrytera mycket ny personal och att också göra vårt allra bästa för att behålla den personal som finns – för erfarenhet är viktigt och spelar stor roll. Inte minst den som är ny behöver kollegor som har varit med och kan rutiner och gör det lättare att komma in i arbetet.

När jag möter personal inom äldreomsorg och hemtjänst blir jag imponerad. Dessa människor känner stor respekt för de äldre och är lyhörda för deras behov. De är professionella men även människor. Givetvis ska de fortsätta att ha stort stöd. Det var därför lite sorgligt att gårdagens partiledardebatt inte fick handla något om äldreomsorg. Men vi får ta andra tillfällen.

Låt mig avrunda med att säga att stora resurser har tillförts, men inte så stora resurser som vi nu ser. Därför har jag också höga förväntningar på vad som kommer att hända i äldreomsorgens verksamhet runt om i vårt land. Det handlar om att få bort delade turer och om att den heltidsresa som har påbörjats fortsätter. Det handlar om att möjliggöra för många som inte har en undersköterskeutbildning att få det, och nu ska de få den på betald arbetstid. Dessutom ska de få fast anställning.

Resurserna handlar om utbildningsmöjligheter men också om att göra mycket annat. Jag vet att det finns olika behov i olika kommuner. Låt oss lyfta fram allt det som redan i dag händer och är positivt i äldreomsorgen och det som kommer att hända! Valfärdstekniken är en spännande del, och den kanske ger ökade resurser möjlighet till ökad välfärdsteknik också här.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2020/21:5
10 september

Svar på
interpellationer

§ 6 Svar på interpellation 2019/20:457 om säkerhetsbrister vid ungdomshem

Anf. 23 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Mikael Damsgaard har frågat mig vilka åtgärder jag har vidtagit för att stärka säkerheten vid Statens institutionsstyrelses ungdomshem samt vilka åtgärder jag avser att vidta för att påföljden sluten ungdomsvård ska kunna genomföras på ett betryggande sätt.

Inledningsvis vill jag framföra att den väpnade fritagning som inträffade på Råby ungdomshem och som Mikael Damsgaard omnämner är en mycket allvarlig händelse.

I förarbetena till regleringen om sluten ungdomsvård (prop. 1997/98:96) konstaterades bland annat att det inom den verksamhet som Sis bedriver finns en bred erfarenhet av arbete med ungdomar som kan komma i fråga för ett frihetsberövande och att det under senare år även tillskapats enheter med särskilt hög bevakningsgrad för att de mest vård- och tillsynskrävande ungdomarna ska kunna tas om hand. Verkligheten är dock sådan att det upptrappade gängvåldet även återspeglas bland de ungdomar som frihetsberövats.

Säkerheten vid de särskilda ungdomshemmen är en mycket viktig fråga för regeringen. Regeringen och samarbetspartierna har tidigare i år gjort stora tillskott till Sis. I vårändringsbudgeten ökades myndighetens anslag med 250 miljoner kronor, bland annat för att stärka säkerheten vid Sis särskilda ungdomshem.

Det våldskapital som de gängkriminella ungdomarna uppvisar innebär att Statens institutionsstyrelse behöver arbeta målmedvetet med det säkerhetshöjande arbetet på flera fronter, och jag välkomnar därför det säkerhetsarbete som myndighetens generaldirektör driver. Säkerhetsarbetet betonades också särskilt av regeringen i myndighetens senaste regleringsbrev.

Säkerheten får inte äventyras. Samtidigt behöver de dömdas rättigheter tillgodoses. Det är Statens institutionsstyrelse själva som fattar beslut om inskränkningar i rätten att använda elektroniska kommunikationstjänster. Detta enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU, och lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård.

Anf. 24 MIKAEL DAMSGAARD (M):

Fru talman! Jag vill inledningsvis tacka statsrådet för svaret.

Den 19 augusti fritogs två unga män från Råby ungdomshem utanför Lund genom vapenhot mot personal. De fritagna männen, 18 och 19 år gamla, var dömda till sluten ungdomsvård för mord respektive mordförsök.

Vi ser en samhällsutveckling där brottsligheten kryper längre ned i åldrarna. Allt yngre barn rekryteras av kriminella gäng där minderåriga ibland också står för mycket allvarlig brottslighet. Under de senaste tio åren har antalet unga som är misstänkta för brott som mord och mordförsök, vapenbrott, narkotikabrott och våldtäkt ökat. Det är en mycket oroväckande utveckling.

Johanna Bäckström Lerneby beskriver i sin mycket läsvärda reportagebok *Familjen* hur en kriminell klan styr i Göteborgsförorten Angered. Från samma Angered nås vi av uppgifter om hur kriminella grupperingar upp-

rättar vägspärrar för att kontrollera vilka som rör sig i området. Poliser som ingriper mot lagöverträdelser utsätts för hot och påtryckningar.

Biträdande rikspolischefen Mats Löfving beskrev i *Ekots lördagsintervju* att det finns ett fyrtiotal släktbaserade kriminella klaner där barnen fos-tras in i kriminalitet. De som har följt frågan vittnar om att tystnadskul-turen i dessa nätverk är monumental.

Det är mot den bakgrunden vi måste förstå den väpnade fritagningen den 19 augusti och de andra fritagningar som i närtid har skett av personer dömda till sluten ungdomsvård.

När gängkriminaliteten och personer med stort våldskapital tar sig in på ungdomshemmen behövs ett helt annat fokus på säkerhet än vad som hittills varit fallet. För som det ser ut nu tycks säkerheten vara behäftad med stora brister.

Det är välkommet att myndigheten nu har fått en generaldirektör som har uppmärksammat bristerna och börjat vidta åtgärder.

Regeringens handlingskraft tycks emellertid vara mer begränsad. Ökade anslag är naturligtvis välkomna, men vi ska komma ihåg att dessa 250 miljoner kronor också ska räcka till att kraftigt sänka avgifterna till kommunerna. Hur mycket som blir kvar för att stärka säkerheten framgår inte av statsrådets svar.

Statsrådet anför också att säkerhetsarbetet särskilt betonas av regering-en i myndighetens senaste regleringsbrev. Jag tänker att det därför kan vara på plats att läsa upp vad som står i stycket om arbetsmiljö och säkerhet i regleringsbrevet.

”Statens institutionsstyrelse ska redovisa hur myndigheten följer upp inrapporterade incidenter i syfte för att säkerställa en trygg miljö för såväl klienter som personal oavsett kön. Statens institutionsstyrelse ska också redovisa hur myndigheten säkerställer att incidentrapporteringen sker på ett likvärdigt och rättvisande sätt inom de olika verksamheterna och över hela landet.”

Jag har ärligt talat svårt att förstå hur ett regleringsbrev till en myndig-het som har ansvar för personer som avtjänar straffet sluten ungdomsvård kan betona säkerhet mindre än vad detta regleringsbrev gör.

Min ursprungliga fråga i interpellationen kvarstår därför: Vilka åtgär-der avser statsrådet att vidta för att påföljden sluten ungdomsvård ska kunna genomföras på ett betryggande sätt?

Anf. 25 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag tackar Mikael Damsgaard för interpellationen.

Om Mikael Damsgaard vill ha en allmän kriminalpolitisk diskussion och diskutera höjda och skärpta straff eller kriminalvårdsinsatser utgår jag från att han ställer den interpellationen till något av statsråden på Justitie-departementet. Men givetvis diskuterar jag Sis, och jag tycker att det finns all anledning att göra det.

Låt mig börja med att säga att myndigheten inte har *fått* en ny general-direktör. Regeringen har *utsett* en ny generaldirektör. Mycket medvetet har Elisabeth Åbjörnsson Hollmark rekryterats från att tidigare ha varit ställ-företrädande gd på Kriminalvården. Det finns givetvis en tanke med det.

Vi ser ett mycket stort behov av att skärpa säkerhetsarbetet, precis mot den bakgrund som jag beskrev i mitt svar och som Mikael Damsgaard be-skriver. Vi har ett hårdnande samhällsklimat och gängkriminalitet, och det

Prot. 2020/21:5
10 september

Svar på
interpellationer

kryper ned i åldrarna. Det är ett annat klientel, om jag får använda det uttrycket. Detta gäller inte alla ungdomar som är omhändertagna med stöd av LVU och som har en placering på ett Sis-hem, utan det gäller en mindre del. Jag vill verkligen säga detta, för det sitter förstås många ungdomar på Sis-hem i dag som kanske känner sig inkluderade i denna diskussion. Det är ett sjuttiotial vi talar om som är dömda enligt LSU och som avtjänar sitt straff på ett Sis-hem.

Vi behöver skärpa säkerheten, och det är därför

1. vi har en ny generaldirektör med den bakgrunden
2. regleringsbrevet har uppmärksammat detta och tydligt talat om det.

Mikael Damsgaard hänvisade till den senaste budgeten, och då var det 250 miljoner i tillskott, varav 10 miljoner som myndigheten bedömde kunde omsättas i säkerhetsfrämjande arbete under innevarande år. Sedan håller vi på och arbetar med en budget som jag inte kan kommentera i dagsläget och som påverkar och talar om vilket anslag myndigheten har för kommande år.

Det här är viktigt. Det handlar både om säkerhetshöjande åtgärder, som jag tror att vi kan se framför oss, såsom perimeterskydd, och om det som finns på några anstalter och institutioner och som jag tror att vi alla skulle uppleva ger en hög säkerhet. Men det behövs på fler av dem.

Vi talar om grupper och konstellationer av ungdomar som kanske inte kan vara på samma ställe. Man måste helt enkelt dela upp. Detta är ett viktigt arbete. Det handlar också om kompetensen hos dem som ska behandla, vårda och se till att ungdomarna har möjlighet att avtjäna sitt straff på dessa institutioner. Det är förstås otroligt traumatiskt för personal att bli utsatt för vapenhot. Det handlar inte om att man bara är slapp och låter någon gå omkring. Att som personal bli utsatt för vapenhot kräver naturligtvis mycket efteråt, och vi vill inte att någon personal ska hamna i en sådan situation.

Det handlar alltså om fysiska förändringar, ledning och styrning, kompetens och att personal ska kunna möta mycket svårare situationer än vad man tidigare har gjort inom ramen för Sis.

Anf. 26 MIKAEL DAMSGAARD (M):

Fru talman! Att bli dömd till sluten ungdomsvård är naturligtvis ett kännbart straff för den unge. Men det kan också innebära en möjlighet att bryta med destruktiva beteenden, att motiveras att lämna de kriminella nätverken och inte minst att slutföra en ofta bristfällig skolgång som dessa ungdomar har med sig. En förutsättning för att detta ska lyckas är naturligtvis att verksamheten är drogfri och att den unge inte ständigt påverkas av destruktiva kontakter utanför institutionerna. Ibland är dessa kontakter just den egna familjen.

Som en naturlig följd av rymningarna har frågan om stängsel och skal-skydd runt anläggningarna diskuterats mycket. Den är viktig och berördes också i statsrådets svar. Men även hur verksamheten bedrivs påverkar i hög grad säkerheten och tryggheten.

De fackliga organisationerna inom Statens institutionsstyrelse ger vittnesmål om en allt tuffare miljö på ungdomshemmen. Förekomsten av nar-

kotika ökar och antalet incidenter med hot och våld likaså. Denna bild bekräftas av myndighetens egen rapportering.

Inom ungdomsvården har antalet incidenter med hot och våld riktat mot personal ökat med 22 procent mellan 2017 och 2019. Antalet incidenter mellan ungdomar har under samma period ökat med hela 47 procent.

ST:s fackordförande på Sis skriver i Svenska Dagbladet den 31 augusti hur situationen har försämrats under senare år, inte minst med anledning av lagförändringar som, i vissa avseenden, har begränsat personalens möjligheter att upprätthålla en säker och trygg miljö på institutionerna.

Att hålla droger utanför institutionerna är, som jag nämnde, helt avgörande för att verksamheten ska kunna bedrivas framgångsrikt. Detta arbete har, menar ST, försvårats genom att personalens befogenheter att genomföra visitationer och kräva att den unge lämnar urinprov har begränsats.

En ökad tillgång till mobiltelefoner och internet innebär också en ökad risk för avvikningar, fritagningar och införsel av droger. Det är riktigt, som statsrådet anförde i sitt svar, att myndigheten själv fattar beslut om inskränkningar i rätten att använda elektroniska kommunikationstjänster.

Bekymret är att myndigheten enligt nuvarande lagstiftning behöver göra individuella bedömningar var 14:e dag, vilket i sig är väldigt arbetskrävande och svårt för myndigheten att klara. Det kan också räcka med att en enda person på en avdelning har tillgång till en mobiltelefon för att även enskilda som inte har rätt till det ska kunna upprätthålla destruktiva kontakter. Som jag ser det är det uppenbart att det krävs en översyn av denna reglering.

Jag kommer nu tillbaka till vad ST:s fackordförande på Sis skrev i Svenska Dagbladet: ”På SIS ungdomshem var gränssättning och tydlig struktur för några år sedan en självklarhet; det var en del i att ge ungdomarna verktyg att komma på rätt köl och fungera i samhället. Den behandlingsassistent som idag pratar om behovet av en tydlig struktur och gränssättning riskerar att ses som mindre lämplig för jobbet. [...] Det verkar ha blivit viktigare att vara vän med ungdomarna än att vara gränssättande vuxen.”

Mot denna bakgrund vill jag fråga statsrådet om hon ser behov av förändringar av den lagstiftning som reglerar den slutna ungdomsvården.

Anf. 27 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Det finns mycket i detta som jag instämmer i. Jag brukar säga att man ibland skulle ha en sådan där knapp att man instämmer med talaren när man står i talarstolen. Det finns många problem, och jag försöker inte hymla med det. Det gör heller inte generaldirektören, som inte bara har väldigt många förslag utan redan har initierat ett arbete som bedrivs.

Precis som Mikael Damsgaard sa kräver en del av förändringarna att vi utreder och förändrar lagstiftningen. Jag tycker att det är ett mycket gott exempel, eller ett väldigt dåligt exempel – hur jag nu ska säga.

Det är ett faktum att man i dag har möjlighet att begränsa elektronisk kommunikation, men det ska bedömas individuellt var 14:e dag. Det finns aspekter på detta. Å ena sidan kan man tycka att möjligheten ska begränsas, men å andra sidan är det, precis som Mikael Damsgaard själv var inne på, så att det finns en vilja och en uppgift att försöka rehabilitera tillbaka

Prot. 2020/21:5
10 september

Svar på
interpellationer

och hitta rätt sätt att dra den gräns som gör att den unge kan ha rätt kontakter men inte fel kontakter. Detta är verkligen grannlaga.

Delvis hänger detta ihop med kompetensen hos personalen – att man känner att man vet vad som gäller – och en samlad myndighetskultur. Ingen av oss skriver under på att man ska vara vän snarare än gränssättande, men i grund och botten är det en profession. Man måste verkligen känna att den kunskap man har räcker till för de svåra avvägningar man ska göra.

Men mycket kort: Det är klart att vi måste titta på frågan om elektronisk kommunikation. Den finns absolut aktiv, kan jag säga. I väntan på det måste myndigheten använda de befogenheter som finns. Detta är viktigt att säga. Även om man kan tycka att det är komplicerat kan man faktiskt, om man ser behovet, säga till en hel avdelning att även om de själva kanske inte kommer att använda telefonen, Ipaden eller vad det handlar om för ett syfte finns det en uppenbar risk att andra kommer att göra det, att de kan bli utsatta med tanke på gruppens sammansättning och att de under 14 dagar därför inte heller får ha den.

Detta kräver mycket jobb, och var 14:e dag ska man pröva det igen. Möjligheten finns, och det är viktigt att den används. Både regeringen och generaldirektören har dock identifierat detta problem.

Jag blir lite osäker på om Mikael Damsgaard sitter i eller har tillgång till socialutskottets möten, i och med att de är digitala. Generaldirektören var på besök där för inte så länge sedan och gav sin bild. Om Mikael Damsgaard själv har möjlighet att besöka en Sis-institution eller liknande tror jag att detta är viktigt för att få en bra bild. Det finns ett aktivt arbete, men det tar tid.

Det är en omfattande verksamhet. Det är 23 institutioner runt om i landet, och återigen: En del av dem har ett stort behov av de säkerhetshöjande inslagen, att verkligen se till att man förändrar, utvecklar och följer med i den tyvärr tragiska utveckling som vi har med ett ökande våldskapital.

Det finns också institutioner som har andra utmaningar för att se till att de unga som blir placerade där får chans till en bättre framtid. Det gläder mig att Mikael Damsgaard talar om hur viktigt det är att de får vård och behandling. Vi måste ändå hoppas och tro att de har en möjlighet till en annan framtid. Med detta blir det viktigt att fundera över förebyggande åtgärder och så vidare, så att den nyrekrytering som hela tiden sker när någon plockas från ett av gängen eller ett sammanhang med hög kriminalitet inte fortsätter. Det fylls på, så vi har många utmaningar.

Men nu handlar diskussionen om Sis. Där finns ett regleringsbrev och en ny generaldirektör. Det handlar om pengar och säkerhetshöjande åtgärder, och det finns många andra saker som vi kommer att få se under den närmaste tiden.

Anf. 28 MIKAEL DAMSGAARD (M):

Fru talman! Jag sitter i justitieutskottet och följer med stort intresse påföljder på olika sätt. Jag har besökt flera anstalter och Sis-ungdomshem och har sett mycket intressant där.

Som vi har varit inne på lever vi i en ny verklighet där minderåriga personer allt oftare begår mycket allvarliga brott, och brotten sker ofta inom kriminella nätverk. Det är uppenbart att rättssamhället i vid bemärkelse inte förmår att bemöta detta fullt ut på ett adekvat sätt.

Vi moderater ser att påföljdssystemet för unga som begår brott behöver utvecklas på en rad punkter. Mycket ligger snarare kanske på justitiesidan. Det handlar om att kunna döma ut längre straff i form av sluten ungdomsvård. För grovt kriminella ungdomar är kanske den typ av Sis-ungdomshem som vi har i dag inte rätta platsen. Man bör i stället överväga speciella ungdomsfängelser med en betydligt förhöjd säkerhet för att klara just denna grupp.

Jag vill avslutningsvis tacka för debatten och fråga socialministern om hon bedömer att just dessa ungdomshem är lämpliga i framtiden för att hantera denna målgrupp – grovt kriminella unga.

Anf. 29 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag visste faktiskt inte att Mikael Damsgaard var ledamot i justitieutskottet. Det borde jag naturligtvis ha kontrollerat. Men det gläder mig att han också har perspektivet som handlar om det förebyggande arbetet. Sis är en plats där man ska avtjäna ett straff som man har fått. Samtidigt får vi inte ge upp hoppet om unga människor.

Jag ska ge svar på frågan om vi tror att detta kommer att räcka och om Sis-hemmen kommer att vara tillräckliga. Med de säkerhetshöjande åtgärder som vidtas med den kompetensutveckling som krävs, med förändringar i kommunikation och annat tror jag att vi kommer att komma väldigt långt. Då är frågan snarare vad det är för skillnad på det som Moderaterna skulle kalla för ungdomsfängelser och en Sis-institution anpassad med mycket säkerhetshöjande åtgärder. Ambitionen är naturligtvis att man ska kunna klara av denna grupp. Det är den uppgift som Sis har – det är inte en fråga att ställa sig – och den ska man kunna hantera.

Jag vill understryka hur viktigt det är att vi inte bara har dialog här i kammaren utan att också Sis har en mycket tät dialog med Kriminalvården och med Polismyndigheten för att se till att man samarbetar och lär av varandra. I takt med att detta kryper ned i åldrarna och att man har fått in ett annat våldskapital också på Sis-hemmen har man ett mycket stort behov av och ett stort utbyte av att få ha en dialog med kriminalvården. Ibland kan det handla om att också låna personal och se till att man verkligen tar intryck. Kriminalvården har förstås kommit längre i det säkerhetshöjande arbetet och har än mer professionell kompetens på området just nu. Men Sis ska också dit.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2019/20:463 om ersättning för att hindra smittspridning i riskgrupper

Anf. 30 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Lars Beckman har frågat mig om jag avser att ta initiativ till att förtydliga regelverket så att det omfattar alla personer som tillhör riskgrupp och har LSS-insatser, oavsett om det är stat eller kommun som betalar för insatserna.

Som jag redan har svarat frågeställaren beslutade regeringen den 25 juni 2020 att personer i riskgrupper, vissa anhöriga och föräldrar till

nyligen allvarligt sjuka barn, som helt eller delvis avstår från förvärvsarbete för att undvika smitta av covid-19, ska ha rätt till ersättning.

De nya bestämmelserna har tagits fram i nära dialog med riksdagen. Beslutet bygger på en överenskommelse mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna.

Anf. 31 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Denna interpellation handlar bokstavligen om liv och död. Den handlar om att de som tillhör samhällets svagaste ska kunna överleva en pandemi. Den handlar om föräldrars rätt och skyldighet att skydda samhällets svagaste, det vill säga de barn, unga vuxna eller vuxna som lever i familjegemenskap och som har multifunktionshandikapp eller funktionsnedsättning, så att de ska kunna överleva en pandemi. Det är detta som denna interpellation handlar om.

Bakgrunden känner alla till. Regeringen var snabb att höja a-kassan för fullt friska och andra. Men riksdagen fick kämpa med ett tillkännagivande under våren för att säkerställa att det över huvud taget skulle utgå ersättning till riskgrupper.

Till slut, precis som statsrådet sa, följde regeringen riksdagens tillkännagivande och införde ett ersättningssystem. Man gjorde det på det sättet att man sa att människor har rätt till ersättning från och med den 1 juli men att de kan söka från och med den 24 augusti. Pengarna kommer att betalas ut någon gång i höst, men vi vet inte när.

Statsrådet tror säkert inte på en moderat riksdagsledamot. Men vad säger RBU, och vad säger FUB? Vad säger de organisationer som representerar de föräldrar som har svårt sjuka barn?

Jag vet inte om statsrådet läser Aftonbladet. Men i måndags hade RBU en debattartikel med rubriken ”Barnen som glöms bort i coronakrisen”. I debattartikeln konstateras: ”Vi är trötta, arga, ledsna och frustrerade att gång på gång förbises av våra politiker och myndigheter. Inte bara i denna fråga.”

Man tar i artikeln upp exempel, och där blir jag så förvånad över statsrådets svar. Man skriver: ”Ekonomisk ersättning måste betalas ut även till föräldrar som stannar hemma med friskt barn med funktionsnedsättning, precis som för andra anhöriga.”

Det verkar enligt statsrådets svar som att hon tror att det utgår ersättning till föräldrar som måste vara hemma med funktionsnedsatta barn.

Jag vet inte om statsrådet brukar läsa på FUB:s hemsida. Det är en organisation som organiserar familjer som har speciella behov. Där säger man precis samma sak.

”FUB kommenterar ersättningarna till anhöriga:

Personer med flerfunktionsnedsättning är helt beroende av andra personer och lever nära inpå och tillsammans med sina anhöriga. Detta gäller samtliga anhöriga inom hushållsgemenskapen, oavsett om de arbetar som personliga assistenter eller inte. Närheten till och stödet för en person med flerfunktionsnedsättning upphör inte för att en anhörig inte är personlig assistent.”

Nästa punkt, som min interpellation och min tidigare skriftliga fråga handlar om, lyder:

”Ersättningarna omfattar endast personer som beviljats statlig assistansersättning, vilket utesluter personer som har kommunal assistans. De

snäva ersättningsreglerna får allvarliga konsekvenser för personer med funktionsnedsättning som redan drabbats hårt av svårigheterna att beviljas statlig assistansersättning.”

Fru talman! Detta betyder alltså att om ett barn har statlig assistansinsats får man riskgruppsersättning. Om ett barn med en liknande sjukdomsbild har kommunal assistans får man alltså inte riskgruppsersättning.

Men, fru talman, jag är helt säker på att covid-19 inte gör skillnad på vilken LSS-ersättning som betalas ut – om den är statlig eller kommunal. Det är väl sjukdomen som barnen ska skyddas mot?

Jag vill gärna upprepa min fråga till statsrådet: Tänker man förändra regelverket?

Anf. 32 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag lämnade ett kort svar, eftersom det egentligen inte var någon skillnad på ett skriftligt svar på en fråga och ett interpellationssvar. Däremot finns förstås möjligheten till dialog vid en interpellationsdebatt.

Jag vill inte gå i för mycket polemik med Lars Beckman. Jag inser att det har varit en mycket svår situation, och det är en fortsatt svår situation. Även om hela tonen av pandemin på något sätt har sjunkit undan i den politiska debatten finns det naturligtvis människor som fortfarande lever med oket och oron för detta.

Jag tycker samtidigt att det kan vara rimligt att ge rätt verklighetsbeskrivning till protokollet. Regeringen och riksdagen hade samma ambition. Man ska inte underskatta den hastighet med vilken vi i princip införde en ny socialförsäkringsförmån mitt under en pandemi. Det skedde mycket snabbt, och det började med att Socialstyrelsen definierade riskgrupper. Man definierade riskgrupper bland arbetsföra, för det var uppdraget. Barn i allmänhet tillhör inte några riskgrupper, men barn på individnivå kan – naturligtvis i dialog med läkare och andra – anses vara extra utsatta.

Återigen: Jag har inget nytt besked att ge till Lars Beckman eller till någon som lyssnar på debatten. Jag inser dilemmat, jag gör verkligen det, men jag vill också säga att skälet till att det någonstans gjordes en avgränsning var att man definierade det som den som har omfattande behov vilket man ser som den statliga assistansen. Den har diskuterats många gånger, och jag är medveten om att det finns brister också i den. Men jag har inget annat besked att ge till Lars Beckman eller någon annan i dagsläget.

Anf. 33 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Jag citerar gärna Maria Persdotter, som statsrådet säkert har träffat många gånger, inte minst i den tidigare rollen som kommunikationschef i arbetarrörelsen:

”Här och nu ser vi inget slut på coronaeländet och för många RBU-familjer uppstår nya problem nu när skolorna har dragit igång igen. Fortfarande finns det inga rekommendationer när det gäller barn med omfattande funktionsnedsättningar och andningsproblematik. Fortfarande anser myndigheterna att barn aldrig kan tillhöra riskgrupp just på grund av att de är barn.

Men barn som behöver andningshjälp i form av olika maskiner även i sitt friska tillstånd, de barnen tillhör riskgrupp. Riskgrupp när det gäller säsongsinfluensa, riskgrupp när det gäller olika virus, ja till och med när det gäller en helt vanlig förkylning. I våras hade RBU en debattartikel pub-

Prot. 2020/21:5
10 september

Svar på
interpellationer

licerad i Svenska Dagbladet där vi krävde ett omtag när det gäller barn med omfattande fysiska funktionsnedsättningar.”

Fru talman! Den här frågan handlar om liv och död. Den här frågan kan handla om en flicka som har andningsmaskin dygnet runt och som dör om hon får covid-19. Hon dör om hon får covid-19. Det borde vara statsrådets absolut högsta angelägenhet i en sådan här allvarlig samhällssituation att börja med att skydda de svagaste. Börja med att skydda dem som behöver samhällets skyddsnät absolut mest av alla: de som är beroende av att inte få covid-19 beroende på att de i princip vet att då är det kört.

Det här har föräldrar löst på många olika sätt. Det finns familjer som är tjänstlediga om de lyckats ordna det. Man försöker lösa det på alla sätt och vis. Men jag blir bekymrad när statsrådet säger att hon inte har något besked att ge. Betyder det att regeringen inte arbetar med frågan? Betyder det att statsrådet inte tar RBU:s och FUB:s oro, tillsammans med alla de familjer som berörs, på allvar? Det är många som förväntar sig ett besked.

Har statsrådet förstått den absurda skillnaden? Här har vi en person som blivit av med sin statliga assistansersättning. Vi vet vilka konsekvenser regleringsbrevet 2016 fick, när tusentals personer med stort vårdbehov slängdes ut från den statliga LSS-ersättningen. Eftersom de här personerna fortfarande har samma behov har kommunerna fått ta ett stort ansvar. Det är statsrådet väl medveten om. Då kommer nästa förolämpning. De som slängdes ut från den statliga LSS-ersättningen får nu nästa förnedring när de inte kan tillhöra riskgrupp.

Kan statsrådet föreställa sig hur det är att ha det så här med ett litet barn eller en ung vuxen? Föräldrarna känner naturligtvis ett stort ansvar att skydda sitt barn från en allvarlig sjukdom. Och så får de nästa hån, nämligen att statsrådet säger att ”jag har inget nytt besked att ge till er”.

Det här handlar om liv och död. Det handlar om att vi i den här församlingen har ett oavkortat ansvar att se till att de mest sårbara i samhället skyddas mest och först.

Jag tror att svenska folket hade förstått om vi sagt att ”vi kunde inte höja a-kassan så här mycket för oss som är friska och blir kortvarigt arbetslösa, för vi var tvungna att skydda barnen med svår funktionsnedsättning”. Jag tror att många hade accepterat det.

Jag skulle vilja veta, statsrådet: När kommer det någon form av handling från regeringen som skyddar samhällets mest utsatta barn?

Anf. 34 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag tror att det är viktigt att påminna sig vilket gemensamt ansvar vi alla har i denna pandemi, nämligen att se till att stoppa den allmänna smittspridningen.

Vi är sannerligen i ett helt annat läge i dag än vi var i våras, när vi kastades in i pandemin, när kunskapen var begränsad och vi valde – väldigt medvetet, och jag tror att det var klokt – att lyssna på den vetenskap och kunskap vi hade. Den var betydligt mer begränsad i början än den är i dag. Då handlade det om att vi alla behöver anpassa oss och se till att hålla avstånd så att vi skapar ett samhälle där alla människor har möjlighet att leva så normala liv som det nu är möjligt trots en pågående virusspridning.

Vad är det som hänt i detta? Jo, man har försökt hitta sätt att beskriva vad man kunnat se för risker kollektivt. Då har gruppen äldre varit den som pekats ut. Vi arbetar hårt med att på olika sätt möjliggöra för den gruppen att utan ökad risk för smittspridning känna frihet och vara en del i samhället.

Att däremot säga att barn i någon konstellation kollektivt är en riskgrupp har inte varit det som man hittat stöd för. Däremot finns det absolut och utan tvivel, ingen diskussion om det, barn som kan ha ökad infektionskänslighet. Då har de det oavsett covid-19. Covid-19 gör inte saken bättre, kan man naturligtvis tillägga, men jag tycker att när Lars Beckman beskriver det är det som om vi ska beskriva hela gruppen som en riskgrupp.

Jag är inte beredd att politiskt beskriva hela gruppen som en riskgrupp, utan jag tycker att det är viktigt att Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten är de som definierar såväl riskgrupper som vilka system eller vilket skydd som behövs. Däremot behöver vården ta på allvar de enskilda individernas situation och ge rekommendationer. Vi har också andra ersättningssystem, vill jag understryka, till exempel närståendepenning när det handlar om vård av barn.

Den avgränsning som gjordes när det gällde anhöriga är den som jag har redogjort för i ett frågesvar till Lars Beckman. Jag har också redogjort för den i mitt svar på interpellationen. Jag har i dagsläget inte något annat svar att ge till Lars Beckman i den här frågan. Det är klart att vi fortsätter följa den. Vi gläds åt att situationen ser bättre ut, men vi inser naturligtvis att situationen också kan försämrast. Jag förstår också att det finns en oro i gruppen som Lars Beckman beskriver.

Anf. 35 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Bara för att vara tydlig: Min interpellation handlar alltså om barn som har en funktionsnedsättning, inte om alla barn om statsrådet trodde det.

Jag noterar att statsrådet inte har något besked att ge till de tusentals familjer i Sverige som berörs av den här frågan. Jag noterar att statsrådet inte har något svar att ge till RBU. Det är kanske därför statsrådet inte har svarat på deras debattartikel i Aftonbladet – för att det inte finns något besked att ge.

Det verkar snarast som att statsrådet inte ens vill vidta några åtgärder i den här frågan. Jag tycker att det är bekymmersamt.

Jag tycker att statsrådet när hon vaknar en morgon ska tänka så här: ”Vad är min viktigaste roll? Som statsråd i Sverige representerar jag hela Sverige. Vad är min viktigaste roll? Jo, den är naturligtvis att vid en pandemi skydda dem som är svagast, dem som behöver samhällets skydd mest.” Det är väl det som är statsrådets roll.

Nu är statsrådet uppenbarligen medveten om att det finns stora brister i skyddet av de barn som behöver samhällets skydd mest. Jag är helt säker på att statsrådet kan se bilden framför sig av flickan som behöver andningshjälp dygnet runt och att hon förstår varför en sådan här smitta inte får komma in i det hushållet, oavsett om det sker via föräldrar eller assistenter eller någon annan kategori.

Det är därför den här interpellationen handlar om liv och död. Och jag kan ge ett löfte till statsrådet: Vi kommer att ses här igen om några veckor om inte statsrådet har vidtagit några åtgärder, för jag anser verkligen att

det är regeringens och statsrådets absolut viktigaste uppgift att skydda samhällets svaga, att föra konversation med RBU, FUB och andra som har sett dessa stora brister och komma tillbaka till riksdagen med ett regelverk som kommer att fungera för alla men som särskilt skyddar de svagaste.

Anf. 36 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! I den här debatten förtjänar det att sägas att jag utgår från att den som har stora assistansbehov, den som behöver andningshjälp dygnet runt har statlig assistans. Den som har så stora behov har naturligtvis behov av statlig assistans.

Jag inser att det inte är enkelt, men jag vill ändå föra in frågan om hur länge alla i ett hushåll ska hålla sig isolerade. Det handlar om att också i ett hushåll hålla avstånd. Möjligheten att vara hemma med ersättningen har begränsats till en anhörig som är personlig assistent av den anledningen att man då inte kan hålla de avstånd man annars kan hålla. Det blir en omöjlighet för en hel familj med vuxna och barn i olika åldrar att inte på något sätt ha kontakt med samhället utanför. Det gäller att verkligen förhålla sig till alla de regler och rekommendationer som finns och att samhället i sin helhet blir anpassat.

Den som behöver andningshjälp dygnet runt ska ha statlig assistans och omfattas av förslaget. I övrigt har jag inga nya besked att ge i dag. Jag hoppas verkligen att den som har de behoven söker den smittpenning som nu är möjlig att söka.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.51 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

Frågestund

§ 8 Frågestund

Anf. 37 TALMANNEN:

Jag hälsar statsråden varmt välkomna till kammaren. Frågor besvaras i dag av statsrådet Per Bolund, statsrådet Anders Ygeman, utrikesminister Ann Linde och arbetsmarknadsminister Eva Nordmark.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Statsrådet Per Bolund besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Anf. 38 HANS WALLMARK (M):

Herr talman! Jag vänder mig till utrikesminister Ann Linde.

Jag tror att många svensks hjärta är med det kämpande folket i Belarus och följer den dagliga kamp från inte minst Minsks gator så som den speglas i medierna. Det är en frihetskamp. Det handlar också om en rödvit självkänsla och ett krav på rättfärdighet. Vi ser det senast med Nobelpristagaren Svetlana Aleksijevitj som sitter i något som närmast kan liknas vid en frivilligt vald husarrest. Hon gör det bland annat med hjälp av en svensk diplomat, som är där för att skydda henne mot övergrepp från den belarusiska regimen. Det är detta vi ser i Belarus: våldets nakna ansikte.

Det här kräver handling och åtgärd. Med besvikelse kan vi konstatera att EU än så länge inte riktigt har kunnat gå från ord till handling. Därför önskar jag se en aktivare roll från svensk sida där vi tillsammans med lika-sinnade försöker göra mer för att driva på för sanktioner och krav mot Belarus.

Anf. 39 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Herr talman! Tack, Hans Wallmark, för frågan! Vi delar naturligtvis vår djupa upprördhet över det som sker i Belarus. Jag kan försäkra att Sverige är extremt aktivt i denna fråga, vilket inte torde ha undgått någon. Vi är ett av de länder som är absolut mest aktivt både vad gäller stöd till civilsamhället och vad gäller krav på sanktioner och att på olika sätt få igång en dialog för att återbörda demokrati, frihet och rättvisa i Belarus.

Det som nu sker går på alla sätt emot alla våra värderingar, även de vi har i EU. Ingen kan mer än jag önska att vi snabbt får till stånd ytterligare sanktioner mot Belarus.

Anf. 40 HANS WALLMARK (M):

Herr talman! Ett land som också har en hög aktivitetsgrad från både regering och opposition är Litauen, som ju är grannland till Belarus. De har efterlyst att andra länder också ska försöka göra mer om nu EU självt inte förmår att göra det som egentligen vore det mest nödvändiga, det vill säga att driva en sanktionspolitik. Skulle detta kunna vara något som Sverige skulle kunna samordna med andra länder, till exempel de baltiska, för att sätta ljuset på vikten av att man får en så kallad Magnitskijlagstiftning på plats? Med en sådan skulle vi kunna straffa brott mot mänskliga rättigheter.

Anf. 41 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Herr talman! Min socialdemokratiska utrikesministerkollega i Litauen och jag har väldigt nära kontakt i dessa frågor. Vi har tillsammans sett till att diplomaterna kommit till Svetlana Aleksijevitjs lägenhet, och vi tittar på allt man kan göra.

Vad gäller Magnitskijlagstiftningen pågår nu förhandlingar. Vi är för en sådan. Vi är väldigt aktiva, och jag hoppas att det här också snart kommer på plats. Det är något försenat på grund av covid.

Anf. 42 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr talman! På morgonen den 23 augusti hittades två tonårspojkar på en kyrkogård i Solna. De hade hela natten blivit utsatta för vad som har kommit att kallas tortyrkidnappning och våldtäktsrån. Pojkarna blev knivhuggna, våldtagna med olika föremål och levande begravda för att de inte ville köpa knark. De misstänkta har utländsk bakgrund, och en av dem dömdes i februari till 18 månaders fängelse för mordbrand. På grund av fullbelagda anstalter skulle straffet börja avtjänas först i december.

Känner Per Bolund att regeringen möjliggjorde detta då då en av gärningsmännen skulle ha suttit inne om regeringen hade säkerställt tillräckligt med anstaltsplatser?

Anf. 43 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Det dåd som Tobias Andersson beskriver är såklart fruktansvärt och avskyvärt. Det ska med alla medel fördömas. Självklart ska den som begår sådana övergrepp sättas i fängelse. Man ska ta sitt straff när man begår brott som dessa, oavsett vilken bakgrund eller etnicitet man har. Det är inte det som är avgörande utan vilket slags brott man begår.

Vi har gjort stora insatser för att öka kapaciteten för rättsväsendet att ta hand om kriminella. Vi har kraftigt ökat anslaget till polisen. Vi har nu fler poliser i Sverige än vi någonsin har haft. Vi har också satsat mer pengar till Kriminalvården och inte minst också till Sis, som har hand om ungdomsvårdsanstalter.

Vi skjuter alltså till mer pengar och ser till att det finns resurser. Vi kommer att göra allt vi kan för att de människor som begår brott i Sverige ska sättas bakom lås och bom.

Anf. 44 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr talman! Trots detta var en fängelsedömd individ ute på svenska gator och torg och hade möjlighet att begå denna hemska handling.

Jag tycker att det är illavarslande att när svenska ungdomar i dag blir rånade räcker det inte längre med att de blir av med sina ägodelar. De ska dessutom skadas, domineras och förnedras. Känner statsrådet inget ansvar för denna samhällsutveckling?

Anf. 45 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Jag tycker att vi alla ska ta ansvar för att göra allt vi kan för att motverka kriminalitet i vårt samhälle. Kriminaliteten är en samhällsfara, och vi behöver göra betydligt mycket mer för att bekämpa den. Vi har gjort stora insatser. Vi har kunnat genomföra ett antal punkter under mandatperioden, och de kommer att göra stor skillnad för att bekämpa kriminaliteten i vårt samhälle.

Jag håller däremot inte med om Sverigedemokraternas analys, som verkar vara att det inte fanns någon kriminalitet i Sverige innan vi hade migration. Vi vet att detta inte stämmer. Tyvärr är detta ett samhällsproblem som vi behöver hantera med samhällets fulla kraft.

Anf. 46 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Stödet är starkt för alla de hundratusentals belarusier som så modigt kräver frihet från Lukasjenko och från förtryck, tortyr och valfusk. De har trots polisvåld, tortyr och gripanden gått ut på gatorna över hela Belarus och bildat kedjor och hållit varandra i händerna. Det har nu pågått under drygt en månad.

Utrikesministern var i går i Baltikum. Jag hoppas att hon då fick med sig många hälsningar vad gäller insatser som man kan göra. Våra baltiska grannar har infört egna sanktioner. De har sanktioner mot Lukasjenko men även mot bland annat 29 andra officiella företrädare. De säger att det är bättre att tala med en röst än ingen alls. Varför talar inte utrikesministern på samma sätt som de baltiska staterna?

Anf. 47 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Herr talman! Tack, Kerstin Lundgren, för frågan! Jag delar upprördheten över vad det belarusiska folket utsätts för, och jag delar den väldigt starka känsla de ger uttryck för för att få ett fritt och demokratiskt Belarus.

Sverige har inte en nationell sanktionslagstiftning. Vi har sanktionslagstiftning efter EU- och FN-beslut. Vi jobbar hårt för att få till stånd en Magnitskijlagstiftning, som vi kallar den, enligt de förhandlingar som pågår i Bryssel. Jag hoppas att de här förhandlingarna ska komma till ett slut, så att vi kan få en likadan lagstiftning i Sverige.

Anf. 48 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Men det är ju faktiskt så att det går att fatta egna nationella beslut om en Magnitskijlagstiftning. Det har man gjort hos våra baltiska grannar. De har fattat beslut om att införa sanktioner själva och inte göra sig till någon form av fånge i något annat medlemslands hägn. Varför gör inte Sverige som till exempel Litauen har gjort och inför en egen Magnitskijlagstiftning?

Anf. 49 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Herr talman! Det beror på att vi i Sverige – med stöd från riksdagen, som jag förstår – hela tiden har sagt att det är väldigt mycket mer effektivt med gemensamma sanktioner. Därför har vi en sanktionslagstiftning som utgår från gemensamma sanktioner i EU och FN. Nu ska vi vara med för att få en Magnitskijlagstiftning på plats. Frågan om nationella sanktioner har vi ännu inte haft uppe. Om det kravet ställs kommer vi naturligtvis att utreda det på sedvanligt sätt, men vi har inte nationell sanktionslagstiftning i Sverige.

För övrigt har vi oerhört bra relationer med de baltiska länderna.

Sveriges relation till Turkiet

Anf. 50 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Turkiet håller nu mer eller mindre på att bedriva eller starta krig på fem platser i världen. I Syrien har den turkiska militären marscherat in – först in i Afrin, sedan, förra hösten, in i Rojava. Det är krig

Frågestund

som Sverige och den svenska regeringen har fördömt. I Irak bombar man kurdiska flyktingläger. I Libyen har man skickat in sina legosoldater mitt i den oroshärd som omvärlden skapat efter störtandet av diktatorn Gaddafi. Man försöker uppenbarligen vinna omvärldens stöd, men samtidigt står man i direkt konflikt med bland annat den egyptiska militärregimen. Med Cypren har konflikten funnits i snart 50 år. Det är en gammal konflikt som har fått nytt liv nu när Turkiet söker efter olja och gas på cypriotiskt vatten, vilket har lett till att EU infört sanktioner. Nästa plats är den grekiska övärlden, där Turkiet vill få makt över området runt den grekiska ön Kastellorizo.

I detta kritiska läge väljer utrikesministern Ann Linde att i en tweet lyfta fram det goda samarbetet med Turkiet.

Nu är det inte tid för glada tweetar. Nu är det dags att tala klarspråk med den turkiska regimen!

Anf. 51 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Herr talman! Jag uppfattade tyvärr inte frågan. Ska jag sluta twittra? Eller ska jag inte ha en relation med Turkiet över huvud taget?

Men oavsett det kan jag säga att vi har varit oerhört tydliga när det gäller Turkiets brott mot mänskliga rättigheter och demokrati. Vi har från både svensk sida och EU:s sida en relation med Turkiet som innebär fördömanden när det behövs, till exempel av den militära offensiven i Syrien, men också dialog när det är nödvändigt. I det här fallet gällde det någonting som jag är helt säker på att Håkan Svenneling hade tyckt vara viktigt att få till stånd.

Anf. 52 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Utrikesministern verkar inte minnas vad hon twittrade så sent som i fredags. Hon twittrade om Turkiets utrikesminister och deras samtal. Det är problematiskt om man bara lyfter fram det goda samtalet och inte talar klarspråk om de brott mot mänskliga rättigheter som Turkiet begår både i Turkiet och utanför landet runt om på många platser. Turkiet är just nu ett av de länder som håller på att skapa flest krig i världen. Det är dags att man talar klarspråk och slutar småprata. Det måste komma tydligare besked från utrikesministern än de besked vi får i dag.

Anf. 53 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Herr talman! Om man tror på total isolationism, på att inte ha någon dialog och på att aldrig prata med någon vars handlingar man fördömer får man inte mycket uträttat i den här världen.

Samtalet med Turkiets utrikesminister handlade om specifika frågor gällande OSSE, där Sverige nu ingår i trojkan och kommer att vara ordförande.

Det är inte en bra idé att alltid göra fördömanden i alla sammanhang, men vi fördömer till exempel den militära offensiven i norra Syrien.

Anf. 54 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Herr talman! Jag har också en fråga till utrikesminister Ann Linde. Det är en fråga som har lyfts fram i internationella medier den senaste tiden.

Det handlar om läkaren Denis Mukwege, mottagare av Nobels fredspris 2018. Hans liv kan nämligen vara i fara. Han har opererat och hjälpt över 50 000 överlevare från det sexuella våldet i Demokratiska republiken Kongo. Han har varit öppen med att kritisera våldet mot kvinnor och andra brott mot mänskliga rättigheter. Därmed har han blivit en för landet obekväm person. År 2012 utsattes han för ett mordförsök, och han lever fortfarande under ständigt hot. Han har därefter skyddats av FN:s fredsbevarande styrkor, Monusco, men för närvarande är hans personskydd inte säkrat, åtminstone inte långsiktigt. Han har nu hotats via telefon och i sociala medier. Även Rwanda har uttalat hot i offentliga medier.

På vilket sätt kan utrikesministern påverka hans situation, så att han får ett långsiktigt personskydd?

Anf. 55 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Herr talman! Doktor Mukwege är en person som förtjänar den allra största respekt. Det är en av de individer i världen som verkligen har gjort skillnad. Han har också fått ett flertal priser, bland annat Olof Palmepriset. Jag har själv träffat honom vid ett antal tillfällen. Jag har ingenting annat än den största respekt för honom.

Det han nu är utsatt för beror på att man på grund av covid-19 har dragit tillbaka de trupper som tidigare också hjälpte till att se till att hans hus och han själv fick skydd. Man har dragit tillbaka de soldaterna. Vi är nu inne i en dialog med andra länder om hur man kan ge skydd. Men det är det som det beror på.

Anf. 56 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Jag hoppas verkligen att vi jobbar för samma sak. Denis Mukwege har uttalat kritik mot DR Kongos ledning. Nu säger FN att man egentligen vill att Kongo ska ta över personskyddet. Men då krävs det verkligen att vi vet vem det är som ska utföra det här skyddet. Det krävs också att man utbildar den personalen. Det har Monusco sagt att man kan göra.

Jag skulle verkligen vilja vädja till ministern att se till att det ändå finns ett skydd långsiktigt via FN och inte bara via DR Kongo.

Anf. 57 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Herr talman! Vi har inga andra intentioner än att försöka skydda doktor Mukwege på det allra bästa sätt. Som jag sa tidigare finns det inte ord nog till att uttrycka den stora respekten för det han gör. Självklart måste det internationella samfundet på olika sätt se till att skydda honom.

Frågestund

Anf. 58 GULAN AVCI (L):

Herr talman! Jag ställer min fråga till statsrådet Eva Nordmark.

I veckan presenterade Försäkringskassan en ny rapport som visar att fyra av fem sjukskrivna med utmattningssyndrom är kvinnor. Detta är ett väldigt stort och växande problem som vi ser på arbetsmarknaden. Det drabbar framför allt kvinnor mitt i livet med väldigt krävande yrken men också barn och familjer – kvinnor i min ålder, helt enkelt.

Omfattande forskning visar hur viktig arbetsmiljön är för den fysiska och mentala hälsan på arbetsplatsen. Psykiska sjukdomar och utbrändhet är ett betydande och utbrett problem, inte minst inom tjänstemannasektorn.

Enligt rapporten ökar också sjukskrivningarnas längd. Rapporten måste tas på mycket stort allvar. Annars kommer det här att riskera att hota jämställdheten på arbetsmarknaden.

Utifrån denna mycket allvarliga rapport undrar jag givetvis vilka åtgärder arbetsmarknadsministern är beredd att vidta för att stoppa den här utvecklingen.

Anf. 59 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Herr talman! Jag tackar Gulan Avci för denna väldigt viktiga fråga. Det råder inget tvivel om att vårt arbetsliv ställer väldigt höga krav på kvinnor och män. Väldigt många kvinnor upplever ett dubbelarbete – de tar ansvar både på arbetsplatsen och i hemmet.

Det är klart att jämställdhetssträvandena och många olika jämställdhetsåtgärder här är helt centrala. I grunden handlar det som att skapa en arbetsmiljö där det är möjligt att förena arbete och privatliv och där det är möjligt att både känna kontroll över sin arbetssituation, ha makt över den och också ha tid till återhämtning och reflektion.

Det är därför som det är viktigt att parterna på arbetsmarknaden ges de förutsättningar som de behöver för att kunna teckna sina kollektivavtal för att kunna utveckla villkoren. Det är också därför som vi från regeringens sida under lång tid har sett till att tillföra resurser till exempel till Arbetsmiljöverket. Det utför ett väldigt viktigt arbete för att identifiera de problem som finns på arbetsmarknaden kopplat till dessa frågor.

Anf. 60 GULAN AVCI (L):

Herr talman! Tack för svaret, arbetsmarknadsministern, men jag tycker inte att det svaret räcker! Det här är problem som vi har haft i årtionden på svensk arbetsmarknad och som framför allt drabbar kvinnor eftersom de ofta tvingas ta det stora oavlönade ansvaret hemma.

I våras hade vi en väldigt stor debatt om arbetsmiljöfrågor. Regeringen presenterade också en proposition. Men där lyfte man inte fram arbetsmiljöproblemen som just var kopplade till psykisk ohälsa som framför allt drabbar kvinnor.

Jag hoppas att ministern är lite mer tydlig i sitt slutsvar här till mig om hur vi ska gå till väga konkret för att agera. Den här utvecklingen måste få ett stopp.

Anf. 61 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Herr talman! Tack, Gulan Avci, för ditt stora engagemang i de här frågorna! Jag tror att vi gemensamt har en väldigt stor uppgift i att se till att det finns ordentligt med resurser till arbetsmiljöpolitiken och Arbetsmiljöverket men också till kommuner och landsting att verkligen satsa på välfärden.

Vi vet att det framför allt är kvinnor, välutbildade kvinnor, i den här typen av ansvarstagande roller som drabbas väldigt hårt. Vi talar om alltifrån undersköterskor och sjuksköterskor till lärare. Det är klart att förutsättningarna här kommer att vara helt avgörande.

Dödsolyckor på byggarbetsplatser

Anf. 62 SERKAN KÖSE (S):

Herr talman! Också jag vill fokusera på arbetsmiljön i min fråga till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark.

De senaste tio åren har nära 100 svenska byggnadsarbetare dött på jobbet, och inget tyder på en förändring. I somras rapporterades i medierna att samtidigt som dödsolyckorna minskar i år överlag ser vi att antalet dödsolyckor i byggbranschen ökar.

Under första halvåret i år har 15 byggnadsarbetare dött. Det är en mycket oroande utveckling och kräver insatser. Jag vill ställa min fråga till arbetsmarknadsministern. Vad avser regeringen att göra för att stoppa döden på svenska byggarbetsplatser?

Anf. 63 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Herr talman! Tack, Serkan Köse, för din viktiga fråga!

Ingen ska behöva dö på jobbet. Alla ska kunna komma hem efter sin arbetsdag eller sitt arbetspass. Ingenting annat än en nollvision ska kunna gälla för vårt arbetsmiljöarbete.

Regeringen avser att komma tillbaka med en arbetsmiljöstrategi. I den strategi som gäller nu är nollvisionen för dödsolyckor en väldigt viktig målsättning. Jag ser att den kommer att fortsatt behöva vara det. Vi behöver kavla upp ärmarna för att se till att ingen ska behöva dö på jobbet.

Jag lade i våras fram ett skarpt lagförslag som skulle kunna spela en väldigt stor roll. Det handlar om att ge tillträde för regionala skyddsombud på alla de arbetsplatser som omfattas av kollektivavtal. Tyvärr blev det förslaget nedröstat av de borgerliga partierna tillsammans med Sverigedemokraterna. Jag tror att det hade gjort stor skillnad.

Vi behöver såklart göra betydligt mycket mer. Jag hoppas att fler partier ska kunna ställa sig bakom det viktiga arbete som handlar om att skapa förutsättningar för skyddsombuden att göra sitt viktiga jobb i samverkan med arbetsgivarna.

Anf. 64 SERKAN KÖSE (S):

Herr talman! Tack, Eva Nordmark, för svaret!

Om vi ska problematisera diskussionen lite mer: Ser statsrådet någon koppling mellan kriminell verksamhet på byggarbetsplatser och dödsolyckor? Hur ska vi i så fall komma åt det?

Anf. 65 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Herr talman! Ja, Serkan Köse. Vi ser faktiskt en tydlig koppling mellan de arbetsplatsolyckor som sker och arbetslivskriminalitet. De företag som slarvar med arbetsmiljön slarvar ofta med väldigt mycket annat. Ibland handlar det om rent brottsliga inslag i verksamheten.

Från regeringens sida har vi satsat i arbetet mot osund konkurrens. Vi har sett till att skapa en myndighetssamverkan som ger väldigt stora resultat. Det arbetet behöver fortsätta. Vi behöver sätta dit skurkarna, helt enkelt.

Oseriös kreditgivning

Anf. 66 CAMILLA HANSÉN (MP):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Bolund.

I somras läste jag några beklämnande artiklar i DN om oseriös kreditgivning. Det handlade om kreditbolag som marknadsför sig som: Hos oss kan du få låna även om du har skulder. Personen i artikeln beskriver hur han har blivit utsatt för en väldigt aggressiv insäljning från långgivare som kan se att han är väldigt skuldsatt.

Jag undrar vad det finns för faktiskt skydd för konsumenter i den situationen och hur finansmarknadsministern ser på den här personens situation med ett liv i skuldsättning på grund av oseriösa kreditgivare.

Anf. 67 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Tack, Camilla Hansén, för en väldigt viktig fråga!

Vi vet vi att alltför många människor i vårt samhälle tyvärr drabbas av överskuldsättning. Vi vet också att det påverkar deras hälsa och deras framtidsutsikter. Det påverkar kretsen omkring dem, deras familj och barn, väldigt starkt.

Det gör att vi har ett väldigt stort ansvar för att göra allt vi kan för att förhindra att människor hamnar i den väldigt svåra livssituationen. Vi har också agerat väldigt tydligt sedan den rödgröna regeringen tillträdde för sex år sedan.

I egenskap av finansmarknadsminister har jag också sett till att vi nu har en mycket striktare reglering av till exempel snabblåneföretag och högkostnadskrediter. Vi har infört en maxränta och ett kostnadstak som gör att man aldrig kan betala mer än det man har i lån i form av avgifter. Vi har också infört en ny skuldsaneringslag som gör att människor kan lyftas upp ur skuld och bli skuldfria.

Med det sagt är vi inte klara. Vi behöver hela tiden följa marknadsutvecklingen och alltid göra det som behövs för att människor inte ska hamna i skuldsättning.

Anf. 68 CAMILLA HANSÉN (MP):

Herr talman! I samband med artiklarna blev jag kontaktad av en person som har ett spelmissbruk med spel på digitala kasinospel. Det hanterar personen genom att använda spelpaus. Det är någonting som informeras om i all reklam från spelbolagen.

Den här personen beskriver en upplevelse av att hamna i klorna på oseriösa kreditgivare och beskriver hur spelmissbruket har flyttat till börsen.

Anf. 69 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Det visar på att vi har en uppgift att göra även framåt. När det gäller spelande har vi infört ett förbud mot att ha krediter som är direkt kopplade till spelande. Det är en viktig koppling. När man är inne i spelande är det svårt att hålla restriktionerna och begränsa sig från att till exempel ta lån. Därför är det viktigt att klippa den kopplingen.

Vi behöver göra mer framåt. Vi behöver samordna kreditupplysningar på ett mycket bättre sätt så att man kan få en enhetlig bild av alla skulder. Vi behöver förbättra informationen för den som sätter sig i skuld så att man vet vilka kostnader det innebär. Vi behöver stoppa oseriösa kreditgivare.

Frågestund

Åtgärder för bättre arbetsmiljö

Anf. 70 SAILA QUICKLUND (M):

Herr talman! Min fråga går till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark.

Coronapandemin har satt hård press på arbetslivet. Medarbetare inom vård och omsorg pressas till det yttersta. Väldigt många har också tvingats att jobba isolerat i hemmet under ovana omständigheter.

Många vittnar också om hur arbetsgivare har ställt in utbildningar och andra förebyggande åtgärder. Det förebyggande arbetsmiljöarbetet prioriteras bort i en tid som inte liknar någon annan. Det riskerar att få allvarliga konsekvenser. Vi vet också av erfarenhet att ekonomiska kriser följs av stressrelaterad psykisk ohälsa och ökade sjukskrivningar.

Min fråga till statsrådet är: Hur avser arbetsmarknadsministern att agera för att förbättra den mycket oroväckande och allvarliga situationen inom arbetsmiljöområdet?

Anf. 71 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Herr talman! Tack, Saila Quicklund, både för ditt engagemang i arbetsmiljöfrågorna och för en mycket viktig fråga!

Det är ingen tvekan om att pandemin har prövat oss på många olika sätt. Det är klart att det för många som jobbar inom vård och omsorg har varit en väldigt speciell situation. Men det har det också varit för tusentals människor som arbetar hemifrån och som har fått arbeta på distans, på gott och ont, under den här tiden. Jag tror att vi kommer att lära oss väldigt mycket av arbetsmarknadsförändringarna och den påverkan som en pandemi har haft på jobben och jobbet.

Mynak kommer att genomföra en kunskapssammanställning, och det kommer att vara fokus på utbrott av epidemier och pandemier och deras inverkan på arbetsmiljö. Det är också så att Arbetsmiljöverket har fått ett uppdrag av regeringen att göra en särskild tillsynsinsats inom vård och omsorg.

Vi behöver se till att parterna på arbetsmarknaden – fack, arbetsgivare och skyddsombud – kan utföra sitt viktiga arbete och att de kan utföra sitt uppdrag, eftersom vi vet att forskning visar på det.

Anf. 72 KATJA NYBERG (SD):

Herr talman! Klaner och den växande gängrelaterade brottsligheten har till slut fått regeringen att vakna till liv. Sverigedemokraterna har under många år varnat för denna utveckling medan regeringen har varit upptagen med att förneka och tilldela oss nedlåtande epitet. Regeringen har till och med lagt ansvaret på oppositionen, under de korta perioder som oppositionen har haft makten i Sverige.

Denna form av kriminalitet har varit känd sedan 80-talet. Skottlossningar, klanrelaterad brottslighet, vägspärrar med mera har regeringen låtit få fortsätta att växa under 40 år.

Att statsministern nu äntligen ser kopplingen mellan oansvarig migration och den explosionsartade ökningen av kriminalitet är bra, men det finns inte bara kopplingar mellan invandring och kriminalitet utan även mellan invandring och kvinnors ökade otrygghet.

Min fråga till Per Bolund är därför: Ser regeringen någon koppling mellan invandring och kvinnors ökade otrygghet, eller är det något som regeringen kommer att fortsätta att förneka?

Anf. 73 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Det finns tydliga forskningsresultat som vi kan utgå från. Vi i regeringen väljer att utforma vår politik mot bakgrund av forskning och inte mot bakgrund av allmänt tyckande. Vi tror att det leder till bättre resultat.

Det är väldigt tydligt i forskningen att det finns en koppling mellan fattigdom och kriminalitet. Det finns en tydlig koppling mellan sociala klyftor och kriminalitet. Det finns en koppling mellan dålig integration och kriminalitet. Men det finns inte någon koppling mellan hudfärg och kriminalitet.

Jag tycker att den som kopplar ihop invandring med kriminalitet gör en stor otjänst för den överväldigande majoritet av människor med invandrarbakgrund som går upp varje morgon för att gå till jobbet och som gör sitt jobb i välfärden. Det är min läkare, din busschaufför och våra barns lärare vi pratar om och som gör ett fantastiskt jobb för att få Sverige att funka varje dag. Att beskylla dem för att vara grund till kriminalitet tycker jag är oförskämt. Jag tycker att Sverigedemokraterna, om de för den linjen, borde ge dem en ursäkt.

Utvisning av arbetskraft

Anf. 74 LARS THOMSSON (C):

Herr talman! Min fråga rör kompetensutvisningar, och den går till Eva Nordmark. Jag har på kort tid mötts av två fall, ett på Gotland och ett i Halland, som är helt orimliga. Två formella småfel som har begåtts av arbetsgivaren gör att det blir utvisningar.

I vårt fall är det en kvinna som kommer från Nya Zeeland som har fått väldigt motsägelsefull information från Migrationsverket. Migrationsverket följer inte sina egna regler, och de är inte tillgängliga för kontakt. När dom väl fallit har man en vecka på sig att lämna landet för att åka till Nya

Zeeland. Dessutom är detta ett arbetsvisumfall. Det gör att coronaklausulen inte gäller, och man har alltså ingen möjlighet att komma till Nya Zeeland.

Min fråga är: Blir det någon ordning på detta? Arbetskraftsutvisning kan inte fortsätta att fungera så här.

Prot. 2020/21:5
10 september

Frågestund

Anf. 75 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Detta är en fråga som i regeringen ligger under migrations- och justitieminister Morgan Johansson. Eftersom jag besvarar allmänpolitiska frågor besvarar jag gärna denna fråga.

Jag är glad över att vi har en gemensam syn i det samarbete där vi nu utformar regeringspolitiken i Sverige – det är regeringens samarbete med Centerpartiet och Liberalerna. Vi har skrivit tydligt att vi ska se till att arbetskraftsinvandringen fungerar väl och att vi kan stoppa kompetensutvisningar. Det är nämligen ett problem i Sverige att människor som kommer hit med kompetenser som våra företag behöver har haft alldeles för stor osäkerhet, och vi har inte kunnat garantera dem den trygghet som de förtjänar eftersom de kommer hit och bidrar till ett blomstrande näringsliv och till en ekonomisk utveckling i Sverige.

Detta är ett arbete som vi är intensivt involverade i. Vi håller med många olika medel på att se till att vi kan stoppa den typ av utvisningar som bygger på små misstag eller små felaktigheter i räkenskaper eller i redovisning. Det arbetet kommer vi att fortsätta med, och det som finns i januariavtalet ska genomföras.

Svenska valobservatörer till Chile

Anf. 76 LORENA DELGADO VARAS (V):

Herr talman! I morgon är det den 11 september, och vi vet vad det datumet innebär för det chilenska folket. I dag har Chile en regering som har infört mer och mer auktoritära lagar. Dessutom har man en stor andel politiska fångar i Chile sedan det sociala upproret, som startade den 18 oktober 2019. Många av dem är barn.

Den 25 oktober kommer det även att hållas val i Chile kring konstitutionen, något som den sociala rörelsen har kämpat för. Min fråga till minister Linde är: Kommer Sverige att skicka valobservatörer, och vad kommer Sveriges regering att göra åt Chiles diktatoriska regering?

Anf. 77 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Herr talman! Tack, Lorena Delgado Varas, för frågan! Frågor om valobservatörer i alla länder kommer ju in till OSSE. De ställer sedan frågor till de olika länderna. Hur läget är just i detta fall vet jag inte, så det får jag återkomma till.

När det gäller Chiles regering förväntar sig naturligtvis Sverige att man under alla omständigheter ska leva upp till de mänskliga rättigheterna. Vi har noterat och vi är oroade över uppgifterna i rapporter från FN och Human Rights Watch, där man kritiserar våldsanvändningen och chilensk polis under demonstrationerna förra året och framhåller de allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna som har förekommit.

Chiles regering har medgett att ordningsmakten inte har följt rutinerna för våldsanvändning under demonstrationerna, och de har påbörjat ett arbete för att reformera polisväsendet.

Snabbare tillståndsprocesser vid bygge av elnät

Anf. 78 PATRIK ENGSTRÖM (S):

Herr talman! Jag har en fråga till energi- och digitaliseringsministern, Anders Ygeman.

En av utmaningarna i Sveriges energiomställning är långa tillståndsprocesser vid bygge av exempelvis elnät. Det kan handla om tillståndsprocesser på kanske åtta, tio, tolv år när det gäller att få en ny ledning på plats. Det riskerar naturligtvis att hindra den positiva utveckling som sker i landet – både privatpersoner och företag är mitt uppe i en energiomställning för att det ska bli klimatsmarta företag och för att Sverige ska bli ett klimatsmart land.

Min fråga till ministern är: Vad tänker man göra för att korta tillståndsprocesserna vid bygge av elnät?

Anf. 79 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Tack, Patrik Engström, för frågan! Det är precis som du säger. Vi har stora elöverskott i Sverige. Vi exporterade förra året tre fjärdedelar av hela Danmarks elkonsumtion från Sverige, och vi är med och bidrar till den gröna omställningen runt om i Europa tack vare vår elexport. Men det tar för lång tid att bygga elnäten, och det gör att det är svårt för elen att nå fram till slutkonsumenten. Därför måste vi snabba på tillståndsprocessen vid byggnation av elledningar.

Vi tillsatte Nätkoncessionsutredningen, som nu har kommit med sina förslag. Det finns förslag om att halvera tiden när det gäller att bygga vissa viktiga elledningar och om att kapa minst två år när det gäller övriga. Det här är förslag som vi kommer att gå fram med till riksdagen under hösten och vintern för att se till att det går snabbare att bygga elledningar i Sverige och att Sveriges elkonsumenter kan vara trygga med att all den el som produceras också når konsumenterna.

Frisläppande av politiska fångar i Iran

Anf. 80 AMINEH KAKABAVEH (-):

Herr talman! I fyra decennier har det pågått förföljelse, fängslande och avrättningar efter summariska rättegångar av aktivister, arbetare, kvinnor, advokater som Nasrin Sotoudeh, fackliga ledare som Jafar Azimzadeh och många andra i Iran. Nu ska också brottaren Navid Afkari avrättas, något som har upprört idrottsrörelsen världen över.

Min fråga till utrikesminister Ann Linde är: Kommer Sverige att kräva av den islamiska regimen i Iran att frisläppa samtliga som har hungerstrejkat i fängelser, som Nasrin Sotoudeh, Jafar Azimzadeh och Ahmadreza Djalali, och att brottaren Navid inte ska avrättas utan att samtliga ska frigges?

Anf. 81 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Herr talman! Vi har flera gånger här i riksdagen diskuterat situationen för mänskliga rättigheter i Iran och konstaterat att den är oerhört problematisk. Vi har gång på gång också hävdat officiellt och direkt till Iran att vi är helt emot dödsstraff, naturligtvis även i Iran. Vi kräver alltid att alla som hotas av dödsstraff ska få straffet omvandlat, alternativt frigges beroende på vad det handlar om. Vi ska aldrig någonsin acceptera dödsstraff, självfallet inte heller för den aktuella brottaren som har blivit dömd till dödsstraff. Vi kräver också frigivande av politiska fångar och att man fullt ut inför mänskliga rättigheter och demokrati i Iran.

Ersättning till arbetande personer i riskgrupp

Anf. 82 ANN-SOFIE LIFVENHAGE (M):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Bolund.

Statsministern har varit tydlig till svenska folket med att människor i riskgrupp för corona ska stanna hemma från arbete och ges ersättning för detta, något som jag ställer mig bakom och anser är en väl avvägd prioritering under krisen. Gott så! Nu stöter dock verkligheten och regeringens uppmaning till folket på patrull, då Försäkringskassan avslår ansökningar från 70-plus-gruppen med hänvisning till att man måste vara sjuk för att få ersättning för att vara hemma.

Före corona bidrog gruppen med kompetens, erfarenhet och skatt till systemet. Vi har till exempel, Kent, 71 år, i Södermanland, som i vanliga fall arbetar 100 procent men som nu bedömt att han nog kan arbeta 50 procent från hemmet och därmed sökt ersättning för resterande 50. Resultat: avslag, då han inte ansetts sjuk.

Min fråga är, med anledning av detta: Är det regeringens mening att arbetande i riskgrupp ska stanna hemma från arbete och få ersättning för tid de inte kan arbeta?

Anf. 83 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Tack, Ann-Sofie Lifvenhage, för en viktig fråga!

Regeringen har gjort enormt stora insatser för att klara jobb och ekonomi genom den kris som Sverige har gått igenom, den pandemi som vi fortfarande är inne i. Där har ingått att stötta företagen men också att stötta de anställda och se till att hundratusentals anställda kunnat behålla sina jobb som annars hade blivit av med dem, enligt myndigheternas bedömningar. Våra insatser har alltså varit effektiva och gjort nytta. Vi har också gjort insatser för att just människor i riskgrupp ska kunna stanna hemma och få en försörjning så att man inte behöver utsätta sig för risk för smitta.

När det gäller dem som är 70 år och äldre är det generellt människor som har pension och som då har en försörjning genom sin pension. Jag kan inte lägga mig i myndighetens bedömning av ett enskilt ärende, men jag kommer att ta med mig frågan och se om det finns någonting vi kan göra framåt för att se till att också människor som är över 70 år och som fortfarande arbetar kan få ersättning för den förlorade arbetsinkomsten.

Anf. 84 ERIC WESTROTH (SD):

Herr talman! Jag vill ställa min fråga till statsrådet Per Bolund.

I spåren av de senaste decenniernas ansvarslösa invandringspolitik i Sverige har myndigheter påtalat att man inte har riktig kontroll på var folk bor eller vilka som befinner sig i landet. Bland annat rapporterade Skatteverket 2017 att mellan 30 och 50 procent av nyanlända migranter hade uppgett mer än en identitet, förmodligen i syfte att på något sätt manipulera systemet. Vi ser också problem med att personer som befinner sig i Sverige inte har rätt att vara här. Det kan handla om avslag efter asylansökan eller att man tagit sig in i landet illegalt. Enligt Delegationen för korrekta utbetalningar betalas 18 miljarder kronor per år ut felaktigt från våra välfärds-system, och det finns skäl att misstänka att summan är större än så.

Med anledning av detta skulle jag vilja ställa frågan om regeringen ser behov av en ny folkräkning och om man i så fall även har för avsikt att adressera problemet med personer med multipla identiteter och personer som befinner sig i Sverige illegalt.

Anf. 85 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Tack, Eric Westroth, för en viktig fråga!

Självklart är det viktigt att vi har information om hur befolkningen i Sverige ser ut. Vi ska ha bästa möjliga data att utgå från när vi utformar politiken och när vi till exempel gör utbetalningar från staten och från andra myndigheter. Inte minst är det viktigt att vi också kan hjälpa människor i en utsatt position, till exempel utsatta kvinnor och barn, människor som utsätts för trafficking och liknande. Då är det självklart också värdefullt att ha en aktuell uppgift på hur befolkningen ser ut och hur den är fördelad över landet.

Mig veterligen är det en räkning av befolkningen planerad redan under nästa år. Det är någonting som vi välkomnar. Däremot lägger vi oss inte i exakt hur en sådan görs, utan det är upp till myndigheterna att hitta bästa möjliga form för att göra en beräkning av befolkningen i Sverige.

Underlättande av ungas inträde på bostadsmarknaden

Anf. 86 DAVID JOSEFSSON (M):

Herr talman! Trots pandemin har bostadspriserna fortsatt uppåt i Sverige. Den stora bostadsbristen visade sig vara en ännu starkare kraft än corona. Enligt Svensk Mäklarstatistik har priserna den senaste månaden stigit med i genomsnitt 2 procent på bostadsrätter och villor. I Göteborg, som jag kommer ifrån, har priserna ökat med 5 procent på bara tre månader.

Ju mer priserna stiger, desto tuffare blir det också för unga människor, personer som trots fast inkomst får det svårare att köpa sitt eget boende, detta på grund av de kreditrestriktioner som nu finns och som ställer krav både på egen insats och på hög amorteringstakt. Endast den som redan har det förspänt kan få lån och köpa en bostad.

Min fråga är därför om bostadsminister Per Bolund nu är beredd att vidta åtgärder för att underlätta för unga människor att köpa sitt eget boende.

Prot. 2020/21:5
10 september

Frågestund

Anf. 87 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Man kan lita på en moderat när det gäller att alltid kunna beskriva utvecklingen i mörka termer. När vi gick in i pandemin med dess ekonomiska konsekvenser var många rädda att vi skulle få kraftigt fallande priser, att vi till exempel skulle få en bostadsbubbla som brast på grund av ökande arbetslöshet och minskande betalningsförmåga. Där är vi inte nu. Vi har en stabilitet på bostadsmarknaden. Vi har inte en situation där priserna faller. Det är någonting som är positivt och visar att det finns en styrka i svensk ekonomi. Det visar också att riskerna för en övervältring till en bostadskris och sedan också en finansiell kris inte är stora.

Jag tycker alltså att det är en positiv utveckling att vi inte har fallande priser. Självklart behöver vi dock göra allt vi kan för att våra unga ska kunna ta steget in på bostadsmarknaden. Det är därför som regeringen har en mer aktiv bostadspolitik än vad vi haft på många årtionden. Det är också därför som vi nu har en väldigt hög takt i byggandet av hyreslägenheter, som också får stöd från staten genom investeringsstödet. Det gör att det nu finns ett större utbud att välja bland för unga som ska ut på bostadsmarknaden.

Återinförande av fastighetsskatten

Anf. 88 JOSEFIN MALMQVIST (M):

Herr talman! Den senaste tiden har fler och fler röster höjts för höjd fastighetsskatt i Sverige. Med de förslag som diskuteras skulle villa- och småhusägare och bostadsrättsägare drabbas av tiotusentals kronor i höjd skatt varje år. Vanliga människor riskerar att åter tvingas flytta från hus och hem.

Finansministern har i denna kammare svarat att hon inte utesluter en skatt på leenden – än mindre en återinförd fastighetsskatt. Jag skulle därför vilja fråga Per Bolund: Kan du lugna Sveriges småhusägare med att någon fastighetsskatt inte kommer att återinföras i Sverige?

Anf. 89 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Detta är inte något som finns på regeringens bord. Det finns inga planer på att införa en fastighetsskatt enligt en äldre modell.

Däremot tycker jag att vi måste kunna se de utmaningar och problem som finns på fastighetsmarknaden i dag. En sådan utmaning är att det genom den fastighetsavgift som den borgerliga regeringen införde har skapats ett ganska orättvist system, där den som har en enormt värdefull fastighet i till exempel en välbärgad stadsförort får betala en lika stor avgift som en person som bor i en lågt värderad fastighet ute på vår landsbygd.

Den typen av ojämlig rättvisefördelning tycker jag är felriktad. Jag tycker att det är rimligt att man ska betala för värdet av sitt kapital, även om det är knutet till en fastighet. Det handlar i så fall om att se hur vi kan göra det system som finns i dag mer rättvisande och rättvist. Men någon fastighetsskatt finns det inga planer på att införa i dagsläget.

Risken för partiell nedsläckning av elnätet

Anf. 90 LARS BECKMAN (M):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Anders Ygeman.

Herr talman! Det kommer ju en vinter även i år, och det kommer säkert att bli väldigt kallt. Om denna kyla skulle uppstå i hela norra Europa samtidigt finns det en överhängande risk för att vi hamnar i en situation med partiell nedsläckning av vårt elnät.

För några år sedan gjorde föreningen Svenskt Näringsliv en undersökning bland sina medlemsföretag, där man frågade vilken beredskap det fanns för en partiell nedsläckning och om företagen över huvud taget kände till detta. Av de företag som svarade på enkäten var det, herr talman, 89 procent som inte visste att den risken fanns, och 86 procent hade ingen plan för hur en partiell nedsläckning skulle hanteras.

Jag skulle därför vilja fråga statsrådet Anders Ygeman hur regeringen nu i förebyggande syfte kommer att arbeta med att informera företag och hushåll om risken för en partiell nedsläckning av elnätet i vinter.

Anf. 91 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Nej, vi kommer inte att göra några sådana insatser som Lars Beckman beskriver. Våra insatser är naturligtvis inriktade på att garantera att elkonsumenterna ska ha en god tillgång till ström. Vi har en väl fungerande marknad i Sverige och Norden för att tillse att konsumenterna har ström.

Som Lars Beckman säkert känner till har vi under den kallaste timmen den kallaste vinterdagen de senaste åren exporterat ström. Vi har också importerat ström. Det är nämligen så en marknad fungerar: Man både exporterar och importerar ström, och sedan kommer priset att påverkas av tillgång och efterfrågan – något som Moderaterna i de flesta andra sammanhang tycker är en bra ordning och som man under de år man har varit i regeringsställning också har tyckt varit en bra ordning för Sverige.

Vi ska se till att det största elöverskottet i svensk historia också ska komma svenska konsumenter till del och fortsätta att bidra till klimatomställningen runt om i Europa.

Riktat stöd till Strömstad

Anf. 92 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! I coronakrisens spår blir situationen på arbetsmarknaden nu allt mörkare. I Fyrbodals kommun, som jag själv representerar, har arbetslösheten redan stigit till över 10 procent. För jobben och tillväxten i Fyrbodals kommun är det nu oerhört viktigt att regeringen ger grönt ljus till Preems utvecklingsplaner gällande raffinaderiet i Lysekil och att regeringen medverkar till att Europas största satsning på landbaserad laxodling kan bli verklighet i Sotenäs.

För Strömstad, en annan av Fyrbodals 14 kommuner, har coronakrisen varit inte bara ett hårt slag utan en rejäl käftsmäll. Över 30 procent av Strömstads arbetande befolkning är i dag permitterad eller varslad. Nu måste staten hjälpa Strömstad att tackla den akuta krisen och ställa om sin arbetsmarknad. Kan arbetsmarknadsministern lova Strömstad riktade

Anf. 93 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Herr talman! Tack, Johan Hultberg! Vi befinner oss mitt i den värsta krisen på svensk arbetsmarknad i modern tid. Över 100 000 personer har varslats. Över 270 000 personer har skrivits in på Arbetsförmedlingen sedan i mars. Jag var så sent som i går själv i Sundsvall, där över 1 000 personer också har varslats.

Detta är en jättesvår situation. Vi behöver se till att vi nu går från en väldigt handlingskraftig politik, där vi har tillfört många tillfälliga åtgärder och räddat tusentals jobb, till att också långsiktigt hållbart satsa på nya jobb, klimatomställning och välfärd. De historiskt stora satsningar som nu kommer, i form av 100 miljarder i den budget som finansministern snart presenterar, kommer alltså att vara väldigt viktiga för att vända utvecklingen i Sverige och på svensk arbetsmarknad.

Frågestund

Besked om Preems utbyggnad i Lysekil

Anf. 94 CECILIE TENFJORD TOFTBY (M):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Per Bolund. Per Bolund nämnde tidigare att vi moderater alltid svartmålar. Nu tänkte jag att jag skulle ge statsrådet möjlighet att vara lite positiv inför framtiden.

Just nu väntar Lysekil och Preemraff på besked från regeringen om att få starta processen för att på sikt göra Preemraff klimatneutralt. Det handlar om investeringar i miljardklassen som skapar arbetstillfällen och ökar tillgången till biobränslen, som måste till för att göra vår fordonsflotta fossiloberoende.

Kommunstyret i Lysekil har precis sagt ja med en rungande majoritet. Enbart Miljöpartiet sa nej. Mark- och miljööverdomstolen har sagt ja till investeringen. Nu undrar jag: När avser regeringen att ge klartecken för dessa investeringar, som är viktiga för arbetstillfällen, miljö och klimat?

Anf. 95 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Tack, Cecilie Tenfjord Toftby, för en aktuell och intressant fråga! Detta är ett ärende som nu ligger på regeringens bord och där vi nu tar in underlag från till exempel kommunen – det beslut som Cecilie Tenfjord Toftby hänvisar till. Vi har sedan som regering ansvar för att genomföra en ordentlig prövning av ansökan och komma med ett väl underbyggt och rättssäkert svar.

Detta är första gången en så här stor investering prövas utifrån en klimatvinkel, så självklart måste vi göra ett gediget arbete när det gäller den prövningen. Jag kan därför inte ge Cecilie Tenfjord Toftby svar på exakt när ett besked kan komma, men regeringen arbetar självklart så intensivt som möjligt för att komma med ett svar i frågan så snabbt som det över huvud taget går.

Parallellt med detta jobbar regeringen också med att skapa bästa möjliga förutsättningar för att i stället producera biodrivmedel som gör att vi kan driva våra bilar med förnybar energi i stället för med fossil energi, vilket också är viktigt för att minska våra utsläpp.

Anf. 96 MARGARETA CEDERFELT (M):

Herr talman! Jag vill ställa min fråga till utrikesministern; den handlar om Hongkong. Hongkong har fått en så kallad säkerhetslag. Kina har agerat, och fortsätter att agera, mycket kraftfullt genom att fängsla personer, hindra medier från att arbeta fritt och negativt påverka Hongkongs juridiska oberoende.

Här handlar det om att omvärlden fortsatt tryggt och fast måste stå upp för Hongkongs frihet och rättigheter. Andra kriser pågår – Belarus har nämnts här – men det är viktigt att inte glömma bort Hongkong. Detta handlar också om andra länders rättigheter; det handlar om Taiwan, Tibet och mycket mer än Hongkong. Jag vill därför höra hur utrikesministern anser att Sverige ska arbeta vidare med dessa frågor.

Anf. 97 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Herr talman! Tack, Margareta Cederfelt! Jag delar helt Margareta Cederfelts bestörtning över vad som har skett i Hongkong. Senast, för bara ett antal dagar sedan, skedde återigen en stor arrestvåg där bland andra flera socialdemokratiska oppositionspolitiker sattes i arrest. Jag protesterade mot detta, genom Twitter, via våra ambassader och så vidare.

Tyvärr verkar det på vissa håll som att Hongkong har sjunkit ned på den internationella dagordningen, och det tycker jag att vi ska göra allt för att motverka. Det är fortfarande så att det som sker i Hongkong efter den nya säkerhetslagstiftningen är helt oacceptabelt.

Covidanpassat direktiv till Försäkringskassan

Anf. 98 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Herr talman! Medborgare som drabbas av post-covid-besvär – andnöd, hjärtbesvär, värk i leder och hjärntrötthet – har insjuknat i våras och haft symtom som är olika. De har sedan tagit sig till arbetet men insett att efterdyningarna är för stora, och de har fortsatta besvär med sjukskrivning. De som har dessa och liknande besvär och blev sjuka i mars börjar nu få besvär med Försäkringskassan.

Försäkringskassan godkänner inte sjukskrivningar över 180 dagar enligt ordinarie lagstiftning. Därför vill jag fråga statsrådet Per Bolund: Arbetar regeringen med att ge ett nytt direktiv till Försäkringskassan som är covidanpassat för denna grupp?

Anf. 99 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Tack för frågan, Ann-Charlotte Hammar Johnson! Det är otroligt viktigt att vi skapar bästa möjliga trygghet och skydd för människor som drabbas av denna fruktansvärda sjukdom, som ju har skadat väldigt mycket. Inte minst har våra äldre drabbats mycket hårt.

Det är också regeringens uppgift att se till att vi gör allt vi kan för att lindra effekterna av covid-19 och den pandemi som drabbat vårt land. Det är också därför som vi har gjort historiskt stora satsningar, både för att ge tillskott till kommuner och regioner så att vården och välfärden ska kunna

upprätthållas och för att så många som möjligt ska kunna behålla jobbet och att företag ska kunna fortsätta att ha människor anställda.

Vi kommer att göra allt vi kan för att människor som har drabbats av sjukdomen ska få en ersättning som de kan leva på. När det gäller det enskilda fallet ska jag ta med mig frågan. Men jag vill poängtera att den här gruppen ju inte hade hjälpts av Moderaternas politik när det gäller sjuk-skrivningar, som ju handlade om en stupstock i sjukförsäkringssystemet som gjorde att människor efter en viss tid automatiskt sparkades ut. Så ska vi inte behandla människor i vårt land.

Frågestunden var härmed avslutad.

Prot. 2020/21:5
10 september

Frågestund

§ 9 Svar på interpellation 2019/20:458 om åtgärder mot den organiserade brottsligheten i Sveriges storstäder

*Svar på
interpellationer*

Anf. 100 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! David Josefsson har frågat justitie- och migrationsministern vilka konkreta åtgärder han tänker vidta under hösten för att komma till rätta med den alltmer synliga organiserade grova kriminalitet som präglar våra storstäder. Vidare har David Josefsson frågat inom vilken tidsram justitie- och migrationsministerns ambition är att minska skjutningarna och det organiserade våldet i Sverige. Interpellationen har överlämnats till mig.

Det våld som kriminella nätverk står för och som vi har sett flera exempel på under sommaren måste bemötas med samhällets fulla kraft. Den här regeringen levererar åtgärder steg för steg som kommer att bekämpa kriminaliteten. De kriminella nätverken ska knäckas, brottsligheten ska tryckas tillbaka och tryggheten ska öka.

Med 34-punktsprogrammet genomför vi det största paketet mot gängkriminaliteten någonsin i Sverige. Programmet omfattar åtgärder på både kort och lång sikt. Vi ger nya verktyg till myndigheterna och skärper straffen, men vi ser också till så att vi får ett bra och långsiktigt brottsförebyggande arbete.

Rättsväsendet i Sverige har genomgått en omfattande utveckling de senaste åren. Vi bygger kraftigt ut polisen och är nu halvvägs mot målet om 10 000 fler polisanställda år 2024. I somras kunde vi se att det fanns fler poliser än någonsin tidigare i Sverige. Kriminalvården har byggts ut, straffen har skärpts för våldsbrott och vapenbrott och polisens kamerabevakning har ökat betydligt.

Och utvecklingen fortsätter. Kommande år planerar Polismyndigheten att sätta upp ytterligare 150 kameror, och myndigheten står dessutom redo att börja använda biometrisk ansiktsgenkänning vid granskning av övervakningsbilder i brottsutredningar.

Det pågår flera åtgärder som kommer att slå hårt mot de kriminella gängen. I den nyligen överlämnade propositionen om ytterligare straffskärpningar för innehav och smuggling av illegala vapen och explosiva varor är en generell utgångspunkt att de nya straffskärpningarna ska träffa kriminella nätverk särskilt hårt. Samtidigt har en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag som innebär skärpta straff för brott med kopplingar till kriminella uppgörelser.

Det är också mycket viktigt att vittnen vågar medverka vid brottsutredningar. Här är regeringens budskap tydligt: Tystnadskulturen måste brytas och rättsprocessen stärkas. Därför har vi tillsatt en utredning som ska analysera bland annat skärpta straff för övergrepp i rättsak och skydd och stöd till vittnen och deras anhöriga.

En viktig åtgärd för att förebygga och bekämpa brottslighet är att individer får det stöd de behöver för att kunna lämna kriminella miljöer. För att stärka det arbetet har regeringen gett ett uppdrag till fyra myndigheter om att inrätta ett nationellt avhopparsprogram. I mars får vi deras redovisning.

Regeringen arbetar både brett och kraftfullt mot den grova och organiserade brottsligheten. Det är ett långsiktigt arbete, men vi har inga planer på att slå av på takten.

Anf. 101 DAVID JOSEFSSON (M):

Herr talman! Klockan är 20 minuter i två onsdagen den 26 augusti när jag går förbi Drottningtorget mitt i Göteborg. Det är något på torget som inte stämmer – en stämning som är svår att beskriva men som bokstavligt talat går att ta på. Runt om på torget står svartklädda män utposterade i små grupper, några av dem maskerade eller med luvan dragen över huvudet. Där och då har både jag och alla andra göteborgare som bara passerar svårt att förstå vad som händer, mer än att det är något som händer – något obehagligt.

Efteråt berättar medierna: Flera kriminella gäng har suttit inne på ett hotell och förhandlat. Ute på torget har man genom vakter markerat sin närvaro, för varandra men också för polisen och för alla som passerat förbi.

Polisen gjorde en bra insats den dagen genom att snabbt förstärka och möta upp. Men man kunde inte göra mer än att kontrollera de svartklädda männen och sedan låta dem gå.

Herr talman! Veckorna innan hade tre skjutningar ägt rum i Göteborg: den första på en bensinstation på Bäckebovägen, den andra på Akkas gata och den tredje på Friskvåderstorget. Att ingen förbipasserande träffades i någon av de tre skjutningarna är faktiskt bara ren tur.

Under samma tid hade kriminella också satt upp vägspärrar och kontrollerat bilar i Angered. Dessutom hade man kidnappat och misshandlat en skolanställd som larmat om beväpnade män på sin arbetsplats.

Herr talman! Statsrådet Mikael Damberg har i en intervju med GP sagt att de kriminella som satte upp vägspärrar i Angered sprang när polisen kom. Men problemet är att det inte var någon som sprang när polisen kom till Drottningtorget. Och även om polisen lyckades lösa upp vägspärrarna vittnar hemtjänstpersonal om att de blivit stannade och kontrollerade av de kriminella gängen.

Statsministern kallade de kriminella för ”smågangstrar” i en redan ökad intervju i Expressen. Men det här är inte smågangstrar. Det här är inte kriminella som springer när polisen kommer.

För några dagar sedan släpptes en film som visar hur två poliser omringas på Angered's torg när de stoppar en mopedist. En hotfull man skriker till en polis att stoppa ner batongen eller bli våldtagen med den. Enligt polisen är det samma personer som figurerar i filmen som också har satt upp vägspärrar.

Herr talman! Jag vet faktiskt inte om Mikael Damberg förstår allvaret i den situation som många göteborgare upplever varje dag. Då säger man inte att det här handlar om personer som springer när polisen kommer. Förstår man allvaret kallar man inte de här personerna för smågangstrar.

Det här är organisationer, konstellationer och klaner som vill upprätta parallella samhällsstrukturer och inte ryggas för att hota vittnen eller poliser eller demonstrera sin makt, också mitt på ljusa dagen och också mitt i centrala Göteborg. Det här är kriminella gäng som hotar vårt samhälle och som måste krossas.

Herr talman! Mina frågor till statsrådet kvarstår. Vad avser statsrådet att göra konkret nu under hösten förutom att skärpa straffet för olaga vapeninnehav? Och inom vilken tidsram tänker statsrådet att våldet och skjutningarna ska minska?

Anf. 102 ELLEN JUNTTI (M):

Herr talman! Vi ska krossa gängen. Vi ska utrota gängen. Det säger regeringen med Morgan Johansson i spetsen, och även Löfven. Det är tuffa ord, men vad är facit?

De senaste fyra åren, medan Damberg och hans kompisar har suttit i regeringen, har 150 personer dödats och massor av människor skadats i över 1 100 skjutningar. Det här är alltså vardagsbrott i Sverige. När jag vaknar på morgnarna och tittar på tv blir jag nästan förvånad när det inte har varit en skjutning eller ett bombdåd någonstans. Det är helt enkelt förfärligt att det har blivit så vanligt.

Den senaste tiden har våldet blivit grövre och grövre. Många har pratat om tolvåringen, och ni kan tänka er själva: en tolvårig liten flicka som blir nedmejad med automatvapen! Det är så förfärligt att man nästan inte ens vill tro att det är sant. Det andra exemplet är det som hände i Solna med de två unga killarna på 16 år som torterades i tio timmar, våldtogs, grävdes ned och knivhöggs i benen.

Våldet har blivit så fruktansvärt allvarligt och grovt att jag ibland känner att jag inte vet vad jag ska göra. Jag vet att det inte ser ut så här i Finland, och jag, som är finne från början, kanske ska flytta tillbaka dit. Det verkar ju lite lugnare där. Damberg är också välkommen. Jag vet att du har finska rötter, så vi kanske kan flytta tillsammans.

Polisen säger att det finns 5 000 personer som ingår i de här kriminella gängen. Majoriteten av dem har invandrarbakgrund. Det vet de flesta. Det säger polisen, och det vet jag själv också efter att ha jobbat som polis i 30 år. Vi i Moderaterna har länge påtalat att migrationen, med den dåliga integration som vi har i Sverige, göder gängkriminaliteten. Detta har Löfven nekat till in i döden, fram till i går kväll kl. 21. Då såg han helt plötsligt ett samband. Det är bra att han äntligen börjar erkänna detta.

Med tanke på att ni säger att ni vill krossa gängen undrar jag om det verkligen är så. Det första steget är ju då att kraftigt minska migrationen till Sverige, som vi moderater vill. Men det vill inte regeringen, utan ni har föreslagit att man ska öka invandringen från dagens nivåer. Vi har gjort uträkningar på detta, och det är vad ert förslag innebär jämfört med dagens nivåer.

Därför undrar jag: Hur får ni ihop det med att ni ska göra allt för att krossa gängen? Det här går ju inte ihop. Om migrationen fortsätter i den här höga takten kommer man aldrig att krossa gängen, som ni har sagt att

ni vill göra. Jag skulle gärna vilja höra hur ni tror att en ökad migration kan krossa gängkriminaliteten.

Anf. 103 LARS BECKMAN (M):

Herr talman! Tack, David Josefsson, för en viktig fråga som ställs här i kammaren i dag!

Jag kommer att återkomma till mitt hemlän Gävleborg om en liten stund, men jag tänkte börja med att ställa min första fråga till statsrådet.

Frågan är naturligtvis: Hur kan man sitta i en svensk regering och vara ansvarig för viktiga samhällsfrågor utan att informera statsministern om de klaner som finns i Sverige? Hur kommer det sig att statsministern måste lyssna på Sveriges Radios *Ekots lördagsintervju* för att få reda på att det finns systemhotande klaner i Sverige? Fanns det inte ett enda litet rum, fanns det inte ett enda litet tillfälle och fanns det inte en enda gång när statsrådet Damberg hade kunnat ta statsministern och säga detta? Han kunde ha sagt: Stefan, jag behöver tio minuter. Jag måste berätta om en sak för statsministern. Det finns 40 klaner som är systemhotande i Sverige.

Om statsrådet Damberg hade berättat detta för statsministern skulle det kanske ha vidtagits mer kraftfulla åtgärder i den här frågan tidigare, vad vet jag?

I det interpellationssvar som statsrådet läste upp hörde jag att man i samma intervju pratade om ett 34-punktsprogram. Vi som såg *Aktuellt* i går kunde konstatera att 2 av dessa punkter i någon mening kan sägas vara avböckade, men 32 punkter är under utredning. Om det är någonting vi kan vara säkra på är det att utredningar och tomt prat inte kommer att lösa situationen.

Herr talman! Gävleborg har en mycket, mycket ansträngd situation. Den som följer riksmidierna kan konstatera att det i de större städerna Hofors och Gävle har varit allvarliga skjutningar. Gävle har haft tre allvarliga skjutningar. Det är oprovocerat, och det kanske är gängkriminalitet. Det får naturligtvis polisen reda ut.

Samtidigt som detta inträffar i Gävleborg larmar polisen och polisfacket om att resurser har tagits från vårt län. I det regionområde som Gävleborg tillhör har man flyttat resurser från Gävleborg ned till Uppsala, samtidigt som man alltså har en skottlossningsvåg i Gävleborg.

Jag har några konkreta frågor till statsrådet. Varför har inget statsråd tagit tillfället i akt att informera statsministern om de här klanerna? Han säger själv att han inte visste om detta, utan han fick kännedom om det när han lyssnade på Sveriges Radios *Ekots lördagsintervju*. Hade det inte varit viktigt att statsrådet Damberg vid något tillfälle hade nämnt det här för statsministern? Det är den ena frågan.

Den andra frågan är: Hur ska de som bor i Gävleborg kunna skyddas, och hur ska brotten kunna klaras upp när det har blivit så många färre poliser i vårt län eftersom man har flyttat dem till andra områden?

Anf. 104 JAN ERICSON (M):

Herr talman! I går hade Göteborgs-Posten en nyhet om att tolv klanliknande kriminella gäng styr kriminaliteten i Göteborg. I Borås finns liknande problem med grupperingar som begår grova brott och som dessutom bekämpar varandra. Så här ser det ut i många svenska städer i dag.

Det är tyvärr många vanliga skötsamma människor som känner otrygghet i sitt eget bostadsområde och som knappt vågar gå ut på kvällen och rasta hunden eller ta en löprunda.

Det är beklämmande att höra poliser larma om hur man saknar resurser och tvingas backa från kriminella grupper och att följa nyheter om hur vanliga människor kommer i vägen för de kriminellas vapen och i värsta fall mister livet. Vi drabbas också av mängder av bilbränder och andra anlagda bränder, sprängningar, grov misshandel och grova rån, miljardsvindlar i våra sociala trygghetssystem, en ökande droghandel och allt fler barn som tvingas eller lockas in i kriminalitet. Den organiserade brottsligheten tar för sig i vårt samhälle.

I dag redovisar SVT dessutom ännu en dyster rapport. Ett år efter att regeringen presenterade sitt åtgärdsprogram mot gängbrottslighet har antalet skjutningar och sprängningar ökat. Kanske blir inte de kriminella gängerna särskilt avskräckta av att regeringen startar ett antal utredningar som inte ens kommer att leda till skarpa förslag under denna mandatperiod.

Jag är glad över att riksdagen biföll min motion om lagskärpningar mot övergrepp i rättssak och att denna punkt nämns i regeringens åtgärdsprogram. Många andra förslag i åtgärdsprogrammet är också resultatet av uppdrag från riksdagen till regeringen om att ta fram skarpare lagstiftning. Men det som behövs nu är skarpa förslag i närtid och inte en ändlös rad med utredningar.

Det är dessutom, som Lars Beckman påpekar, allvarligt att vår regeringschef inte har koll. Uttalandet av statsministern att han först i lördags fick vetskap om att ett antal kriminella gäng och klaner styr kriminaliteten i delar av landet var närmast pinsamt. Fram till nu har ju också statsministern i alla debatter envist förnekat att invandringen skulle ha någon som helst betydelse för kriminaliteten. Men så plötsligt, i gårdagens partiledardebatt och i en intervju i SVT, byter han fot och medger i stället det självklara – att en alltför stor migration medför sociala spänningar i våra förorter, vilket bidrar till ökad kriminalitet.

Det är allvarligt om inte hela regeringen har en korrekt bild av verkligheten. Om man inte ser problemen och inte förstår varför de har uppstått kan man nog inte heller göra något åt dem.

Herr talman! Under Alliansens regeringstid 2006–2014 ökade antalet poliser i Sverige från ca 17 000 till 20 000. Det var en betydligt kraftigare ökning i procent än befolkningsökningen, vilket betyder att antalet poliser per capita ökade.

Dagens regering påstår ofta att antalet poliser har ökat ytterligare sedan 2014. Det stämmer dock inte, för samtidigt som nya poliser har utbildats har andra poliser lämnat yrket.

Häromdagen offentliggjorde Polistidningen siffror från Polismyndigheten, som ger en dyster bild av läget. Man kan konstatera att efter åtta år med Alliansen fanns det 2015 totalt drygt 20 000 poliser. Åren efter minskade antalet till under 20 000. Först 2019 var man åter tillbaka på en nivå strax över 20 000.

Med andra ord hände ingenting alls under de första fem åren med dagens regering när det gäller det totala antalet poliser.

Frågan är då hur många av dessa poliser som arbetar i yttre tjänst, det vill säga rör sig ute i samhället och beivrar brott, och hur utvecklingen har varit under dagens regering. Här kan vi konstatera att antalet poliser i yttre

tjänst är lägre i dag än 2015, både i absoluta tal och i andel av antalet anställda poliser och dessutom dramatiskt lägre räknat per invånare.

Herr talman! Vi har alltså färre poliser synliga i samhället i dag än när Alliansen lämnade regeringsmakten. Samtidigt har den grova kriminaliteten ökat. Detta är en helt bedrövlig utveckling, och regeringens försök att skönmåla sin egen insats kan inte förändra den bilden.

Jag vill helt enkelt fråga statsrådet Damberg när och hur regeringen ska vända denna utveckling på riktigt.

Anf. 105 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Herr talman! Att läget i Sverige är allvarligt kan inte nog påtalas. Gängkriminaliteten är en stående punkt i vardagen. Vi vet inte vad vi vaknar upp till, precis som min partikamrat Ellen Juntti talade om i ett tidigare inlägg.

I svaret från statsrådet till David Josefsson säger inrikesministern att det är det största paketet mot gängkriminaliteten som någonsin har presenterats. Men då måste man ju också tala om det läge som vi befinner oss i. Det här är ett riktigt allvarligt läge, och vi borde inte ha varit här.

Herr talman! Danmark är Skåne nära. Det är endast ett smalt sund emellan. På den skånska marken, precis som i Göteborg, har de kriminella gängen tagit sig allt större friheter. Malmö har varit på tapeten ett bra tag, under ett antal år. Därefter har problemet brett ut sig med rubriker som talar om att detta inte bara är ett problem i storstäderna. Det vittnar om en pågående, växande problematik och ett stort samhällsproblem. Det handlar om drogförsäljning, utpressning, allt grövre brott och kriminella nätverk med ett stort våldskapital.

På dansk mark har det under ett antal år genomförts ett antal gängpaket specifikt riktade mot den grova, organiserade brottsligheten. Regeringens svar i debattforum har fram till nu varit att Danmark ju inte är lika oss på alla områden. De har ju en mjukare lagstiftning än Sverige på vissa punkter.

Det är ändå inte ett svar på de åtgärder som efterlyses. Frågan handlar om att Sverige måste kunna lära och få på plats det som saknas. Och det är bråttom. Det har pågått länge.

Danmark har som sagt var länge jobbat med gängkriminalitetspaket. År 2017 kom bland annat förslag om skärpta straff för brott som begås i gängmiljö och även ökade möjligheter att förbjuda dömda att vistas i vissa områden.

Vi har under en längre tid velat införa flera av de åtgärder som finns på plats i Danmark och har påtalat detta gång efter annan. Den danska domen efter dubbelmordet har sänt en stark signal till svenska gäng om skillnaden mellan de två länderna. Gäng är rörliga, och vårt land ligger efter den danska lagstiftningen som här har en helt annan och betydligt högre nivå på straffen.

Detta har också fått till följd att människor på ett annat sätt ökat sin vädjan till politiken i Sverige att åstadkomma förändring. Det är en blandning mellan hopp om att det ju går i grannlandet och sorg och ilska över att det har gått för långt och gått överstyr i vårt eget land. Människor är inte trygga. I alla fall har jag aldrig fått så många mejl från medborgare som nu. Det är en ny företeelse.

Målet är enligt regeringens 34-punktsprogram att i Sverige ska alla vara trygga, oavsett var man bor. Kampen mot det grova våldet och ny-rekryteringen till gäng och nätverksmiljöer måste intensifieras.

Med anledning av det vill jag upprepa frågorna: När kommer de konkreta åtgärderna att vara på plats? Kommer det att hända någonting under hösten för att komma till rätta med dessa synliga, organiserade grovt kriminella? Vilken tidsram ser ministern är ambitionen för att få bort skjutningar och organiserat våld från gator och torg i Sverige?

Anf. 106 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Tack, David Josefsson, för en angelägen interpellationsdebatt! Det är en utmaning att svara på alla frågor; jag tror det är tre fyra interpellationer i en här. Men jag ska göra ett försök att föra en dialog med flera på en gång.

Jag vill börja med det självklara och viktigaste: Vi är i ett allvarligt läge. Vi har en gängkriminalitet som har bitit sig fast i Sverige, som är hänsynslös och som utövar våld och skapar otrygghet i våra storstäder men också på andra platser runt om i Sverige.

Detta är ingenting som vi ska vänja oss vid eller acceptera. Det ska pressas tillbaka, och då krävs det beslutsamhet, långsiktighet och ett stort mått av ödmjukhet inför uppgiftens allvar. Det finns nämligen inte en enstaka åtgärd som vänder en sådan här utveckling, utan flera åtgärder krävs.

Om vi börjar i Göteborg kan jag säga att det finns röda konflikter i Göteborg just nu. De här gängen är ju inte nya; de har funnits i Göteborg under en längre tid. Den som inte har känt till att det finns klanbaserade nätverk i Sverige har inte hängt med i utvecklingen i Göteborg de senaste årtiondena. Det är väldigt tydligt.

Jag vill vara tydlig med att det här är en så allvarlig diskussion att debatten förtjänar att inte hållas på en för låg nivå. Statsministern sa *inte* att han inte visste att det fanns gäng som är släkt- och klanbaserade. Det som var nytt var att Polismyndigheten gick ut med en siffra som sa hur många sådana det finns i Sverige. Statsministern har kontinuerligt under året haft uppdateringar med rikspolischefen som har berättat hur arbetet mot gängkriminella pågår i Sverige och vilka lägesbedömningar och insatser man gör. Det här är ingenting vi ska ta lätt på, men vi ska heller inte sänka debatten på det sättet.

Vi har problem i Göteborg, och vi kan inte vara nöjda med situationen. Jag vet att polisen nu gör kraftansträngningar där ihop med kommunen och andra aktörer och myndigheter för att sätta press på gängen.

Jag tror inte heller att vi gynnas av en diskussion där vi glorifierar gängen eller klanerna. När jag säger att när polisen kom till vägspärrarna så sprang man, för det var de facto det som hände vid vägspärrarna, då behöver vi inte säga att det *inte* var så. Det ger ju bilden av att polisens insatser inte gör skillnad. Sedan var situationen en annan på hotellet, eller hur?

Låt oss alltså ta diskussionen på ett seriöst sätt, för polisen behöver uppbackning. Vi ska inte nedvärdera polisen och säga att deras insatser inte gör skillnad när de sätter in dem och när de har lagligt stöd att ingripa.

Detta om Göteborg, och det är allvarligt. Jag träffade också kommunstyrelsen i Göteborg och hade en dialog med dem. Jag tycker att det är viktigt att säga att vi från regeringens sida har en dialog med alla kommun-

styrelser ordförande där det finns särskilt utsatta områden eller riskområden. Det har vi inte för att diskutera vad de kunde ha gjort annorlunda utan för att tillsammans se hur vi kraftsamlar mot gängkriminaliteten i Sverige. Jag tror att det är ett bra sätt att jobba på så att man också skapar tryck i de här frågorna över tid.

Här finns flera olika frågor som man kan gå in på. Om vi börjar med polistillväxten gör jag bedömningen att vid sidan av nya verktyg och skärpta lagar som ger polis och åklagare större möjligheter att komma åt de kriminella är det klart att polisens närvaro och möjlighet att sätta tryck mot de kriminella gängen över hela landet är avgörande för att öka tryggheten och minska brottsligheten.

Här skulle jag uppskatta ett visst mått av ödmjukhet från Moderaternas sida. Det var ju så att ni drog ned på polisutbildningen med 90 procent. 90 procent! Först bygger man ut polisen, och sedan drar man ned på utbildningsplatserna. Det är klart att man får färre poliser då.

Det måste vara långsiktighet i de här satsningarna. Vi har öppnat två nya polishögskolor. Vi har mer än fördubblat intagningen till polisutbildningarna. Vi har även ändrat antagningssystemet, utan att sänka kraven för att bli polis, och nu ser vi att allt fler människor vill bli polis. Allt fler söker sig till polisutbildningen, och allt fler stannar kvar.

Min talartid är ute; jag återkommer i nästa inlägg.

Anf. 107 DAVID JOSEFSSON (M):

Herr talman! Tack för svaret, statsrådet!

Till att börja med vill jag säga att det är fantastiskt att regeringen alltid, oavsett ämne och oavsett vad som har hänt, vill vända det till att det är den förra alliansregeringens fel. Stefan Löfven har suttit som statsminister i sex år, och lika länge har Morgan Johansson varit justitieminister. Lika länge har även statsrådet Mikael Damberg suttit i regeringen, och Mikael Damberg är sedan ett och ett halvt år dessutom inrikesminister. Det är alltså dags att själva ta ansvar.

Statsrådet återkommer ofta till regeringens 34-punktsprogram när han beskriver de åtgärder och ambitioner regeringen har för att stoppa gängkriminaliteten. Men 34-punktsprogrammet är nu ett år gammalt, och trots det ligger våldet på samma nivå nu som då. Detta uppmärksammade bland annat SVT så sent som i dag. Men värst av allt är att de kriminella gängen blir alltmer ogenerade i hur de uppträder i samhället. Varför har situationen inte påverkats mer ett år efter att regeringen presenterat vad Mikael Damberg i sitt interpellationssvar själv beskriver som ”det största paketet mot gängkriminaliteten någonsin i Sverige”?

En orsak kan vara att det om man läser 34-punktsprogrammet noggrant blir tydligt att antalet konkreta åtgärder här och nu är väldigt få. Till dags dato har av de 34 punkterna endast 3 resulterat i faktiska lagändringar. De flesta av utredningsuppdragen – för det är ju det de 34 punkterna framför allt består av – ska inte slutredovisas förrän om cirka ett år, vissa så sent som 2024.

Programmet saknar också flera förslag. Vi moderater har till exempel föreslagit visitationszoner och att tillåta hemlig telefonavlyssning i undermålsområden. Det är också två åtgärder som Mats Löfving, chef för Nationella operativa avdelningen inom polisen, efterlyste i *Ekots lördagsinter-*

vju i förra veckan. Hur ställer sig statsrådet till de två förslagen, herr talman? Varför finns de inte med i regeringens förslagslåda?

Vi moderater har också bland annat föreslagit att man ska lätta på sekretessregler för att underlätta samverkan mellan polis och andra myndigheter, att man ska ta bort ungdomsrabatter och att man ska skärpa straffen för gängkriminalitet. Men kanske viktigast av allt är förslaget att kriminalisera samröre med organisationer vars syfte är brottslig verksamhet. Det ska inte gå att stå vakt för en kriminell organisation på öppen gata i Göteborg. Detta är förslag som är framgångsrikt genomförda i Danmark men som ratas av regeringen.

Herr talman! Att krossa gängkriminaliteten är inte omöjligt. Göteborgare – eller för den delen boende i Stockholm eller Malmö, Borås eller Sandviken – ska inte behöva acceptera gängkriminella och klaner som en del av vardagen. Ingen ska behöva acceptera vaktposter eller vägspärrar som en del av stadsbilden. Men för att det ska bli verklighet behövs en regering som faktiskt bryr sig, som förstår problemen och som vidtar konkreta åtgärder. Det har lyckats i Danmark, men det kommer inte att lyckas om man viftar bort dessa personer som smågangstrar eller säger att de springer när polisen kommer. Det kommer framför allt inte att lyckas om man tror att man kan lösa problemen genom att begrava dem i utredningar.

Det behövs konkreta åtgärder här och nu, och därför måste jag ännu en gång ställa frågan: Vad avser statsrådet att göra, konkret, i höst? När tror statsrådet att skjutningar och våld kommer att minska med hans politik?

Anf. 108 ELLEN JUNTTI (M):

Herr talman! Ungdomsbrottsligheten har blivit väldigt grov. Det är förnedringsrån, det är grova våldtäkter och det är mord. Det är en hemsk utveckling.

Vi moderater vill skärpa straffen och andra åtgärder mot lagöverträdare under 18 år. Nyligen dömdes flera gängmedlemmar i Danmark. Två av dem var 17 år när de begick mord, och i Danmark fick de 20 års fängelse. I Sverige hade de fått högst fyra år på ett slutet ungdomshem. Då kan man fundera på vad det betyder. ”Slutet” tror man ju innebär att hemmet är slutet, men det är det inte Sverige. I somras fritogs nämligen tre mördare – en av dem hade misslyckats med mordet och dömts för mordförsök – från sådana här Sis-hem.

Det är alltså faktiskt myndiga mördare som har fritagits. Två av dem var på Råby Sis-hem, där man får ha telefon. De ringde väl alltså till kompisar och sa: ”Nu sitter vi här, och det är jättetråkigt. Kan ni komma och hämta oss?” Kompisarna kom dit och hotade genom ett nätgaller av något slag, och då var det för dessa två myndiga mördare att i princip bara promenera ut. Det låter ju inte klokt. Det ska vara en sluten institution, och ändå kan två myndiga mördare i princip bara ringa någon och säga: ”Kan ni komma och hjälpa mig? Jag vill komma ut.” Jag tycker faktiskt att det är ganska pinsamt för rättsväsendet i Sverige över huvud taget.

Vad tänker Mikael Damberg göra på kort sikt för att detta inte ska upprepas? Jag menar inte om fem år utan nu.

Anf. 109 LARS BECKMAN (M):

Herr talman! Tänk att jag trodde att Aftonbladet var närstående till statsrådet Damberg. Men jag kan läsa högt: ”Stefan Löfven uppger att han,

Prot. 2020/21:5
10 september

Svar på
interpellationer

som alla andra, tog del av uppgifterna under helgen. Men han vill inte uttala sig om huruvida det faktiskt rör sig om klaner som kommer från andra länder.”

Om vi förutsätter att journalisterna inte ljuger och om vi förutsätter att statsministern har uttalat sig korrekt måste frågan kvarstå: Varför har inte statsråden Damberg eller Johansson informerat statsministern om den här allvarliga situationen i Sverige? Hade det inte varit lämpligt att vid något enda litet tillfälle ta statsministern åt sidan och säga att man behöver fem minuter för att berätta om den här situationen? Eller också är det så, enligt Damberg, att Stefan Löfven ljög på pressträffen i måndags. Han ljög inför hela svenska folket, för han hade kännedom. Man får bestämma sig: Antingen visste han om det, eller så visste han inte om det.

Vad blir det då för konsekvenser av detta? Jag var i Sandviken i går och träffade en småföretagare som öppnade för tre månader sedan. Han har en servicebutik. Tre skyltfönster har han fått krossade under de senaste två veckorna. Hans självrisk för dem är tre gånger 12 000, det vill säga 36 000 kronor. Han har gäng som kommer in i hans butik och bara plockar åt sig, och när han försöker säga åt dem svarar de: ”Vi vet var du bor. Vi vet var din familj bor.” Detta sker i Sandviken i Sverige år 2020. När man ringde efter polisen tog det över två timmar innan de kom. Det är verkligheten i mitt hemlän.

När kommer den här utvecklingen att vända?

Anf. 110 JAN ERICSON (M):

Herr talman! Först måste jag vända mig mot Socialdemokraternas mantra att Alliansen skulle ha stoppat intagningen till polisutbildningen. Det var alltså en termin under dessa åtta år som det inte skedde någon intagning till polisutbildningen, och det var på begäran av Rikspolisstyrelsen. Anledningen var att man redan hade nått de mål som fanns. Totalt under Alliansens regeringsår utbildades det betydligt fler poliser än tidigare, och vi ökade antalet poliser från 17 000 till 20 000. Jag tycker alltså att Mikael Damberg ska sluta upprepa den myten i debatten.

När det gäller 34-punktsprogrammet är det ett dussintal förslag i det som kommer från Moderaterna och andra oppositionspartier. Inte sällan har det varit tillkännagivanden från riksdagen som ligger bakom detta. Jag tycker alltså att det blir lite fel när Mikael Damberg tar åt sig äran för 34-punktsprogrammet.

Problemet med programmet är inte förslagen i sig utan att det är så mycket som stoppas in i utredningar i stället för att leda till skarpa förslag. Utredningar leder inte till att kriminella gäng skräms speciellt mycket, och det gör inte vackra ord om att krossa gängen heller. Det finns inga kriminella gäng som bekymrar sig över det över huvud taget.

Jag och Moderaterna saknar till exempel diskussionen om en lagstiftning mot medlemskap och samröre med kriminella gäng. Vi saknar kraftfulla åtgärder mot missbruket av samordningsnummer – det finns lite halvhjärtade förslag, men de räcker inte så långt. Jag saknar en seriös diskussion om möjligheten att använda anonyma vittnesmål som kompletterande bevisning, och jag saknar sänkt straffbarhetsålder. Det finns väldigt mycket som man saknar i det här 34-punktsprogrammet.

Jag undrar hur Mikael Damberg ställer sig till just de saker jag nu räknade upp. Är det någonting han kan tänka sig att tillföra till programmet?

Framför allt undrar jag: Kan vi vänta oss att det händer någonting under den här mandatperioden, eller ska allting skjutas på framtiden? Hur ska vi då skrämma gängen att sluta med sin verksamhet?

Prot. 2020/21:5
10 september

Svar på
interpellationer

Anf. 111 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Herr talman! Jag tänkte använda det här inlägget till att prata om det förebyggande arbetet. Det är viktigt att barn och unga får en gedigen skolgång. Vi har pratat mycket ordning och reda i klassrum och skolor, och vidare har vi pratat om att elever ska kunna göra val som tar dem ut i arbetslivet. Vi moderater har påpekat att detta är den bästa förebyggande åtgärden, det vill säga att skapa frihet för den enskilde och dennes familj att påverka sina egna liv.

Jag kan inte se att regeringen har sagt att det är detta som gäller. Ofta har vi fått höra om vita fläckar eller att det råder brist på trygghet och förebyggande åtgärder.

Det var intressant att i går höra vad statsministern hade att säga. Han sa inte att det var fråga om utanförskap men att det handlade om att det finns miljöer där barn inte ser föräldrar och andra vuxna gå till arbetet. Statsministern påpekade att detta är ett problem.

Jag vill fråga statsrådet Mikael Damberg om vi är överens om inte huvudfrågan ändå är att ha en utbildning, det vill säga att ta sig igenom skolan och komma ut i arbetslivet, innan viktiga åtgärder vidtas för de lägen man inte har klarat att gå den vägen.

Anf. 112 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Låt mig beskriva vad som har hänt under året. Över tusen nya poliser har nyanställts under året, vilket kraftigt förstärker polisen runt om i landet. De är fortfarande för få, och polisen behöver fortsätta att växa med de 3 000 som är inne i polisutbildningen nu och som kommer ut i verksamheten framöver. Förra året satte polisen upp över hundra nya kameror i de mest brottsutsatta områdena, och det kommer fler under året. Det här var något för att visa vad som sker här och nu för att förstärka den organisation som finns för att bekämpa brott.

Under hösten kommer polisen att få bättre möjligheter till husrannsakan. Jag ska ta emot en utredning om detta under hösten. Detta är mycket viktigt. Vi avskaffar straffrabatten för unga vid grov brottslighet. Vi inför påföljden ungdomsövervakning. Det är en ny påföljd för ungdomar, som träder i kraft den 1 januari 2021.

Så blir det ändå diskussioner. Jag får inte ihop Moderaternas kritik av 34-punktsprogrammet. Är det ett bra program eller ett dåligt program? Ibland låter det som att det är ett dåligt program som inte innehåller något. Sedan hör jag att nästan alla punkterna är Moderaternas punkter i programmet. Hur ska ni ha det?

Anledningen till att vi lägger fram förslag som inte kan genomföras just nu är att vi vill ha nya förslag på bordet och mer lagstiftning. Hade vi haft ett program där det inte behövs lagstiftning hade det inte behövts utredningar. Hade utredningar redan funnits hade vi kunnat plocka fram dem. De fanns inte där!

Vi behöver utreda nya skärpta lagar eller nya verktyg till Polismyndigheten. Utan utredningar kan man inte ändra lagstiftningen. Det tror jag att riksdagen vet.

Låt oss titta på Moderaternas favoritförslag om medlemskap eller samröre i kriminella organisationer. Hur lång tid tar det att genomföra? Ska ni genomföra detta utan utredning? Det är till och med en grundlagsfråga. Ni måste ha ett mellanliggande val. På vilket sätt gör det något här och nu? Jag säger inte att det är ett helt korkat förslag – man kan diskutera det om man vill – men det förändrar ingenting här och nu. Och detta är en stora profilfråga för att göra någonting åt de kriminella gängen. Det hänger inte ihop.

Om det ska bli nya skärpta straff måste de utredas. Om polisen ska ges nya verktyg måste de utredas. Om man tar fram gamla grejer behöver de inte utredas, men då får vi inte någon ny förmåga i det svenska rättssystemet.

Sedan var det frågan om förebyggande åtgärder. Går det att vända denna situation? Det blir spännande att se, till exempel där polisen har gjort mest kraftsamlingar i Malmö – Malmö nämndes tidigare. I Malmö har vi sett mer än ett halverat antal skjutningar. Det beror på att polisen har kraftsamlat där – som mest under Operation Rimfrost. Det beror också på att kommun, polis och andra aktörer jobbar samordnat och trycker hårt mot gängen. Och det verkar ge resultat.

Jag tycker också att erfarenheterna från Uppsala under Operation Rimfrost visade att det inte skedde några skjutningar. Det betyder att de 21 extra tjänsterna som förlades till Uppsala gjorde att Uppsala hade förmåga att trycka tillbaka gängen på ett annat sätt än vanligt.

Nu måste antalet poliser växa. Det är därför jag kommer tillbaka till att de nyanställda poliserna över hela landet är helt avgörande för att trycka tillbaka gängen.

Det är jättebra med det förebyggande arbetet. Jag tar gärna en stor diskussion om det, men jag tror att det här är Moderaternas blinda fläck. Ni talar för lite om hur vi ska göra för att minska nyrekryteringen till de kriminella gängen. Det var talande att när vi i vår budget riktade resurser till de mest segregerade områdena för insatser i just skola och socialtjänst, var detta något som ni sparade in på och sänkte skatten för när ni fick chansen att göra det, det vill säga M-KD-budgeten som fick stöd av Sverigedemokraterna.

Det var kortsiktigt. Nu ser vi problemen i de områdena. Vi kommer att behöva göra större investeringar i de områdena för att öka resultaten i skolan och ge kommunerna möjlighet att gripa in, inte minst att placera en del av de barn som inte hör hemma i de miljöerna.

Anf. 113 DAVID JOSEFSSON (M):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för debatten, även om jag inte vet om vi har kommit så mycket längre.

Angående 34-punktsprogrammet tror jag att vi kan skriva under på varanda punkt. Det är inte innehållet vi kritiserar utan det är genomförandet. Det är en sak att genomföra, och det är en annan sak att begrava i utredningar.

Politik handlar för mig om vilken typ av samhälle man vill ha. Som moderat vill jag inte ha ett samhälle med skottlossningar på öppen gata. Jag vill inte ha ett Göteborg där den som ringer polisen kidnappas och misshandlas, där polisen omringas och hotas, där kriminella gäng upprättar

vägspärrar och ställer ut vaktposter mitt i centrala staden medan de själva gör upp om rättvisan.

De kriminella samhällsstrukturerna måste krossas eftersom de hotar hela vårt rättssystem och hela vårt samhälles legitimitet. De boende i Angered, i Backa, i Biskopsgården och i Frölunda, men för den delen i Göteborg och övriga Sverige, får inte tappa tilltron och hoppet. Då har vi förlorat. Vi måste visa att vi tillsammans kan krossa kriminaliteten och återupprätta rättsstaten.

Statsrådet har redogjort för sitt 34-punktsprogram där de flesta utredningarna ska redovisas först nästa år. Kommer vi alltså att tvingas stå här i kammaren om ett år igen och ha samma debatt, herr talman?

Statsrådet avslutade sitt interpellationssvar till mig med att regeringen inte har några planer på att slå av på takten. Nej, det är för väl. Problemet är att det inte heller verkar finnas några ambitioner från statsrådets sida att öka takten. Under tiden fortsätter våldet.

Anf. 114 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Jag tror inte att det är sista gången vi diskuterar dessa viktiga frågor. De berör verkligen hela Sverige. Jag är angelägen att den här interpellationen faktiskt bemöts med seriositet och respekt eftersom det här är ett av våra största samhällsproblem. Vi ska inte vänja oss vid våldet. Därför ska vi kraftsamla.

Låt mig så här på slutet få vara lite ideologisk, nämligen att det handlar om att skapa ett starkare samhälle. För mig som socialdemokrat kommer jag, när jag får chansen, att prioritera satsningar på polisen, satsningar på rättsväsendet, satsningar på skolan och socialtjänsten före skattesänkningar. Staten, samhället, är för svagt och har varit det under en period. Nu gäller det att flytta fram statens förmåga så att vi faktiskt förhindrar gängbrottsligheten och ser till att unga människor inte dras in i de kriminella miljöerna. Man måste orka med att diskutera båda frågorna samtidigt. Jag är helt övertygad om att det går att göra.

Men jag tror inte att polisen kommer att klara detta helt själv, även om de får mer resurser, nya lagar och nya verktyg i ryggen för att bekämpa kriminella. Det är fråga om nya förslag som inte har lagts fram tidigare, även om det redan i höst kommer ytterligare förändringar i polisens vardag och ny lagstiftning på plats.

Det handlar om att hela samhället måste sluta upp. Det vi har talat om för lite i dag är de andra myndigheterna, till exempel Skatteverket, Migrationsverket och Arbetsförmedlingen. De myndigheterna tillsammans med polisen kan sätta dit gängen och klanerna på ett sätt som polisen inte klarar på egen hand. Det myndighetsgemensamma arbetet, att klämma åt gängen från alla håll, visar också samhällets fulla kraft när det fungerar som bäst. Det har vi utvecklat under denna period, och det ska vi fortsätta att utveckla. Vi ska inte vänja oss vid den utvecklingen, vi ska trycka tillbaka brottsligheten och vi ska fortsätta att växla upp arbetet.

Detta är ett arbete som jag tar på absolut största allvar. Min viktigaste uppgift som inrikesminister är att fortsätta att få polisen att växa. Vi ligger före prognosen i tillväxten av polisen, och vi kommer att fortsätta att få polisen att växa kraftfullt de kommande åren.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2020/21:5
10 september

Svar på
interpellationer

§ 10 Svar på interpellation 2019/20:444 om Sveriges ställningstagande kring orsaken till Dag Hammarskjölds död

Anf. 115 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Herr talman! Gudrun Brunegård har frågat mig om jag ser någon anledning att genom en oberoende undersökning bringa klarhet i varför Sverige fram till nu har valt att i sin förklaring av orsak till tragedin i Ndola lägga skulden på den förolyckade svenska piloten, och om jag har för avsikt att med grundval i Mossbergs rapport ompröva den hittillsvarande svenska hållningen och öppna för möjligheten till externa orsaker bakom kraschen.

Jag välkomnar chansen som detta innebär att få förtydliga den här regeringens hållning i frågan om Dag Hammarskjölds död och de övriga personerna ombord på flygplanet Albertina.

Låt mig slå fast att de två frågor Gudrun Brunegård ställer är baserade på felaktiga antaganden. Alltsedan 2014 har regeringen agerat för att få klarhet och därmed sedan dess intagit hållningen att en attack eller ett hot kan vara möjliga orsaker till kraschen.

Jag vill samtidigt tacka Gudrun Brunegård för att hon lyfter frågan om omständigheterna kring Dag Hammarskjölds död. Jag välkomnar att det fortsätter att finnas ett stort intresse för frågan. För regeringen är det högt prioriterat att ärendet fortsätter att utredas.

Sedan 2014, då den dåvarande oberoende utredningskommissionen fastslog att det framkommit nya bevis, har regeringen konsekvent drivit på för att vända på alla stenar och för att FN ska utreda dödsorsaken vidare. Alltsedan dess har regeringen många gånger uttalat att andra skäl än pilotfel kan vara minst lika sannolika.

Det är därför fel att tala om någon helomvändning på senare tid. Tvärtom har regeringen varit pådrivande för att skapa klarhet och för att möjligheten att en attack orsakade kraschen ska prövas noga. Detta har skett genom ett antal resolutioner som tillkommit på svenskt initiativ, som framförhandlats av Sverige i FN:s generalförsamling och som resulterat i att generalsekreteraren har utsett en oberoende utredare med ett brett mandat att utreda saken vidare.

Under utredningens gång har Sverige vid flera tillfällen givit vårt stöd till utredarens slutsatser och tydliggjort vår linje i ett flertal pressuttalanden om att utredningen måste fortsätta framåt. Det är sannolikt att det finns mer information som kan föra ärendet framåt. Regeringen har också förklarat att de slutsatser den nuvarande utredaren Mohamed Chande Othman dragit om att det är rimligt att tro att en attack eller ett hot förorsakade kraschen bör tas på största allvar.

Regeringens nuvarande hållning är alltså inte att den ställer sig bakom slutsatsen att ett pilotfel skulle vara orsaken till flygkraschen – tvärtom.

I samband med 2017 års resolution uppdrogs medlemsstaterna att utse särskilda utredare att inrapportera från de nationella arkiven. Mathias Mossberg utsågs av regeringen för att genomföra detta arbete. Mossberg fick även i tilläggsuppdrag att författa en rapport om sina erfarenheter av utredningsuppdraget och samtidigt belysa Sveriges hantering av ärendet. Vi bad Mossberg att ta på sig detta tilläggsuppdrag just för att få veta om ytterligare information rörande den tidigare svenska hanteringen av frågan

stod att finna i svenska arkiv. Denna rapport, likt Mathias Mossbergs övriga rapportering, var omsorgsfullt genomförd.

Vi ifrågasätter inte de indicier som Brunegård refererar till i Mossbergs rapport kring de så kallade omsvängningarna i Sveriges ställningstagande under åren 1961–1962 och 1992–1993.

Jag kan också konstatera att denna fråga tidigare har utretts av dåvarande ambassadör Bengt Rösiö med en rapport som utkom 1993. Hans slutsatser sammanfaller inte med Mossbergs eller FN-utredarens. Vidare kan det vara värt att notera att den dåvarande borgerliga regeringen före regeringsskiftet 2014 valde att inte agera för att få klarhet, till exempel genom en internationell FN-utredning baserad på de nya uppgifterna.

Som Mathias Mossberg konstaterade i sin rapport står sannolikt inte ytterligare information eller spår att finna i de svenska arkiven. För regeringens vidkommande förefaller det således finnas ett begränsat underlag för att genomföra en undersökning av det slag som Brunegård föreslår.

Regeringen har varit noga med att på ett transparent vis redogöra för slutsatserna från Mathias Mossbergs arbete. Bland annat bjöd vi in anhängliga, intresserade, forskare och privatspanare till ett seminarium på UD efter att uppdraget avslutades.

Vår främsta prioritering är att fortsätta att fokusera på att ge stöd till den FN-ledda utredningen. Regeringen har lyft frågan både nationellt och internationellt och haft nära kontakter med familjerna till flygplansbesättningen och andra intressenter. Vi är särskilt måna om att de anhöriga till dem som tragiskt förolyckades i Ndola för snart 60 år sedan ska få så många svar som möjligt.

Anf. 116 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Herr talman! Jag vill tacka utrikesministern för detta förtydligande från regeringen när det gäller hållningen omkring den tragiska flygkatastrofen, då Dag Hammarskjöld och övriga passagerare och besättningen ombord på Albertina omkom.

Svenska folket, och framför allt de förolyckades familjer, har rätt att så här 60 år efter händelsen få veta sanningen om vad som hände, och varför.

Det är intressant att regeringen anser att man sedan 2014 har intagit hållningen att en attack eller ett hot kan vara möjliga orsaker till kraschen, men varje fråga som avhandlas i FN:s generalförsamling når inte alltid fram till den svenska befolkningen. Det är heller inte allom givet att kunna uttolka indirekta budskap som att det faktum att man vill undersöka nytillkomna vittnesuppgifter innebär att man har bytt position.

Därför är det välkommet att utrikesministern nu så här tydligt här i Sveriges riksdag talar klarspråk om regeringens vilja att klarlägga den verkliga orsaken till flyghaveriet. Det är bra att Sveriges regering stöder det arbete som utförs av den av FN:s generalsekreterare utsedde oberoende utredaren Mohamed Chande Othman.

Det var därför ett viktigt beslut att utse före ambassadören Mathias Mossberg till uppdraget att genomsöka svenska arkiv efter de pusselbitar som står att finna där, som kan bidra till en bättre helhetsbild av det som hände.

Under årens lopp har även andra viktiga dokument och minnesanteckningar kommit fram från privata arkiv. Ett sådant exempel är de noteringar som major Olle Ljungkvist från Hultsfred gjort. Han var i FN:s tjänst i

Prot. 2020/21:5
10 september

Svar på
interpellationer

Kongo vid tidpunkten och var den som stängde flygplansdörren på Albertina innan hon lyfte på den ödesdigra färden från Léopoldville till Ndola. Dokumentet förvarades något tjugotal år på släkten Hammarskjölds sätesgård Tuna gård utanför Vimmerby. Det översändes och levererades till Othman och hann fram före hans rapport 2019.

Med största sannolikhet finns liknande ögonvittnesrapporter i privata arkiv bland svenska FN-veteraner och hos företag – svenska och utländska – som var verksamma i eller hade kontakter med gruvnäringen i Katanga och Nordrhodesia. Allt sådant kan vara betydelsefulla små pusselbitar som tillsammans kan bidra till att bringa klarhet i händelserna.

Men vem har ansvaret för att efterlysa sådana? Och vart ska de skickas om man hittar något som kan vara av intresse? FN:s oberoende utredare, domare Othman, kan inte svenska, och Mathias Mossbergs uppdrag är avslutat. Om domare Othman behöver ställa följdfrågor eller begära in ytterligare upplysningar, vem ska han då vända sig till? Har regeringen utsett någon ny kontaktperson för underhandskontakter med FN:s utredare domare Othman, och i så fall vem?

Detta är viktiga frågor, som jag förutsätter att utrikesministern har svar på.

Anf. 117 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Herr talman! Den 7 oktober 2019 släpptes den senaste rapporten från Othman. Den bekräftar de slutsatser som tidigare dragits, det vill säga att det verkar rimligt att en attack eller ett hot kan ha förorsakat kraschen i Ndola i september 1961. Utredaren konstaterar samtidigt att mer arbete behöver göras och att ett antal medlemsstater ännu inte inkommit med fullgod information. Enligt utredaren rör det sig främst om USA, Storbritannien, Ryssland och Sydafrika. Sverige omnämns som ett av de länder som rapporterat exemplariskt och samarbetat till fullo med den oberoende utredaren.

Jag och andra regeringsföreträdare tar regelbundet upp frågan i kontakten med andra länder som är särskilt relevanta för att komma vidare i processen liksom i samtal med FN:s företrädare.

FN-utredarens senaste rapport landade i rekommendationer om att den oberoende utredaren bör få mandat att fortsätta utredningen, att nyckelmedlemsstater ska ges i uppdrag att på nytt ge eller förlänga pågående uppdrag samt att slutsatser bör kunna dras av utredaren om huruvida medlemsstaterna följt den process som lagts fram i resolutionen och vilka konsekvenserna blivit om så inte är fallet.

I ljuset av detta tog regeringen återigen initiativ till en ny generalför-samlingsresolution, som antogs enhälligt så sent som den 27 december 2019 och som förlängde utredarens uppdrag. Mohamed Chande Othman har därmed ett mandat att fortsätta utredningen.

Från regeringens sida fortsätter vi att följa detta arbete noga och bidrar bland annat med kontakter och tekniskt stöd när sådant är påkallat. Rege- ringen har också strävat efter öppenhet och transparens i vårt arbete med frågan. Bland annat har regeringsföreträdare deltagit i intervjuer, och ett antal pressuttalanden har gjorts sedan 2014, särskilt i samband med anta- gandet av en ny resolution.

När Mathias Mossberg avslutade sitt uppdrag bjöd vi in anhöriga, intresserade, forskare och privatspanare till ett seminarium på UD, där utredningsarbetet och dess slutsatser beskrevs i detalj.

Regeringen har även en nära och frekvent dialog med de anhöriga till dem som så tragiskt förolyckades i Ndola för snart 60 år sedan.

Prot. 2020/21:5
10 september

Svar på
interpellationer

Anf. 118 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Fru talman! Jag vill tacka utrikesministern för svaret. Men frågan kvarstår: Finns det någon namngiven kontaktperson på UD som håller i kontakterna med Othman nu när Mossbergs uppdrag är avslutat? Det vore intressant att få veta.

Låt mig få ta upp en annan tråd, den om en oberoende utredning av de svenska regeringarnas hantering av frågan. Vilka diplomatiska och eller kommersiella hänsyn låg bakom den svenska svängningen om orsaken till flygkraschen?

Detta är en gåta efter den öppet kritiska inställningen till det sätt som rhodesierna bedrev utredningarna på och som föranledde statsminister Tage Erlander att i riksdagen deklarerat att den Rudholmska arbetsgruppen skulle kritiskt granska alla uppgifter som kom fram. Som Mathias Mossberg sedan uttrycker det: När arbetsgruppen i maj 1962 levererade sin rapport hade den omformulerat och begränsat sitt mandat. Det var inte längre fråga om att granska och utvärdera, än mindre att kritiskt granska den.

Den Rudholmska arbetsgruppen lade i stället sin slutsats nära den nordrhodesiska om pilotfel. De kritiska rapporterna från Luftfartsverket och Rikskriminalen, som kunde motsäga detta, hemligstämplades. Varför?

Utrikesministern avvisar behovet av att utreda detta med argumentet att det ”står sannolikt inte ytterligare information eller spår att finna i de svenska arkiven”. Men bland de uppgifter som finns kan mycket väl finnas tillräckligt många pusselbitar för att bilden ska klarna. Mathias Mossberg konstaterar dock att det i den utredning som han gjorde då inte var hans uppdrag att undersöka detta. Han skriver: Ovan har vissa aspekter av svenska myndigheters handhavande av frågan belysts. Därvid har frågor uppkommit om bakgrunden till de svenska ställningstagandena genom åren. Dessa frågor förtjänar att ytterligare diskuteras. Men uppdraget här är inte att göra en fullständig utvärdering av den svenska hanteringen av frågan utan enbart att belysa viktigare aspekter härav. Det har inom denna utrednings ram inte varit möjligt att närmare bestämma vari dessa oklarheter och diskrepanser har sin grund. Avslutningsvis kan det vara motiverat att erinra om FN:s uppmaning till medlemsstaterna att göra all relevant dokumentation i ärendet tillgänglig och upphäva eventuell sekretess. Det är inte mycket i svenska arkiv som fortfarande är hemligstämpelat i denna fråga. Med tanke på den tid som förflutit sedan händelserna i Ndola 1961 finns inte längre rimliga motiv för att behålla sekretess för material som är relevant för frågan.

Det finns alltså fortfarande hemligstämpelat material 59 år efter händelsen. Varför fick inte Mossberg tillgång till detta? Är utrikesministern beredd att nu släppa sekretessen för att ge ytterligare pusselbitar om vilka hänsyn Sveriges dåvarande regering uppenbarligen såg sig nödsakad att ta när man slutade att kritiskt granska och i stället anpassade sig efter den nordrhodesiska kolonialmaktens intressen? Eller var det andra intressen

som väjde tyngre än den sanning som en lång rad ögonvittnen berättade om med förföljande flygplan och kraftiga ljussken i planets färdriktning?

Detta är Sveriges egen angelägenhet; det är svensk historia. Det kan vi väl inte begära att FN:s utredare ska ta tag i. Hans uppdrag är att utreda omständigheter och orsak till den ödesdigra kraschen.

Frågan är om utrikesministern vill medverka och driva på för att sanningen ska bli känd om vilka drivkrafter som påverkade Sveriges agerande för snart 60 år sedan och i början på 1990-talet.

Anf. 119 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Till skillnad från den förra borgerliga regeringen är ju det som vi har gjort hela tiden sedan vi tillträdde 2014 att försöka få fram sanningen.

Jag vidhåller att regeringen tog ett konsekvensbeslut när nya bevis kom fram. Och det var självklart att driva på för att återupprätta utredningen kring flygkraschen som ledde till Dag Hammarskjölds och besättningens död ombord på Albertina.

Regeringen har som sagt sedan dess vid upprepade tillfällen givit vårt stöd till de slutsatser som FN:s oberoende utredare har kommit fram till och som skiljer sig från slutsatserna i den ursprungliga rhodesiska utredningen.

Vad gäller en undersökning av det svenska handhavandet av de svenska utredningar som förekommit under åren har vi genom Mathias Mossbergs rapport och andra källor tagit del av det som beskrivs som svängningar i regeringens hållning. Regeringen ifrågasätter inte detta men kan inte redogöra för eller bekräfta orsakerna till detta. Givet de omständigheter som förelåg vid tidpunkten för Dag Hammarskjölds död går det inte att utesluta att diplomatiska och realpolitiska hänsyn vid denna tidpunkt skulle kunna vara en förklaring.

Vi kommer att fortsätta följa detta noga. Vår närmaste prioritering kommer att vara att ge stöd till den FN-ledda utredningen. De länder som fortfarande inte fullgjort sin rapportering behöver göra det, och tillgång till de stängda arkiven behöver ges.

Som Mathias Mossberg konstaterade i sin rapport står det sannolikt inte ytterligare information eller spår att finna i de svenska arkiven. För regeringens vidkommande förefaller det således finnas ett begränsat underlag för att genomföra en undersökning av det slag som Brunegård föreslår.

Regeringen har varit noga med att på ett transparent sätt redogöra för slutsatserna i Mathias Mossbergs arbete. Och som jag har påpekat tidigare har vi bjudit in anhängliga, intresserade, forskare och privatspanare till ett seminarium för att diskutera och komma med sina synpunkter efter det att Mossbergs arbete har avslutats.

Vår främsta prioritering är att fortsätta fokusera på att ge stöd till den FN-ledda utredningen. Regeringen har lyft frågan både nationellt och internationellt och har haft nära kontakter med familjerna, flygplansbesättningen och andra intressenter. Vi är särskilt måna om att de anhöriga till dem som tragiskt förolyckades i Ndola för snart 60 år sedan ska få så många svar som bara är möjligt.

Anf. 120 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Fru talman! Tack så här långt, fru utrikesminister!

Vi har uppenbarligen, som Mossberg påtalar, fortfarande sekretessbelagda handlingar i Sverige som skulle kunna bringa ljus över vad som egentligen föranledde de diplomatiska avvägningar som Sverige gjorde. Det förvånar mig om inte utrikesministern ser att det skulle kunna finnas ett stort historiskt intresse av att kartlägga detta och gå till botten med det.

I min argumentation för behovet av en oberoende arbetsgrupp som undersöker de svenska regeringarnas hantering 1961–1962 och 1992–1993 av frågan om Dag Hammarskjölds död vill jag lyfta in ytterligare aspekter.

Det finns alltså fortfarande svenska sekretessbelagda handlingar i ärendet, trots att Sverige genom FN-resolutioner uppmanat andra länder att öppna sina arkiv. Varför har inte hemligstämpeln upphävts för dessa? Borde inte Sverige gå före med gott exempel och dra fram vår egen byk i ljuset, om det nu finns någon sådan? Vi borde tåla att hantera den efter 60 år.

Även om vi nu otåligt väntar på att briter, belgare, fransmän, amerikaner, kongoleser och zambier ska ställa sina arkiv och hemligstämplade handlingar till domare Othmans förfogande finns det andra intressanta rapporter som ger viktiga pusselbitar för det svenska agerandet, bland annat norska. Norge var både med i Nato och hade FN-trupper i Kongo, och där släpptes hemligstämpeln för några år sedan.

När ministern säger att det inte finns mer att hämta i svenska arkiv skulle en oberoende arbetsgrupp med historisk och juridisk expertis säkert kunna komplettera bilden med hjälp av sådant som finns på andra sidan Kölen och i andra länder.

Jag vidhåller att det är Sveriges ansvar att utreda de svenska regeringarnas agerande i frågan, inte FN:s, för en korrekt historieskrivnings skull.

Anf. 121 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Jag sätter stort värde på Gudrun Brunegårds engagemang i denna fråga. Vi delar samma mål och förhoppningar om att komma närmare sanningen om vad som hände i Ndola för snart 60 år sedan.

Givet den internationella dimensionen av händelsen, det stora offentliga intresset och vikten av att de anhöriga ska få ytterligare svar fortsätter regeringen att vara mycket angelägen om att Hammarskjöldsärendet ska följas upp på ett adekvat sätt.

Vi har samtidigt realistiska förväntningar. Det vi kan kräva är att FN och alla dess medlemsstater gör allt som kan göras för att utröna vad som faktiskt hände med flyg SE-BDY. Det är vi skyldiga familjerna till dem som gick bort för snart 60 år sedan, FN som organisation och alla dem som i dag arbetar i Dag Hammarskjölds anda.

Låt mig avsluta med en hyllning till Dag Hammarskjöld, hans liv och hans gärning. Som Sveriges enda generalsekreterare i Förenta nationerna har han som få andra svenskar lämnat ett avtryck på internationell diplomati.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2020/21:5

10 september

Svar på
interpellationer

§ 11 Svar på interpellation 2019/20:446 om UD:s reseavrådan till de nordiska grannländerna

Anf. 122 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Hans Wallmark har frågat mig vilka kriterier och principer jag har föreslagit som vägledande för UD:s arbete när det gäller tidigare reseavrådan avseende de nordiska länderna, hur jag har motiverat reseavrådan för de nordiska länderna när det samtidigt finns avtal om konsulärt bistånd till medborgarna de nordiska länderna emellan samt om jag har tagit i beaktande hur reserestriktioner i Norden långsiktigt kan påverka känslan av nordisk samhörighet medborgarna emellan.

Coronapandemin har medfört omfattande utmaningar för många delar av Utrikesdepartementets ansvarsområden, inklusive vårt avrådansinstrument. Jag vill i denna debatt ta tillfället i akt att förklara hur vi har agerat under pandemin.

Som Hans Wallmark redan känner till beslutade Utrikesdepartementet den 14 mars 2020 att avråda från icke nödvändiga resor till alla länder. Den snabba spridningen av det nya coronaviruset påverkade resandets förutsättningar på ett sätt som vi aldrig tidigare upplevt. Läget för svenska resenärer präglades av nya risker och en snabbt föränderlig och oförutsägbart situation. Det uppstod ett behov att skicka en stark signal till svenska resenärer att det inte var rätt tid att resa.

Det unika beslutet att avråda från icke nödvändiga resor till alla länder fattades främst med anledning av den osäkerhet som uppkommit på grund av länders åtgärder för att hantera covid-19, vilka exempelvis kunde handla om stängda gränser eller begränsningar av in- och utresemöjligheter, karantänsbestämmelser och utgångsförbud.

Det var alltså inte i första hand smittspridningen som låg till grund för vår avrådan utan möjligheten för svenskar att resa till, uppehålla sig i och lämna ett land med hänsyn till införda restriktioner.

Dessa kriterier har därefter utgjort en utgångspunkt för de undantag från den globala avrådan från icke nödvändiga resor som vi har beslutat om under sommaren, även om ett avrådansbeslut alltid görs utifrån en helhetsbedömning.

Möjligheten för svenska resenärer att få stöd vid resor utomlands, både från lokala myndigheter och från våra utlandsmyndigheter, ingår i denna bedömning. Just detta faktum är en viktig anledning till att vi sedan i början av sommaren har valt att särskilja länderna inom EU, EES och Schengen, där de nordiska länderna ingår.

UD har redan hävt avrådan för många länder inom EU, EES och Schengen. Det är viktigt för oss att även fortsättningsvis ta steg i den riktningen på ett ansvarsfullt vis.

Hur vi än gör så kommer det att uppstå gränsdragningar. Vi befinner oss i en extraordinär situation som är komplicerad. Detta exemplifieras bland annat genom hur olika de nordiska länderna har agerat vad gäller bland annat införandet av inrese- och karantänsbestämmelser.

Givet lättnader i dessa bestämmelser gjorde UD den 29 juli bedömningen att avrådan från icke nödvändiga resor till Danmark och Norge kunde hävas. Med anledning av att Finland fortfarande har inrese restriktioner för alla svenska resenärer som saknar särskilda skäl har vi gjort bedömningen att avrådan avseende Finland ännu inte kan hävas.

Mellan de nordiska länderna har vi under pandemin haft en mycket tät dialog. Det har handlat och handlar om svåra beslut i en komplicerad och föränderlig situation. Att de skulle ha karaktären av straffande motåtgärder, som Hans Wallmark framför, kan jag definitivt dementera.

Det är i sammanhanget också viktigt att komma ihåg att Utrikesdepartementets beslut handlar om avrådan från icke nödvändigt resande. En avrådan är inte en restriktion på samma sätt som exempelvis ett inreseförbud. Som Hans Wallmark mycket riktigt påpekar har Sverige valt att inte stänga gränserna för resande från våra skandinaviska grannländer eller från länder inom EU i övrigt.

I dialogen med våra grannländer har vi framhållit de negativa konsekvenserna som inreserestriktionerna medför, inte minst för våra gränsregioner.

Vi vill förstås återgå till ett Norden utan reserestriktioner och avrådansbeslut, men i den extraordinära situation vi fortfarande befinner oss i finns ännu inte förutsättningar för detta. Jag är samtidigt övertygad om att covid-19 har visat att vi måste fortsätta att utveckla samarbetet mellan de nordiska länderna och inom EU för att uppnå en bättre samordning.

Anf. 123 HANS WALLMARK (M):

Fru talman och utrikesministern! Låt mig först ge utrikesministern rätt i att sedan reserestriktionerna infördes den 14 mars har regeringen och inte minst utrikesministern själv varit noga med att betona att detta inte har med smittan i sig att göra utan med svårigheterna att kunna ge konsulärt bistånd.

Vi vet också, och det har varit föremål för kammardiskussioner som både Vänsterpartiets Håkan Svenneling och undertecknad deltagit i, att det har förekommit nödrop från människor som har suttit fast i olika delar av världen, alltifrån Peru till Indonesien. UD arbetade under ett antal veckor för högtryck för att försöka hjälpa och bistå dem man kunde – men det var inte alla – och det flögs hem människor från Marocko, Kanarieöarna och andra ställen.

Detta är absolut bilden av varför dessa reserestriktioner har funnits.

Låt oss samtidigt erkänna att dessa månader vad gäller pandemihantering och de olika regelverk som har utvecklats varken har varit Europeiska unionens eller det nordiska samarbetets finaste månader. Det har varit okoordinerat och oklart, och för många människor har det varit oförståeligt varför det har varit på detta sätt. Därför finns det skäl att fundera på både vad som har skett och vad man inte bör göra i framtiden om något liknande skulle inträffa.

Fru talman! Jag gick in på UD:s hemsida och läste, och där finns en ganska lång och utvecklande text om reseavrådan. Det står till exempel: "När UD avråder från resor är det alltid en signal om att säkerhetsläget är allvarligt." Det står också: "Anledningen till att avrådan hävs för dessa länder är att de har beslutat att öppna upp för resande från Sverige."

Jag vill nog därför trots allt dementera utrikesministerns dementi en smula, även om hon med emfas försökte säga det. Jag har svårt att fullt ut se att de åtgärder som Sverige genom UD har riktat mot våra nordiska grannländer med reseavrådan inte har så mycket annat än karaktären av att lite grann ge igen. Jag förstår att det var kännbart för regeringen när svenska medborgare initialt under pandemin plötsligt möttes av stängda gränser

mot Danmark, Norge och Finland – med allt vad det också inneburit i gränsbygderna, där detta kanske mer än på andra platser varit påtagligt.

Fru talman! Om man är fast i Peru eller på Kanarieöarna är det ganska komplicerat att ta sig hem. Det är något lättare rent fysiskt och geografiskt att kunna ta sig från Danmark till Sverige, från Norge till Sverige eller från Finland till Sverige. Dessutom har Sverige avtal om konsulär hjälp med dessa länder. Om man inte kan få hjälp på den svenska ambassaden eller av svensk personal i ett annat land kan man alltid gå till den nordiska ambassaden och knacka på dörren. De har en skyldighet att ge konsulär hjälp. Jag vill understryka, fru talman, att det är ett särfall med det nordiska i förhållande till – faktiskt – världens alla andra länder.

Fru talman! I dagens Svenska Dagbladet finns ett stort dubbeluppslag med utrikeshandelsministern och tillika den nordiska samordningsministern. Det handlar också lite grann om en tidigare interpellationsdebatt som detta statsråd råkade ha med mig. Hela artikeln på två uppslag handlar i grunden om det försämrade läget i Norden. Jag menar att stängda gränser mot Sverige men också svensk reseavrådan mot våra nordiska grannländer har medverkat till detta försämrade klimat.

Anf. 124 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Det är inte ofta som man som utrikespolitisk talesperson får känna sig som en lokalpolitiker på nytt. Men så har varit fallet när det gäller de stängda nordiska gränserna under coronapandemin.

För mig som värmlänning är det såklart främst den norska gränsen som har varit i fokus, men jag har också tagit del av de problem som funnits såväl i Tornedalen som i Skåne.

Vi är många politiker som har gjort försök att få gränserna att öppnas. Samtal har ringts och videomöten har hållits, men det har varit uppenbart att alla politiker i olika nordiska länder har trott att just deras lands strategi är den mest förträffliga.

När den gäller den svensk-norska relationen, eller snarare våra strategier att möta coronapandemin, har ett stort problem varit att strategierna aktivt har motarbetat varandra. Norge har till skillnad från Sverige lyckats bättre med låg smittspridning. Det berodde på att de hade många restriktiva åtgärder och delvis nedstängning av samhället och kanske också på de stängda gränserna.

Den svenska strategin ska såklart analyseras. Vi ska inte debattera den nu, men det är bra att det har kommit till en svensk coronakommission. Men som värmlänning kan man konstatera att ett stort utbrott i Stockholm ändå inte innebar några nedstängningar eller tydliga begränsningar av Stockholmsregionen, liksom andra platser som vi såg runt om i världen.

För oss som bor i gränstrakterna var den så kallade tvåtimmarsregeln, som fanns under våren, inte så dum. Den ledde till att människor över hela Sverige begränsade sitt resmönster. Ett tag såg det faktiskt ut som att grannländerna, såsom Norge, skulle öppna mot sina gränstrakter, just utifrån att inga stockholmare kunde passera gränsen.

Gränsen mot Norge är viktigast för mig som värmlänning, precis som gränsen mot Danmark är viktigast för en skåning. Men när tvåtimmarsregeln togs bort resulterade det i att gränsstängningarna i Norden blev mer fasta i sin form. Den svenska strategin motarbetade uppenbart den norska strategin.

Men även den norska strategin har definitivt sina fel och brister. Man har valt en väldigt statistisk modell med ett antal kriterier där den viktigaste är antalet smittade per 100 000 under de senaste 14 dagarna. Detta mått har gjort att regioner i andra nordiska länder har klassats som röda eller gröna, alltså om man får besöka dem eller inte. Därför har svenska regioner först öppnats och sedan stängts. Först var det bara Gotland, sedan öppnades Västerbotten och Småland och sedan stängdes de igen.

När Sverige äntligen fick fart på sin testning och fick fatt i fler fall ledde detta till att den norska strategin stängde gränserna och regioner blev rödmärkta. Den norska strategin motverkade uppenbarligen den svenska strategin med ökad testning.

För Värmlands del är det många som har fått ta smällen, framför allt företag. Det är allt från stora köpcentrum till små lanthandlare och bilverkstäder. Bristen på långsiktighet har skapat en ryckighet när gränsen först öppnades den 24 juli för att sedan stängas två och en halv vecka senare och sedan öppnas på nytt tre veckor senare. Nu har den varit öppen i en vecka. Man ställer sig frågan när den ska stängas igen snarare än att man vet att den kommer att vara långsiktigt öppen.

Nu är vi i ett nytt läge. Sedan några dagar tillbaka är smittspridningen lägre i Sverige än i Norge för första gången sedan pandemin startade. Med norska mått mätt är hela Norge nu rött. Detta kan man vara glad över som vänsterpartist eller socialdemokrat, men i det här fallet är det fel. Men jag är glad över att vi svenskar inte drabbas av panik eller Norgeskräck.

Jag tycker att stora delar av UD:s strategi har inneburit ett bra jobb i en svår tid. Det finns nu många viktiga delar att diskutera för att utveckla samarbetet. Jag ska dra några korta exempel.

Jag tycker att idén från Föreningen Norden om en nordisk coronakommission är något som vi borde titta på från alla partier. Jag tycker att vi kan fundera på om vi inte ska uppmärksamma den nordiska passunionen, som fyller 70 år 2022. Och vi behöver framför allt på lång sikt stärka vår gemensamma beredskap.

Anf. 125 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Jag kommer att återkomma till delar, för jag hinner inte säga allt på samma gång.

Jag börjar med det som framför allt Hans Wallmark tog upp angående UD:s avrådan från resor. Det är just ett råd och en rekommendation. En avrådan utgör inget förbud mot resor, och de avrådansbeslut som Utrikesdepartementet har tagit under coronapandemin och som också omfattar de nordiska länderna har inte betytt att Sverige har stängt gränserna för svenskar som vill eller behöver resa till våra grannländer. Det är alltid ett individuellt beslut om man väljer att resa eller inte.

Det ska också påminnas om att ett avrådansbeslut fattas med resenärens bästa som utgångspunkt. Det kan således tyckas gå emot andra svenska intressen, men vi har först och främst att förhålla oss till våra resenärers säkerhet. Det finns inte sällan många individer, organisationer och företag som tycker att vi borde införa en avrådan för ett specifikt land, och det finns de som tycker att vi borde häva en sådan avrådan till samma land. Ett avrådansbeslut gör aldrig alla nöjda, men det är beslut som måste fattas. Vi har under pandemin gjort detta på samma sätt som tidigare, det vill säga utifrån en helhetsbedömning med den svenska resenären i fokus.

Coronapandemin har inneburit att vi har tagit ett antal unika avrådansbeslut i en extraordinär och komplicerad situation. I en snabbt föränderlig värld har vi använt avrådansinstrumentet på ett så stringent och förutsägbart sätt som möjligt.

Utifrån helhetsbedömningar har vi valt att häva avrådan för ett antal länder inom vårt närområde, det vill säga EU, EES och Schengenområdet. I detta arbete har vi utgått från de förutsättningar som finns för ett svenskt resande till och från länderna.

Då flera av de nordiska länderna, liksom många andra europeiska länder, har eller har haft inrese- och karantänsrestriktioner mot svenska resenärer har det funnits skäl för en avrådan från icke nödvändiga resor också till våra nordiska grannländer. Det är alltså med anledning av restriktionerna i andra länder, inklusive våra nordiska grannar, som vi har tagit dessa beslut.

Som Hans Wallmark själv konstaterade har Sverige låtit gränserna mot de nordiska länderna vara öppna under pandemin. Vi har haft samma regler för resenärer från EU-länder, Storbritannien, Norge, Island, Liechtenstein och Schweiz. Vi i den svenska regeringen har baserat vårt beslut att inte stänga gränserna mot dessa länder på de rekommendationer som kommer från bland andra den europeiska smittskyddsmyndigheten ECDC om att gränsstängningar inte är ett effektivt medel för att bekämpa smittan. Detta är också svenska Folkhälsomyndighetens hållning.

Andra länder har gjort andra val. Det är för tidigt att säga vilka val som har varit de rätta. Det uppföljande arbetet ska dock, oavsett detta, göras, för vi behöver alla utvärdera och lära oss om hur vi och andra har hanterat denna pandemi.

Anf. 126 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! När pandemin inleddes och började rasa fanns det ingen manual att gå till och slå upp i och se att det är så här den ska hanteras. Det är klart att förmågan i ett antal länder att hantera en kommande pandemi är mycket bättre efter det vi nu har genomlidit än vad den var förut.

Det är framför allt i gränsbygder – vi har räknat upp dem: Norrbotten, Tornedalen, Värmland, Bohuslän och Öresundsregionen – som de stängda gränserna för svenska medborgare, reseavrådan och reserekommendationer kanske har känts hårdast och också uppfattats som mest frustrerande och i någon mening provocerande, inte minst initialt då det var väldigt mycket stängt, låst och tillbommat. Det är områden som historiskt alltid har byggt på öppenhet och rörelse, och i vissa delar inte minst på gränshandel som har varit förutsättningen för jobben, sysselsättningen och den levande kommunen.

Fru talman! Det är därför som det som vi har upplevt är smärtsamt. Jag måste använda detta ord. Då måste man också fundera igenom om allt har varit rätt och riktigt.

Fru talman! Håkan Svenneling nämnde några saker under de sista 15 sekunderna av sitt inlägg. Jag vill bara följa upp dem. Jag tycker också att idén om en nordisk coronakommission är ganska intressant. Jag tycker också att det finns skäl att fira idén om den nordiska passfriheten som kom långt före den europeiska passfriheten och Schengen. Det är någonting att vara i grunden stolt över. Just med denna stolthet finns det också skäl att

vara lite ledsen över hur vi har hanterat pandemin de nordiska länderna emellan.

Den nordiska coronakommissionen avfärdas i den artikel i Svenska Dagbladet som jag hänvisade till. Ansvarigt statsråd tyckte att det var en dålig idé. Jag är rädd att hon talade för regeringen.

Jag ska bara påminna om att Moderaterna drev idén om en svensk coronakommission. Vi fick mothugg, och den avfärdades. Sedan tillsatte den svenska regeringen till slut en svensk coronakommission, och det var bra.

I inledningen av artikeln, som syftar på utrikesministerns kollega Anna Hallberg sägs:

”Hon säger först att hon är oroad. Smakar på ordet och ändrar det sedan till ’bekymrad’. Anna Hallberg verkar inte vara rädd för att säga vad hon tycker, men i arbetsrummet på Utrikesdepartementet sitter diplomatin kanske i de varmgula väggarna.”

Jag tror att det är riktigt att man ska tala klarspråk. Jag tror att det är rätt som statsrådet säger att man ska vara oroad och bekymrad. Det är därför som den reseavrådan som man ändå införde just har medverkat till den spiral som har vridit sig nedåt i det försämrade läget nordbor emellan.

Fru talman! Jag vet att regeringen återkommande har sagt att relationen med de andra nordiska länderna är den bästa. Vi kan ringa till varandra, och vi kan försöka lösa problem. Det kan vara så huvudstäderna emellan. Det som är problemet är att för de vanliga människorna har det inte varit på detta sätt. Det är därför som jag tror att man verkligen ska ta detta på allvar.

Sedan är det faktiskt så att en del av våra grannländer har haft stängda gränser men ändå med möjlighet för egen öppenhet, det vill säga att man har kunnat åka från Norge till Värmland men då fått sitta i karantän i två veckor när man har kommit hem.

Det som jag också delvis efterlyser, och som jag fortfarande inte tycker att jag har fått något riktigt svar på, är i grunden vilken vägledande princip det har varit. Jag tror att den vägledande principen har varit att stängd gräns mot svenskar möts med en reseavrådan från UD:s sida. Det tycker jag inte är en tillräckligt hedrande princip.

Anf. 127 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Vi landar mycket i hur vi ska ta Norden framåt nu. Det som förut funkade med telefonsamtal, snabba kontakter och enkla vägar mellan de nordiska huvudstäderna har nu visat sig inte funka denna gång under coronapandemin när det blev som mest stressigt i någon mening på alla utrikesdepartement. Det gör att vi måste ta ett nytt tag och ett omtag för det nordiska samarbetet. Det är viktigt att vi börjar denna diskussion i Sverige och diskuterar vilken väg vi tycker att man ska gå. Sedan kan man ta denna diskussion i en större nordisk kontext. Då är den typ av idéer som kommer upp sådant som vi behöver lyfta fram, diskutera och fundera kring.

En nordisk coronakommission skulle kunna ha en jämförande effekt mellan de olika ländernas strategier. Man skulle kunna diskutera ur framför allt en nordisk kontext. Varför valde man fem olika strategier? Hur kunde det bli så här? På det sättet kan man analysera hur man ska göra framåt.

Prot. 2020/21:5
10 september

Svar på
interpellationer

Jag tycker att det är viktigt att titta bakåt i tiden. Då är passunionen någonting som vi har hållit fast vid under lång tid. Den fyller 70 år om två år. Jag tror att det är en utmärkt idé att Sverige driver på för att lyfta fram de grundvärden som kom fram på 1950-talet och som vi på något sätt behöver återknyta till nu. Passunionen har stått modell för Schengensamarbetet och andra typer av gränsöverskridande samarbeten runt om i världen. Om vi kan visa på de värden som passunionen har gett Norden är det dags att vi lyfter fram dem. Annars är risken att man varje gång som man får ett problem säger att man stänger gränsen. Det kan vara fråga om gängkriminalitet, migrationsvågor eller något annat. Det kommer alltid att skada det nordiska samarbetet på lång sikt.

Anf. 128 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Det finns flera skillnader avseende vilka åtgärder som har vidtagits i de olika nordiska länderna för att hantera pandemin. Vi skulle gärna ha haft en dialog om de beslut som påverkar resor och handel över våra nordiska gränser.

Med tanke på vad de nordiska grannländerna betyder för varandra – vi är ofta varandras viktigaste handelspartner, och 65 000 personer arbetspendlar normalt över de nordiska gränserna – gav besluten om att stänga gränserna flera uppenbara negativa följder, inte minst på lokal och regional nivå, som framför allt Håkan Svenneling har pekat på flera gånger. Exempelvis minskade norska medborgares gränshandel under andra kvartalet med 99 procent.

Det norska systemet för att kategorisera nordiska områden till grund för karantän för inresande, där bland annat antalet nya bekräftade positiva fall ska vara färre än 20 per 100 000 invånare under de senaste två veckorna, har medfört att vissa svenska län har gått från att ha varit öppna till att stängas och öppnas igen. Det gav Håkan Svenneling konkreta bevis på. När Norge åter införde karantänskrav för resenärer från bland annat Värmland den 12 augusti, endast tre veckor efter att gränshandeln åter kommit igång – där det värmländska nyckeltalet var 20,2 per 100 000, det vill säga att det var 0,2 över gränsen och handlade om färre än tio smittade personer – framhöll både jag och utrikeshandelsminister Anna Hallberg att detta var ett beslut som har helt oproportionerliga konsekvenser.

Det norska folkhälsoinstitutet, FHI, rekommenderar nu att karantänskrav återigen ska införas för Jämtland. Rekommendationerna kommer bara några dagar efter att den norska regeringen har öppnat gränsen mot Jämtland. Detta baseras på mycket små förändringar i smittspridningsstatistiken.

Denna typ av agerande skapar en oförutsägbarhet och ovisshet som har allvarliga konsekvenser för enskilda personer och för handeln i gränsregionerna.

Just detta exempel använde jag i går på ett officiellt möte med alla NB8-länderna, de nordiska och baltiska länderna, med en betydande skärpa.

I Öresundsregionen är det vanligtvis ca 15 000 som pendlar dagligen, och ca 90 procent av dem pendlar från Sverige till Danmark. Enligt de senaste siffrorna arbetar 11 procent av pendlarna från Skåne inom den danska vården.

I Danmark införde man också ett krav på sex dagars hotellvistelse även för dem som fick komma in i Danmark. För mig framstår detta som obegripligt. Om man nu är rädd för smitta från Sverige ska man inte låta folk stanna i sex dygn. Då skulle man i stället säga att de får stanna i sex timmar. Objektiviteten i dessa restriktioner måste ifrågasättas.

I Norrbotten har den minskade gränshandeln med Norge och Finland slagit hårt mot näringslivet. 80 procent av företagen i Norrbotten har påverkats negativt av pandemin, och 70 procent har behövt vidta besparingsåtgärder.

Jag tror att vi har goda förutsättningar att göra det bättre framöver. Jag och mina ministerkollegor har haft en intensiv dialog med våra nordiska kollegor, och vi har tagit upp dessa frågor om de negativa konsekvenserna flera gånger. Vi har verkat för att regionala och lokala lösningar för människor som bor i gränsområdena i våra länder ska komma till stånd. Och i våra kontakter med de nordiska länderna har vi särskilt framhållit de regionala skillnaderna i smittspridningen och vikten av en kontinuerlig dialog.

Anf. 129 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Det är just detta som är pudelns kärna, alltså hur oerhört viktig Norden är för oss och länderna för varandra. Det är precis som utrikesministern säger, alltså att detta är de ekonomier som är viktigast för oss och att det är där vi har våra närmaste vänner. I gränsbygderna bor släkt och familjer på var sin sida om gränsen. Det är det som är utgångspunkten, och det är därför det är så sorgligt att iakttä dessa spiraler nedåt som pågått under hanteringen av pandemin därför att det har hanterats på olika sätt. Man har också uppfattat att olika länder har haft olika attityd till varandra.

Jag menar, fru talman, att olika åtgärder var och en varit med och skadat relationen. Tillsammans har det skapat ett, tror jag, ganska farligt klimat för det nordiska – framför allt om vi har utgångspunkten att Norden är viktig. Då måste vi göra allt för att värna det, slå vakt om det och se till att vi verkligen har ett utbyte.

Fru talman! Utrikesministern gjorde i sitt förra inlägg en lång uppräknings av det som man på svenska skulle kunna beskriva som kineserierna i de olika relationerna – hur en regel ändras plötsligt, över en natt, och folk inte kan göra de här naturliga resorna. Hon undrade också var objektiviteten fanns i hur de andra länderna har agerat. Det är ju precis den frågan andra länder kan ställa till vår utrikesminister. Var fanns objektiviteten i vårt sätt att agera?

Fru talman! Jag menar att reseavrådanerna till Finland, Norge och Danmark i grunden varit onödiga, dels för att det är lätt att ta sig hem om det skulle bli kraftigare restriktioner, dels för att de andra länderna ska ge oss konsulärt bistånd om inte vi klarar av det.

Man får konstatera: Upp på hästen igen! Det här har inte blivit bra, men vi träder inte av. Nu gäller det att rida vidare.

Anf. 130 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Med tanke på att vi fortfarande är mitt uppe i pandemin vill jag inte i detalj recensera vare sig vår egen eller våra nordiska grannländers hantering av pandemin.

Jag vill dock återkomma till att Sverige har valt en väg som är evidensbaserad rörande våra gränser till våra nordiska grannar, det vill säga att

gränsstängningar inte är en rekommendation från vare sig den svenska eller den europeiska smittskyddsmyndigheten som ett effektivt sätt att bekämpa smittan.

Det redan inledda utvärderingsarbetet, som genomförs såväl internt på Regeringskansliet som av den oberoende coronakommissionen, kommer att skärsåda våra överväganden, vårt beslutsfattande och vår kommunikation och information om våra åtgärder.

En ännu tätare nordisk dialog om hur vi kan samarbeta bättre inleds redan i dag genom min kollega Anna Hallberg, som samtalar med sina nordiska samarbetsministerkollegor. Det handlar om att finna formerna för en diskussion och ett åtagande på politisk nivå att ta ansvar för det nordiska samarbetet och mildra de negativa konsekvenserna i de sammanvävda gränsregionerna.

Det behövs inte bara ett informationsutbyte utan också en pragmatisk dialog innan beslut fattas som har påverkan på rörligheten över våra gränser. Detta var något som jag tog upp när jag träffade de nordiska och de baltiska utrikesministrarna i Tallinn i går. Framför allt underströk jag de stora konsekvenser som besluten har fått för gränsregionerna och att dessa ofta baseras på små ändringar i smittspridningsstatistiken. Målet bör vara en tätare dialog mellan de nordiska samarbetsministrarna och utrikesministrarna som leder till att negativa konsekvenser för våra gränsregioner undviks och att det nordiska samarbetet stärks.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2019/20:447 om utlämningsavtalet med Hongkong

Anf. 131 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Kerstin Lundgren har frågat mig om jag avser att agera för att Sveriges utlämningsavtal med Hongkong ska avslutas och om några kontakter tagits med övriga EU-länder för gemensamt agerande. Vidare har Kerstin Lundgren frågat mig om jag anser att det som nu hänt i Hongkong innebär att bilden av "ett land två system" som legat till grund för Kinastrategin måste omprövas. Slutligen har Kerstin Lundgren frågat mig om jag är beredd att verka för att, på motsvarande sätt som flera andra EU-länder, forma en tydligare svensk närvaro på Taiwan i form av ett Sweden Office i Taipei.

Låt mig börja med att framhålla det allvar med vilket jag och regeringen ser på utvecklingen i Hongkong och införandet av den nya säkerhetslagstiftningen där. Sverige har vid flera tillfällen framfört sin syn till kinesiska myndigheter, också efter det att den nya säkerhetslagstiftningen trädde i kraft. Det var angeläget att EU tog upp frågan med den kinesiska ledningen vid det toppmöte som skedde mellan EU och Kina i slutet av juni. Den 24 juli enades EU:s medlemsstater om rådsslutsatser som betonar att den nya säkerhetslagen strider mot Kinas internationella åtaganden och Hongkongs grundlag. I rådsslutsatserna anges en rad konkreta åtgärder med anledning av händelseutvecklingen, inklusive att EU-medlemsstaterna ska se över konsekvenserna av den nya säkerhetslagstiftningen för utlämningsavtal med Hongkong.

Vad gäller den första frågan är faktum att Sverige inte har något utlämningsavtal med Hongkong. Att avsluta något som inte ingåtts är inte möjligt.

Vad gäller den andra frågan står Sverige och övriga EU bakom principen om ”ett land två system” för att bevara Hongkongs självstyrande ställning med ett fristående politiskt och juridiskt system i enlighet med Hongkongs grundlag. Denna ställning är skyddad i 1984 års överenskommelse mellan Kina och Storbritannien, som är deponerad hos FN. Det är av grundläggande betydelse att de mänskliga fri- och rättigheter som Hongkongborna tillerkänns enligt denna lag fullt ut respekteras.

Som framkommer i regeringens skrivelse till riksdagen i arbetet i frågor som rör Kina är det av central betydelse för Sverige att EU bedriver en gemensam och tydlig Kinapolitik. Denna linje ligger självklart fast, även beträffande situationen i Hongkong. Det är genom EU som Sverige kan få bäst genomslag. Det är viktigt att vi agerar enigt, och en diskussion kommer att föras om vägen framåt.

Vad gäller den tredje frågan vill jag framhålla att Sverige har goda förbindelser med Taiwan. Regeringen vill utveckla dessa förbindelser. År 1991 öppnade Sveriges exportråd ett kontor i Taipei, där Business Sweden i dag bedriver ett viktigt arbete för svenska handelsintressen. Det redan omfattande utbyte som bedrivs ryms i dag inom ramen för Business Swedens kontor i Taipei.

Anf. 132 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Ja, det kinesiska kommunistpartiets beslut att driva igenom den så kallade nationella säkerhetslagen för Hongkong har tydligt visat hur rädd regimen är för människors frihet – frihet att ta del av olika åsikter och ha olika åsikter, akademisk frihet, pressfrihet, frihet att inte stötta Xi Jinping och CCP.

Vi har under sommaren kunnat följa hur studenter gripits och juridikprofessorer avskedats. Vi har sett ledaren för ett av medieorganen gripas. Vi har sett en av ledarna för de fredliga paraplydemonstrationerna 2014 också gripas.

Inför det tänkta valet i söndags var de största demonstrationerna på gatorna i Hongkong de där man på nytt krävde rätten att få välja, rätten till sin frihet och rätten till det som låg i grundlagen. Vad hände? Jo, 300 nya gripanden. Samma dag som vi öppnade riksdagen kunde vi se bilder på en tolvårig flicka som tacklades av polisen på gatan i Hongkong.

Det är inget tvivel om vilken hållning den nya säkerhetslagen har givit Carrie Lam och styret i Hongkong. Det är inte längre fristående från kommunistpartiet. Den nya säkerhetslagen har förändrat bilden av ett Kina två system.

Mot den bakgrunden är det naturligtvis viktigt att se vad vi byggt upp för något gemensamt utifrån grunden ett Kina två system. Jag har noterat att Finlands utrikesminister Haavisto den 13 juli kunde säga att de nordiska länderna måste säga upp sina utlämningsavtal. Han använde det uttrycket, men det är ju MLA som vi talar om. Utrikesministern vet också att jag vet att det inte är ett vanligt så kallat utlämningsavtal utan att det handlar om ett MLA-avtal, mutual legal assistance in criminal matters. Det är ett sådant vi har. Vi startade arbetet med det i november 2013, och det trädde i kraft så sent som 2018. Det innehåller sådana saker som att identifiera och

lokalisera personer, att ge stöd, information och dokument och att spåra och så vidare för att hjälpa varandra i kriminella frågor. För Kina handlar det naturligtvis om terrorism. Vi ser hur man hanterar vår medborgare Gui Minhai, som också var verksam i Hongkong.

Det är, som jag ser det, mot den bakgrunden inte rimligt att fortsätta med det MLA-avtal som vi har träffat med Hongkong. Det var ett skäl att, som man skrev i pressrelesen, accentuera Hongkongs unika ställning under just ett land två system.

Med utgångspunkten att det nu har eroderats eller raserats av Kinas kommunistparti måste vi dra slutsatsen att avtalet inte längre bör gälla. Det säger Finland, och det borde vi säga.

Jag kommer att återkomma till de andra svaren, eftersom jag ser att min tid håller på att ta slut. Men tack för svaret så här långt, utrikesministern!

Anf. 133 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Vänsterpartiet krävde redan i början av juli att avtalet om ömsesidig rättslig assistans i brottmål mellan Sverige och Hongkong skulle sägas upp. Det är viktigt att notera att Sverige inte har ett utlämningsavtal med Hongkong, vilket en del andra europeiska länder har, bland annat Finland. Vi har ett avtal om rättslig assistans. Det innebär dock att svenska myndigheter enligt avtalet är skyldiga att hjälpa, numera då, Kina med uppgifter om Hongkong begär det.

Jag tycker att det är orimligt att regeringen lägger över på enskilda poliser att bedöma huruvida en person är en politisk fånge eller en kriminell person. Om det är en politisk fånge behöver Sverige nämligen inte lämna ut informationen, men om det är en kriminell person måste Sverige lämna ut informationen.

Regeringen måste därför klargöra, gärna här och nu, att alla förfrågningar från Kina, i det här fallet från Hongkong, kommer att omfattas av § 4.1 c till dess att avtalet är uppsagt. Det betyder att alla förfrågningar klassas som att det handlar om politiska fångar.

Det bästa vore om avtalet skulle sägas upp omgående. Det ska göras skriftligt. Jag tycker att utrikesministern eller ansvarig minister ska skicka ett brev omgående. Så fort det kommer fram är avtalet nämligen uppsagt. Men fram till dess gäller alla framställningar som har gjorts innan Sverige har skickat brevet och det har kommit fram till Hongkong. Då måste de handläggas enligt avtalet.

Fru talman! Jag har beställt en RUT-rapport om Sveriges avtalsförhållande med Hongkong. Den är inte särskilt lång och har nr 977. Vi har i dag tre avtal. Det ena har vi berört.

Det andra avtalet handlar om feriearbete. Det är ingen stor grej. Men det vore en bra princip om Sverige sa upp även avtalet om feriearbete. Det finns ingen logik i att Sverige ska samarbeta på det sättet med Hongkong, som nu har blivit en del av Kina. Därför borde det avtalet sägas upp.

Det tredje avtalet är ett skatteavtal. Det handlar om att man vill komma åt skattesmitare som ägnar sig åt skatteflykt. Sverige har liknande avtal med en del inte superbra regimer runt om i världen. Macao har vi också avtal med. Världens länder behöver, oavsett den demokratiska situationen, hjälpas åt för att motverka skatteflykt. Därför tycker jag inte att det tredje avtalet med Hongkong ska sägas upp.

Jag vill gå vidare till de demokratiaktivister som finns i Hongkong och det förtryck de nu upplever. Situationen är mycket allvarlig. Många stoppas nu från att lämna Hongkong, eller fly ska man väl säga. Den 6 september greps 300 aktivister när de protesterade mot att valet hade avbrutits. Det handlar om det kommande valet av Hongkongs lokala parlament, som har avbrutits och skjutits på framtiden.

Det har gått riktigt illa för tolv unga aktivister. De försökte fly med båt till Taiwan, men de blev tagna på vägen. Nu har man byggt någon sorts sjöblockad mellan Hongkong och Taiwan. Sedan hördes inte ett ljud, fram till för några dagar sedan då Carrie Lam meddelade att de tolv personerna förts till Fastlandskina för att dömas. Det är den yttersta konsekvensen av den nya säkerhetslagen som har kommit på plats i Hongkong. Man flyttar helt enkelt aktivister som man vill döma till Kina.

Ett annat fall som berör mig mycket personligen är fallet med Ted Hui som är parlamentariker för Demokratiska partiet. Han besökte Sverige och riksdagen så sent som i februari och träffade en sammansättning av många partier här i riksdagens kammare. Han har blivit slagen i sitt eget parlament, och nu är han gripen och anklagad. Det är politiska flyktingar som vi måste ge allt vårt stöd, för att de ska kunna komma undan Hongkong. Sverige måste därför i samarbete med EU införa sanktioner mot Kina.

Anf. 134 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Sedan flera månader tillbaka då Håkan Svenneling började driva kravet på att vi skulle säga upp avtal har jag också varit på väg att väcka interpellationer och ställa frågor på samma tema som den här interpellationen: Är det inte dags att säga upp utlämningsavtalet?

Det är precis som utrikesministern säger, och bedriver man lite arkivstudier ser man att vi inte har den typen av utlämningsavtal. Men vi har, precis som tidigare talare varit inne på, ett avtal om rättslig assistans. Men undantaget där är politiska brott och brott som man kan stämpla som det.

Jag tycker i och för sig att de synpunkter som Håkan Svenneling framförde är intressanta. Det ska bli spännande att få höra utrikesministerns svar. Det som Kerstin Lundgrens interpellation handlar om, det som Håkan Svenneling från Vänsterpartiet följer upp och det som jag står för här nu är att vi alla är representanter för att det krävs handling. Det går inte att ha en vardag, vilken som helst, när det gäller Folkrepubliken Kina efter det man har gjort med tanke på säkerhetslagarna mot Hongkong och den förfärande hastighet med vilken man nu använder dem mot de frihetstörstade människorna i Hongkong och mot de legala strukturer som nu snabbt håller på att krossas.

Jag tror alltså, alldeles oavsett om det finns ett utlämningsavtal eller inte och vilka avtal som egentligen skulle kunna säga upp, att det viktigaste är att vi synliggör handling. Det Kina gör måste leda till konsekvenser.

Det är precis som har sagts och konstaterats – jag har själv haft en artikel om det. I söndags skulle det ha hållits val till den lagstiftande församlingen. De är framskjutna på en något oklar framtid med hänvisning till den rasande pandemin. Jag tror inte för ett endaste ögonblick att det är covid-19 som hindrar valet till den lagstiftande församlingen. Det är Folkrepubliken Kina som inte vill att människorna i Hongkong ska manifestera sin åsikt och sin vilja, som de gjorde för ett par månader sedan när det

gällde de lokala församlingarna. Det blev en riktig käftsmäll mot Kinas hejdukar i Hongkong, fru talman.

Jag tror dessutom, vilket utrikesministern också framhåller i sitt svar, att EU är det viktigaste verktyget för oss när det gäller att bedriva en sammanhållen politik mot Folkrepubliken Kina. Men då måste länder som Sverige kliva fram och säga att vi måste gå från ord till handling. Det är inte ännu ett fint framfaxat ställningstagande av den höge representanten Josep Borrell som behöver skickas till Peking. Det är något annat.

Det är intressant att vi hittills inte har nämnt något om det toppmöte som nu planeras mellan EU:s ordförandeskap och Folkrepubliken Kina. Jag utgår från att det kommer att handla om någonting mer än bara ett nytt investeringsavtal. Vackert så – men detta är också tiden att prata om andra saker, om de mänskliga fri- och rättigheterna, om Gui Minhai, om kampen för frihet i Hongkong, om de demokratiaktivister som jagas både i Folkrepubliken Kina och i Hongkong och naturligtvis om Xinjiang. Om vi bestämmer oss för att EU är det viktigaste organet för detta i relationen till Folkrepubliken Kina kan inte ett EU-toppmöte primärt handla om ett investeringsavtal.

Jag tror dessutom att det som Kerstin Lundgren avslutar sin fråga med är helt korrekt. Vi hinner väl återkomma till det. Jag tror nämligen så här: i dag Hongkong, i morgon Taiwan. Det är därför det krävs handling.

Anf. 135 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Regeringen fäster stor uppmärksamhet vid den allvarliga situationen i Hongkong. Beslutet om att införa säkerhetslagstiftning i Hongkong strider mot Kinas internationella åtaganden och måste fortsatt uppmärksammas i relationen EU–Kina.

Det var, som jag sa tidigare, angeläget att EU tog upp frågan med den kinesiska ledningen vid toppmötet som skedde mellan EU och Kina den 22 juni. Dagen efter beslutet om en ny säkerhetslagstiftning i Hongkong den 1 juli uttryckte EU allvarlig oro över lagstiftningen och uppmanade Kina att undvika allt agerande som undergräver Hongkongs fristående rättssystem.

Vid EU:s utrikesministersmöte den 13 juli lyfte jag tillsammans med flera andra länder fram behovet av ett mer kraftfullt EU-agerande med anledning av situationen. Jag påminde också om Sveriges ståndpunkt när det gäller sanktioner. Självklart kommer nästa toppmöte inte bara att handla om investeringsavtal, utan dessa frågor kommer att tas upp igen.

Den 24 juli enades EU:s medlemsstater om ett antal rådsslutsatser om Hongkong vilka betonar att den nya säkerhetslagen strider mot Kinas internationella åtaganden och Hongkongs grundlag. I rådsslutsatserna anges också en rad konkreta åtgärder som svar på händelseutvecklingen. Bland åtgärderna som EU:s respektive medlemsstater åtar sig att överväga märks att ytterligare se över och begränsa export av känslig utrustning och känsliga teknologier, att ge ett utökat stöd till civilsamhället, att ha fortsatt EU-närvaro vid rättegångar mot företrädare för demokrati rörelsen och att se över konsekvenserna av den nya säkerhetslagstiftningen för utlämningsavtal liksom andra avtal med Hongkong. Det är välkommet att EU nu går bortom uttalanden till mer konkreta åtgärder. Regeringen verkar för ett fortsatt tydligt EU-gemensamt agerande. Diskussionen om vägen framåt kommer att fortsätta.

Något utlämningsavtal med Hongkong har Sverige inte ingått. Sverige har däremot, precis som många andra länder, ett bilateralt avtal om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål. Avtalet trädde i kraft 2018 och syftar till att förbättra effektiviteten i samarbetet på brottmålsområdet. Det möjliggör för Sverige och Hongkong att lämna varandra rättslig hjälp vid utredning och lagföring av brott. Svenska åklagare och domstolar kan med stöd av avtalet få direkt bistånd av Hongkong och till exempel inhämta bevis och hålla förhör.

Att det nu finns ett avtal på plats innebär dock inte att det finns en automatisk skyldighet för Sverige att bistå Hongkong med rättslig hjälp. Sverige kan neka rättslig hjälp bland annat om framställningen rör politiska brott eller om hjälpen skulle strida mot svenska allmänna rättsprinciper. Detta är något som gäller inte bara i relationen till Hongkong utan även för övriga som ber Sverige om rättslig hjälp i brottmål. En prövning sker alltid från fall till fall.

Anf. 136 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Man kan inte säga upp ett avtal som inte finns. Men Sverige har ett avtal som man kan säga upp, och det skulle regeringen kunna göra. Detta avtal om ömsesidigt samarbete i rättsfrågor skulle man kunna säga upp. Det liknar ett flertal andra länders avtal. Finland var före oss; de startade 2005. Vi startade 2013. Vi alla gjorde detta för att vi ville markera någonting med de här avtalen. Det framgår också av pressmeddelanden och annat. Vi ville markera att Hongkong hade en mycket speciell ställning och att avtalet från 1984, överenskommelsen mellan Kina och Storbritannien, skulle gälla.

Vi trodde att den överenskommelsen gällde. Men nu har vi ju hört hur en företrädare för det kinesiska kommunistpartiets ledning säger att det bara är ett papper. Det är alltså ingenting som man tar mer allvarligt på, och det är väl inte så förvånande. Man bryr sig inte heller om domstolsbeslut, trots att man har skrivit under till exempel Unclos. Det räcker inte med uttalanden i den här delen. Det måste till någonting annat.

Utrikesministern hänvisar till att Hongkongs ställning är skyddad enligt 1984 års överenskommelse mellan Kina och Storbritannien. Detta är att skriva historia. Vi ser ju att den inte längre är skyddad. Vi ser de facto att Kina har förändrat relationerna genom den säkerhetslag man har drivit igenom.

Den fråga som regeringen måste ställa sig och som jag tycker är viktig att få svar på är: Hur förhindrar vi att detta händer igen och att det får starkare genomslag? Då måste man våga tala i klartext och inte gömma sig bakom någonting som liknar de tre aporna som varken ser, hör eller säger något. Vi måste se vad det är som händer och stötta dem som vågar gå ut och försöka driva kravet på demokrati eller på särställning.

Alldeles nyligen greps en av ledarna för People Power, tror jag att det var. Man fortsätter och prickar den ena efter den andra, precis som man gör i Belarus och andra diktaturer. Det är ingenting nytt. Därför är det viktigt att regeringen inte gömmer sig bakom att det inte var rätt avtal som nämndes utan tar vara på möjligheten att strypa det avtal som finns, precis som så många andra länder har gjort. Vi är ju inte ensamma. Jag uppmanar utrikesministern att slå sig samman med andra länder som har sagt upp sina avtal och de utlämningsavtal som man har haft.

Utrikesministern träffar Nederländernas utrikesminister i dag. Nederländerna har visat vägen när det gäller Taiwan. De har ett "office" i Taipei. Australien och Österrike har också det. Varför skulle inte Sverige kunna ha Office of Sweden i stället för Business Sweden? Det är nämligen mer än business det handlar om. Om vi står upp för och vill stärka demokrati och frihet borde det vara svaret. Låt oss omvandla Business Sweden till Office of Sweden in Taipei!

Anf. 137 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Jag tror att alla vi ledamöter här välkomnar EU:s rådsslutsatser, där man med anledning av den nya säkerhetslagens konsekvenser vill se över ländernas relationer med Hongkong. Det vi undrar är ju vad regeringen har gjort. Har man gjort en översyn av de tre avtal man har? Har man inlett en process för att avsluta avtalen? Är man på gång att göra någonting? Ibland låter det så från Ann Linde. Jag hörde något uttalande i medier där det lät som att det var på gång – jag tror att det var i augusti. Men när vi står här i dag får vi inga klara besked om att någonting är i rörelse.

Ann Linde säger att man ska göra en prövning från fall till fall. Det är ju precis det som vi ledamöter här vill undvika. Vi vill att man inte ens ska behöva göra någon prövning, för vi vet att det finns en risk att det här används mot politiska aktivister i Hongkong. Det är orimligt att regeringen lägger över ansvaret på enskilda poliser och på rättsmyndigheterna att se om en person är politisk fånge eller kriminell. Man behöver klargöra om alla förfrågningar från Hongkong omfattas av 4.1 c §, och man behöver så snart som man bara kan, gärna omgående, säga upp det här avtalet för att det ska bli tydligt.

Fru talman! Jag ska avslutningsvis säga några ord om Taiwan, som jag tycker att det är viktigt att lyfta fram i sammanhanget. Tankesmedjan Arena Idé har förtjänstfullt tagit fram skriften *Taiwan – Den okända och hotade demokratin* av Jojje Olsson. Den har skickats till alla riksdagsledamöter, och jag uppmanar alla ledamöter som inte är här att läsa den. Rapporten visar att Taiwan är en skör demokrati. Sverige och omvärlden kan stödja Taiwans demokrati, så att den finns för alltid. Men riskerna just nu är väldigt stora. Oddsens är höga. Det gör att det finns stor risk för att demokratin i Asien inskränks.

Anf. 138 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Något som jag uppfattar förenar utrikesministern och undertecknad är att vi båda är övertygade om att EU är Sveriges viktigaste utrikespolitiska arena. Jag är hängivet övertygad om att det är rätt och riktigt.

Därför är det också så smärtsamt med de tre större saker som just nu pågår utrikespolitiskt. Det gäller giftattacken och försöket till giftmord med kemiskt stridsmedel mot oppositionsledaren Aleksej Navalnyj, det gäller Belarus och det gäller Kinas drakoniska åtgärder mot Hongkong. Där förmår EU inte att vara mycket mer än en pressmeddelandemaskin.

Jag vill inte ha ett uttalande till. Jag vill ha handling i alla de tre exemplen. I dag diskuterar vi Hongkong och Kina. Därför är jag glad över att sex partier kunde köra över två, nämligen Socialdemokraterna och Miljöpartiet, i EU-nämnden och få Sverige till att vara förespråkare för sank-

tioner. De har inte kommit än i EU. Jag väntar på den dag när EU kommer att vara mer kraftfullt.

Med det sagt tror jag att utöver att EU är Sveriges viktigaste utrikespolitiska arena är det just när det gäller Kinapolitiken och Hongkong oerhört viktigt att vi samordnar och koordinerar med den fria världens länder som också är djupt engagerade i de här frågorna. Det är Kanada, Sydkorea, Japan, Australien, Nya Zeeland och Taiwan.

Vi kan inte bortse från det muller som nu växer ut från säkerhetslagarnas Hongkong över vattnet in mot Taiwan. Det är därför det är viktigt att vi måste ha de tydliga säkerhetsmurarna runt och förklarar att vi ser vad som sker. Vi ser också det man har gjort mot dem som besökt Taiwan. Det accepteras inte. I dag Hongkong, i morgon Taiwan.

Anf. 139 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Det vi pratar om här är egentligen Kinas agerande i Hongkong. Det är Kina som har gjort förändringen. Det är i princip den största globala förändringen sedan Berlinmurens fall. Det ställer både oss och EU inför en rad väldigt utmanande och nya frågeställningar.

Det finns möjligheter i relationen till Kina, men det finns framför allt utmaningar. För svensk del är det viktigt att vi utgår från EU och våra gemensamma värderingar därför att vi då är mycket starkare.

Nu tog Hans Wallmark återigen upp sanktionsfrågan. Jag tror tyvärr att eftersom jag var helt ensam om att tvingas framföra det kravet försenades den möjlighet som vi hade haft att mycket tidigare nå enighet om att kräva sanktioner.

Nu lyckades vi ändå att göra ett diplomatiskt arbete på det sättet som det bör göras och har fått en större förståelse, och därav många konkreta åtgärder. Ni frågar hela tiden om konkreta åtgärder, och vi har alla konkreta åtgärder som vi har tagit fram från både Sverige och EU. Det finns inte någon skillnad i synen när det gäller detta.

Det finns en ovisshet om hur Kina utvecklas på medellång och lång sikt. Man har ett globalt inflytande. Man har blivit mycket tuffare mot länder som gör vad man menar inte är i enlighet med vad Kina vill. Det kräver att vi samordnar vårt samarbete.

Jag hade till exempel möjlighet att i dag tacka den holländske utrikesministern för att han hade tagit upp Gui Minhais fall, precis som vi ber alla våra vänner att ta upp Gui Minhais fall i alla sina bilaterala relationer, och även EU:s representant. Det gör de också. Det känns väldigt bra att det aktiva arbete som regeringen bedriver för att få Gui Minhais fri också har stöd av så många av dem som vi ber om hjälp från.

Som jag nämnde i mitt inledande svar står EU bakom principen om ett land och två system för att bevara Hongkongs självstyrande ställning. Den linjen ligger fast. Anledningen till att jag nämnde Hongkongs ställning som skyddad enligt 1984 års överenskommelse är att det visar att de bryter mot internationella överenskommelser.

Det är inte alls som Kerstin Lundgren säger att jag säger detta för att det är en bit papper. Tvärtom har vi här ett viktigt bevis om att det är detta som ska gälla, som är deponerat hos FN. Därmed kan vi anklaga Kina för att inte följa sina internationella åtaganden.

Prot. 2020/21:5
10 september

Svar på
interpellationer

Det är därför det är så viktigt med sådana internationella avtal. Det är inte för att det skulle vara någonting som man gömmer sig bakom. Det är tvärtom någonting som man ska hålla upp. Det visar att de bryter mot det.

När det gäller de olika avtalen tror jag att jag själv skrev under feriearbetsavtalet när jag var handelsminister. Jag tycker visst att man kan titta på olika saker. Samtidigt ska man ha i beaktande att man kan få till exempel ungdomar från Hongkong hit till Sverige för att träffa demokratiska partier och civilsamhälle och se hur vi lever här.

Det kan vara en väldigt stor fördel. Man måste tänka på om vi stryper möjligheten för Hongkongborna att komma hit. Det är möjligt att det inte är så. Men man måste alltid också ha det i bakhuvudet innan man kastar ut barnet med badvattnet.

Anf. 140 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Det är naturligtvis så att vi har sett att Kina inte respekterar avtal. De tolkar dem på sitt kinesiska vis. Det är inte den överenskomna tolkning som vi uppfattar. Domstolsbeslut när det gäller fri sjöfart accepterar man inte.

Uttalanden om att överenskommelsen från 1984 bara är ett papper säger väl ändå någonting om hur man förhåller sig till den ordning som vi har trott har gällt. Då måste vi från vår sida svara tillbaka och inte bara säga: Ni har skrivit under. De vet om det, men de bryr sig inte. Det är annat som krävs.

Det som nu har blivit synligt är ett svar som många länder har gett. Man har sagt upp sina utlämningsavtal. Finland utrikesminister uttalade att man skulle upphöra med tillämpningen av de avtal som fanns.

Jag bad själv riksdagens utredningstjänst att jämföra svenska och finska MLA. De uppfattar att det i princip inte finns några skillnader i det hela. Mot den bakgrunden att Finland kan säga upp eller inte tillämpa borde Sverige och Sveriges utrikesminister kunna säga: Vi tillämpar inte. Vi kunde också säga: Vi kommer att riva sönder, och vi kommer att skriva och säga upp avtalet.

Det skulle vara en tydlig signal, likaså om vi gjorde som Nederländerna, Australien och Österrike och ändrade till Office of Sweden i Taipei. Det skulle säga: Vi står upp för demokratin, och vi agerar när den slås ned.

Anf. 141 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Jag blir lite förvånad när Kerstin Lundgren säger att eftersom vi har ett internationellt avtal som Kina inte respekterar ska vi inte ha något internationellt avtal. Den slutsatsen blir helt orimlig.

Det viktiga är att vi får internationella avtal som vi sedan kan visa att man bryter mot så att vi kan vidta åtgärder mot det. Jag förstår inte argumentationen att nästan håna internationella avtal och säga att bara för att de inte läser dem som vi gör ska man inte ha dem.

Vi kommer att i första hand genom EU ställa krav på att Kina ska följa sina folkrättsliga förpliktelser. Det gör vi bland annat genom att hålla upp avtalet från 1984 som deponerats hos FN och peka på det. Ni har skrivit under det, och då måste ni följa det.

Det gäller den allvarliga händelseutvecklingen i Hongkong. Men det gäller också frågor som rör Taiwan. Det är beklagligt att Kina försöker att begränsa Taiwans rörelseutrymme. Regeringens utgångspunkt är att vi ska

verka för ett så brett och heltäckande deltagande som möjligt i det internationella samarbetet.

Till exempel är både EU och Sverige för att Taiwan ska få delta i internationella organisationer. Nu senast har det gällt medverkan i expertorgan som Världshälsoorganisationen. Meningsmotsättningar mellan Kina och Taiwan måste lösas på fredlig väg och på ett sätt som överensstämmer med viljan hos Taiwans befolkning.

Som jag sa tidigare har Sverige goda förbindelser med Taiwan. De har utvecklats över många år inom ett flertal områden. Som ett exempel kan jag nämna de årliga handelsöverläggningar på statssekreterarnivå som Sverige och Taiwan har hållit sedan 1980-talet. Regeringen vill fortsätta att utveckla förbindelserna med Taiwan. Taiwan är en utvecklad demokrati med god efterlevnad av de mänskliga rättigheterna. År 1991 öppnade Sveriges exportråd ett kontor i Taipei, där Business Sweden bedriver ett viktigt arbete. Som jag tidigare har sagt ryms utbytet inom ramen för detta kontor.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2020/21:5
10 september

Svar på
interpellationer

§ 13 Svar på interpellation 2019/20:460 om stärkt kollektivtrafik

Anf. 142 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jens Holm har frågat mig om jag avser att ta initiativ till att ge mer pengar till kollektivtrafiken och när de utlovade 3 miljarderna väntas betalas ut till de regionala kollektivtrafikmyndigheterna.

Den pågående pandemin ställer stora krav på att kollektivtrafiken bedrivs på ett säkert sätt för att undvika smittspridning. Turtäthet och kapacitet behöver därför upprätthållas i den omfattning som krävs för att minska risken för trängsel. Ansvar för att minska trängsel i kollektivtrafiken vilar på de regionala kollektivtrafikmyndigheterna, men det ligger även på oss alla att följa de av Folkhälsomyndigheten utfärdade rekommendationerna. Det handlar om att undvika onödiga resor och att i största möjliga mån jobba hemifrån samt att undvika att resa i rusningstrafik.

Att upprätthålla trafikutbudet samtidigt som resandet minskat har medfört att de regionala kollektivtrafikmyndigheterna drabbats av intäktsbortfall. De 3 miljarder kronor som regeringen tillskjutit via ändringsbudget före sommaren syftar till att kompensera för minskade intäkter samt att ge möjlighet att upprätthålla ett tillräckligt utbud av kollektivtrafik. I enlighet med branschens önskemål lämnas ersättning för minskade biljettintäkter till och med juni 2020. Trafikverket administrerar utbetalningarna efter ansökan från kollektivtrafikmyndigheterna. Således behöver boksluten färdigställas innan ansökan kan lämnas in. Ansökningsperioden pågår under veckorna 38–40, varefter Trafikverket kommer att fördela stödet.

Jag följer denna fråga noga, och jag utesluter inte ytterligare åtgärder.

Anf. 143 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag vill tacka infrastrukturministern för svaret på min interpellation. Sedan coronapandemin slog till har resandet i kollektivtrafiken halverats. Det innebär att det är hälften så många som reser med buss,

pendeltåg, spårvagn, tunnelbana och så vidare. Det minskade resandet är en följd av de rekommendationer som vi politiker och våra myndigheter utfärdar: Du ska undvika att resa i kollektivtrafiken ifall du kan göra det. Arbeta hemifrån! Gå annars till jobbet eller ta dig dit med cykel om det går!

Det minskade resandet har inneburit ett gigantiskt tapp i biljettintäkter för de regionala kollektivtrafikmyndigheterna. De uppskattar att de tappar ungefär 1 miljard kronor varje månad på grund av att det är färre som reser i kollektivtrafiken. Man har en prognos om att man kommer att behöva ungefär 9–10 miljarder kronor extra för att kunna upprätthålla normal kapacitet i kollektivtrafiken. Därtill har kollektivtrafiken extrautgifter för att montera plexiglas, ha informationskampanjer och extrapersonal och så vidare så att vi kan resa tryggt i kollektivtrafiken utan risk för smitta när vi väl behöver resa.

Ja, läget för kollektivtrafiken är akut. Det har talats om kris, härdsmläta och katastrof. Man kan kalla det vad man vill, men läget är akut. Det behövs mer pengar. Vi behöver stödja kollektivtrafiken. Långsiktigt vill vi ju ha ett ökat resande i kollektivtrafiken. Kollektivtrafiken är en bärande del i vår önskan att minska utsläppen från transportsektorn. Kollektivtrafiken är också väldigt viktig för tillgängligheten och jämlikheten i vårt land. Alla ska kunna ta sig dit de behöver.

Nu när skolor och jobb har startat finns det en uppenbar risk för ökad trängsel och därmed smittspridning i kollektivtrafiken. Jag lyssnade på infrastrukturminister Tomas Eneroth i augusti när han kommenterade just risken för ökad trängsel. Då talade han om vikten av att ytterligare bygga ut kapaciteten i kollektivtrafiken, till exempel beställa fler fordon, så att vi undviker trängsel. Det är utmärkt, tycker jag. Men att bygga ut kapaciteten kostar självklart pengar, och pengar är någonting som våra regionala kollektivtrafikmyndigheter i dag har en väldigt stor brist på.

Tidigare i år, närmare bestämt den 11 maj, utlovade regeringen 3 miljarder extra till kollektivtrafiken i Sverige. Det är bra, men jag vill understryka att de pengarna inte har betalats ut ännu. Våra regionala kollektivtrafikmyndigheter tycker att det är en smula märkligt att man utlovade de pengarna i våras men att de fortfarande inte har kommit. Alla uppgifter om hur stort tappet har varit finns hos våra regioner. Men nu har ministern svarat att det arbetet är på gång, så det får jag verkligen hoppas.

3 miljarder räcker dock inte, utan det behövs mer pengar. I trafikutskottet i dag uppvaktades vi av kollektivtrafikbranschen, och vi fick en väldigt viktig skrivelse från dem. De uppskattar att det behövs ungefär 6 miljarder kronor till för att de ska kunna upprätthålla kapaciteten i kollektivtrafiken, så att vi kan undvika smittspridning.

Avser ministern att verka för extra pengar till kollektivtrafiken?

Anf. 144 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Jag ämnar inte göra en lång bakgrundsbeskrivning, för det tycker jag att både ministern och Jens Holm har gjort på ett mycket bra sätt. Däremot har jag en väldigt konkret fråga. Den hänger ihop med det jag hör från olika trafikoperatörer i landet om hur de uppfattade regeringen i våras och i början av sommaren. När coronapandemin drog igång gjorde regeringen ett uttalande. Man lovade att kompensera kommuner och regio-

ner för, som jag uppfattade det, 100 procent av de kostnader som är kopplade till corona.

När vi nu ser hur kollektivtrafiken drabbas av just corona är min enkla fråga: Innefattas kollektivtrafiken? Kommer regeringen att kompensera dem för 100 procent av kostnaderna, så som jag uppfattade att man lovade i våras?

Prot. 2020/21:5
10 september

Svar på
interpellationer

Anf. 145 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tackar både Jens Holm och Magnus Jacobsson. Jag uppskattar engagemanget för kollektivtrafiken. Den är otroligt viktig. Den är viktig för alla som inte har en stadsbil eller en jeep eller som inte på annat sätt kan ta sig till jobbet. Ur rättvisesynpunkt och ur klass- och könsynpunkt är kollektivtrafiken utjämnande. Den skapar möjligheter. Men pandemin har ställt både kollektivtrafiken och hela samhället inför en utmaning som vi inte riktigt var beredda på.

Det handlar om att kunna upprätthålla ett samhälle, se till att ha rätt resurser till sjukvården och kunna ge människor stöd i en pandemi. Samtidigt handlar det om att se till att vi har en fungerande arbetsmarknad – vi valde att ha skolor öppna. Det är ett vägval som jag tror har varit otroligt viktigt. Det har också inneburit att vi velat ha kollektivtrafiken på plats med volymer som gör att det inte blir trångt, så att man inte bidrar till smittspridning.

Därför tog jag tidigt kontakt med hela transportbranschen, inte minst kollektivtrafiken. Vi har haft ett väl fungerande samarbete för att säkerställa att man inte drar ned på trafiken. I början skedde ju det, inte minst i Stockholmsområdet, med trängsel på bussar som konsekvens. Det är inte acceptabelt. Därefter har det i Stockholmsregionen fungerat något bättre.

Jag noterar att Jens Holm citerar en intervju med mig i sin interpellation. Jag vill för protokollets skull säga att det citatet är felaktigt. Det jag sa var följande: ”Det gäller att dra nytta av de erfarenheter vi haft under våren. Då fungerade ändå kollektivtrafiken väl. Man upprätthöll volymerna, man satte in extra bussar, man klarade faktiskt till stora delar ändå undvika en situation där det var trängsel.”

Sedan sa jag: ”Om man tittar på utvärderingen hittills som jag tror faktiskt radion gjorde så har det visat sig att man inte återgått till 100 % kapacitet, utan snarare har kapaciteten varit väsentligt lägre i nästan hela landet eftersom resandet minskat ordentligt. Så det finns kapacitet att tillgå och här har man också god framförhållning och möjlighet att ta in extra kapacitet.”

Detta var mitt i sommaren, i ett läge där man faktiskt i många delar drog ned på volymerna ordentligt.

I en diskussion inför hösten, när människor skulle tillbaka till arbete och när skolor startade, var det viktigt att få en dialog om hur vi ser till att ha rätt kapacitet. Där har vi gjort förändringar som gör att rektorer och skolor kan ändra skolornas undervisningstid på ett sätt som gör att man inte måste ha elever som åker mitt under rusningstid. Jag tror att det är på det här sättet vi måste se till att klara att ha hög volym i kollektivtrafiken och samtidigt minska risken för smittspridning.

Vi har gett ordentliga resurser inte minst till de kommuner och regioner som ansvarar för kollektivtrafiken. För dem som följer debatten kan det vara bra att veta att detta inte är statens ansvar. Det är regioner och kommu-

ner som ansvarar för kollektivtrafiken. Där har vi gett generella statsbidrag i två olika omgångar, först över 20 miljarder och nu på mer än 10 miljarder – 12,5 permanenta miljarder – i den budget som kommer att presenteras framöver.

Vi har dock också gjort det unika att gå fram med öronmärkta statsbidrag så att staten specifikt går in och stöder kollektivtrafiken. Beskedet om de 3 miljarderna har varit viktigt för att kollektivtrafiken ska känna framförhållning och upprätthålla kapacitet.

Nu börjar ansökningsperioden, vecka 38–40, för att man ska kunna redovisa vilka faktiska siffror man har, inte prognoser. Prognosen på 1 miljard kronor i månaden var ju en prognos som byggde på hur resandet var under en vecka i april. Vi måste vara noga med skattebetalarnas pengar. Vi måste se till att det är biljettintäktsbortfallet vi täcker och att vi har ordning och reda på den redovisning som sker.

Men kollektivtrafiken *är* viktig, och jag tror att det är helt avgörande att vi också framöver har bra kapacitet just för att minska smittspridningen.

Anf. 146 JENS HOLM (V):

Fru talman! Det är bra att ministern förtydligar sitt citat från Sveriges Radio. Det är dock uppenbart att det ministern säger är att det behövs ytterligare kapacitet jämfört med i dag. Och ifall det behövs ytterligare kapacitet jämfört med i dag behövs det fler fordon, fler bussar, fler busschaufförer och mer personal. Allt det här kostar pengar. Om ministern inte tycker det, säg det klart och tydligt här och nu så att vi får höra det i kamraren!

Om kollektivtrafiken inte får kompensation för de förlorade biljettintäkterna är risken uppenbar att det blir indragna busslinjer, sparkade busschaufförer och en försämrad kapacitet i kollektivtrafiken. Det vill ingen av oss.

Dessvärre ser vi detta redan nu hända runt om i landet. Jag tänker till exempel på Skåne, där nästan 200 busschaufförer nu har sparkats därför att man drar in busslinjer. Det är helt oacceptabelt, tycker jag, både utifrån ett generellt kollektivtrafikperspektiv och självklart utifrån ett smittspridningsperspektiv.

Vi hör från X-trafik i Gävleborg att de kommer att få ett underskott på ungefär 100 miljoner kronor i år. Man tappar mellan 2 ½ och 3 miljoner kronor i veckan. Anders Eriksson, enhetschef för trafikutveckling i Region Gävleborg, säger så här: Tre miljarder är utlovade hittills, men det räcker inte särskilt långt. Vi hoppas att staten skjuter till mer pengar.

Det är nog ett väldigt välfunnet citat för den allmänna opinionen inom kollektivtrafikbranschen runt om i Sverige.

Vi hör från Upplands Lokaltrafik att de kommer att göra ett minus på ungefär 360 miljoner kronor. Man pratar om ifall man ska dra in busslinjer eller höja taxor.

När det handlade om pengar till SAS och till företagen gick det fort. Då fanns det mycket pengar. Nu säger kollektivtrafiken samfällt: Vi behöver mer pengar. Vi tappar 1 miljard kronor i månaden. Vi behöver minst 6 miljarder kronor till, någonstans mellan 9 och 10 miljarder kronor sammanlagt för det här året. Då går det inte lika fort.

Vi behöver en handlingskraftig regering som räddar vår kollektivtrafik. Alternativet blir indragna busslinjer och sparkad personal. På lång sikt är

jag rädd att det kommer att bli ett minskat förtroende för kollektivtrafiken. Vi riskerar att behöva minska de ambitiösa och viktiga klimatmål som vi har på området. Vi såg ju att kollektivtrafiken växte i andel, att fler och fler reste kollektivt, före coronakrisen.

Jag skulle vilja fråga infrastrukturministern hur han bedömer kollektivtrafikbranschens siffra att man behöver uppskattningsvis 9–10 miljarder kronor totalt, alltså åtminstone ytterligare 6 miljarder kronor, från staten i kompensation. I det tidigare anförandet lät det som att ministern tyckte att detta var lösa prognoser och att man inte riktigt kunde lita på de siffrorna. Jag tror att våra regionala kollektivtrafikmyndigheter har väldigt god koll på sina siffror. Och ifall nu de här siffrorna är någorlunda korrekta, varför skjuter då inte staten till dessa pengar så att vi kan rädda kollektivtrafiken?

Anf. 147 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! I sommar har jag varit ute och gjort en del studiebesök. Det kanske inte är så konstigt när man kommer från Bohuslän, eller Fyrbodalen som vi kallar oss. Vi har drabbats hårt av corona i form av minskad gränshandel och den norska nedstängningen.

Jag var bland annat rätt tidigt i somras uppe i den socialdemokratiskt ledda kommunen Strömstad. Vi satt och hade bra samtal och genomgångar. Vi träffade kommunledning och näringsliv och pratade bland annat om äldreomsorgen. Vi pratade också om att Strömstad, just för att försöka parera, hade anställt ungdomar som skulle ha lite koll i byn så att inte människor gick för nära varandra.

I det samtalet dök just den fråga upp som jag ställde tidigare. Regeringen lovade att kompensera alla kostnader för corona. I Strömstad frågar man naturligtvis då mig som riksdagsledamot: Tror du att de här ungdomarna kommer att räknas in? Tror du att vår kollektivtrafik kommer att räknas in? Eller menar regeringen bara vården?

Jag noterar att jag faktiskt inte fick något svar på frågan huruvida regeringen ämnar räkna in alla covidkostnader eller om det bara är vissa. Jag vet, utifrån de studiebesök jag gjort i sommar, att det här sitter man och funderar på – kommuner, regioner och politiker oavsett färg. Jag var som sagt i socialdemokratiskt ledda Strömstad. De hade samma fråga som jag också träffat på i en del borgerliga kommuner: Kommer regeringen att stå för sitt löfte, oavsett vad det handlar om för område?

Anf. 148 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! När det gäller den sista frågan vill jag påpeka att det stöd som aviserades den 11 mars från regeringen i en proposition handlade om att täcka extraordinära merkostnader med anledning av covid inom hälso- och sjukvården. Det förslaget har Magnus Jacobsson röstat för. Det är begränsningen. Det handlar inte om att täcka alla covidrelaterade kostnader för alla händelser som sker. Det är faktiskt ett ansvar vi allihop måste dela.

Men för att det inte skulle finnas någon tvekan inom sjukvården om att prioritera att rädda liv och hälsa gav regeringen det extraordinära löftet för att säkerställa att man kunde omfördela resurser till IVA och se till att människor fick det stöd och den hjälp som behövdes i ett läge där vi faktiskt inte visste vilken utbredning pandemin skulle få. Det var för att rädda liv. I det läget gavs det löftet tydligt till hälso- och sjukvården.

I övrigt har vi fått dela på de kostnader och utmaningar som pandemin inneburit. Oavsett om vi talar om kollektivtrafiken eller hela transportsektorn eller om företag och jobb är det historiska summor vi talar om: 250 miljarder, tror jag den senaste summan var, i investeringar och stöd för att klara utmaningen.

Här måste också kommuner och regioner hjälpa till. När Jens Holm nämner kollektivtrafiken i Skåne tänker jag på att ledningen i Region Skåne även tidigare, före pandemin, dragit ned på kollektivtrafiken för att man vill minska på den av politiska skäl. Detta är ett av skälen till att jag kommer att vara noga med att säkerställa att de resurser vi skjuter till för kollektivtrafiken går till att upprätthålla en volym och ett utbud.

Detta får inte vara ett tillfälle att sänka ambitionsnivåerna. Kollektivtrafiken måste finnas där för att minska smittspridningen och se till att man kan ta sig säkert till jobbet. Alla kan inte avstå, jobba hemifrån eller cykla. För en del är kollektivtrafiken enda möjligheten. Därför skjuter staten till extra resurser i form av både generella och öronmärkta statsbidrag. Det är klart att detta också innebär att vi ger bättre förutsättningar.

Det ankommer inte på mig att bedöma huruvida Svensk Kollektivtrafiks prognos på 9–10 miljarder är rätt eller inte. Jag tycker att utgångspunkten för oss som har ansvaret för ekonomin och för vilka insatser vi gör i landet, oavsett om vi är i riksdag eller regering, är att vi ska ta reda på hur stort biljettappet blir och vilka kostnaderna är. Detta är skälet till att kollektivtrafikmyndigheterna nu ska redovisa så att vi under veckorna 38–40 får en ordentlig redovisning och på det sättet kan ge rätt kompensation.

Till skillnad från en småföretagare, en restaurangägare eller ett taxiföretag behöver kommuner och regioner inte besked om resurserna denna eller nästa vecka för att man annars väljer att lägga ned verksamheten. Det är resursstarka organisationer vi talar om. Självklart för regeringen också dialog med dessa aktörer.

Jag tror att det är viktigt att vi funderar lite över vilket stöd vi nu ger för att kunna upprätthålla samhället. Jag är stolt över de över 20 miljarder vi först gav i generella statsbidrag och de besked som nu i samband med att budgeten presenteras getts om ytterligare generella resurser till regioner och kommuner, som också kan användas till både regionala flygplatser och kollektivtrafik.

Men det är också en viktig signal från regeringen att vi nu för första gången går fram med specialdestinerade statsbidrag just för att hjälpa kollektivtrafiken. Jag utesluter naturligtvis inte att regeringen även fortsatt kan komma att använda den möjligheten.

Anf. 149 JENS HOLM (V):

Fru talman! Ytterst handlar denna debatt om vad det är för Sverige vi vill ha efter corona. Det är så mycket vi kommer att behöva göra efter coronapandemin. Att se till att vi får en välfungerande kollektivtrafik som bidrar till ökad jämlikhet i samhället, ökad tillgänglighet och minskade utsläpp av växthusgaser är en av de viktigaste frågorna att knäcka i detta sammanhang.

Regeringen har, som ministern var inne på, presenterat mer än tio extrabudgetar med över 250 miljarder kronor i akuta coronastöd. Detta tycker jag är välkommet. Men nu ser vi att en del av de stöd som har presen-

terats inte räcker. Vi måste kunna fortsätta att resa tryggt i kollektivtrafiken när vi behöver det. Branschen, de som kör bussarna, och våra regionala kollektivtrafikmyndigheter, som organiserar trafiken, säger om de 3 miljarder kronorna: Tack för dem! Vi har inte fått dem än, men de blir bra när de kommer – men det behövs mer pengar.

Jag skulle vilja ställa en fråga till ministern. Vecka 40 är allt avklarat på Trafikverket när det gäller ansökningarna för de 3 miljarder kronorna. När kommer de då att betalas ut, Tomas Eneroth?

Jag vill också fråga ministern: Mot bakgrund av att så mycket pengar har betalats ut till andra områden och att vi har en tydlig uppgift om att uppskattningsvis 6 miljarder kronor till behövs för att vi ska kunna ha en välfungerande kollektivtrafik, anser ministern att detta är en någorlunda rimlig siffra? Och kommer ministern att återkomma med ytterligare stöd, utöver de 3 miljarder kronorna, till kollektivtrafiken i Sverige?

Anf. 150 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tror att det är viktigt att vi tänker långsiktigt, och jag är övertygad om att Jens Holm och jag har samma utgångspunkt. Vi måste se till att vi har ett starkt förtroende för kollektivtrafiken, att den långsiktigt kan klara sig och att kommuner och regioner som har ansvaret för kollektivtrafiken också tar detta ansvar. Man kan ibland av Jens Holms agitation få intrycket att Jens Holm tycker att det är staten som framöver ska ta ansvaret för kollektivtrafiken.

Jag gillar tanken på att ansvaret är delat, men jag gillar också tanken på att vi har en utvecklad dialog om hur kollektivtrafiken framöver ska kunna stärkas i Sverige. Den är nämligen viktig för väldigt många när det gäller att ta sig till jobbet – alla de som inte har bil eller inte kan cykla och där kollektivtrafiken är enda möjligheten. Detta innebär också ett ansvar för alla oss andra att inte använda kollektivtrafiken om vi kan avstå utan att använda andra alternativ eller jobba hemifrån.

Det är självklart att vi från regeringens sida inte bara följer utvecklingen noga utan också säkerställer att kommuner och regioner har bra förutsättningar att klara dessa utmaningar. Detta är skälet till att vi och riksdagen har ställt sig bakom de historiskt stora satsningar som gjorts på generella statsbidrag, men också på öronmärkta statsbidrag.

Jag tror att detta är viktigt för att det framöver ska finnas en känsla av att vi klarade den här krisen gemensamt. Pandemin slår i alla samhällsskikt. Den kommer dessutom att vara långsiktig. Återverkningarna av det som sker nu kommer att märkas under lång tid. Då är det viktigt att vi gör insatser som träffar alla delar av samhället. Jag är stolt över att kvinnojourer har fått pengar, över att civilsamhället och företag får det och över att vi på detta sätt ser till att alla olika delar som drabbas får förutsättningar att klara utmaningen.

Men vi kommer att behöva göra mer. Under den budgetpresentation som nu pågår kommer det säkert att kunna ges besked inom flera olika samhällssektorer. Jens Holm och jag har säkert goda möjligheter att få fortsätta diskutera stödet till kollektivtrafiken.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2019/20:466 om koldioxidpriset och infrastrukturplaneringen

Anf. 151 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Magnus Jacobsson har ställt tre frågor till mig om koldioxidpriset och infrastrukturplaneringen.

Låt mig inleda med att konstatera att Sverige har en mycket ambitiös klimatpolitik. Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland. De klimatmål som är uppsatta ska nås. I den senaste budgetpropositionen tydliggjorde regeringen dessutom att det av riksdagen beslutade klimatmålet för transportsektorn även ska utgöra ett etappmål i den transportpolitiska målstrukturen.

När det gäller hur de samhällsekonomiska kalkylvärdena fastställs är detta Trafikverkets uppgift. Jag har fullt förtroende för att myndigheten genomför den uppgiften på ett kompetent sätt. Hur den nya koldioxidvärderingen kommer att påverka utfallet av de samhällsekonomiska bedömningarna är för tidigt att uttala sig om. Den nya värdering som Trafikverket fastställt har precis trätt i kraft.

Jag vill avslutningsvis tydliggöra att de samhällsekonomiska kalkylerna är ett av de underlag som ligger till grund för besluten om vilka åtgärder som ska genomföras. Inför sådana beslut kommer naturligtvis alla de aspekter som ingår i de transportpolitiska målen att beaktas i en samlad bedömning.

Anf. 152 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Jag har vid flera tillfällen från denna talarstol gett minister Tomas Eneroth beröm för att jag tyckt att jag har fått mycket bra svar. Den här gången är jag dock inte riktigt lika nöjd. Jag tycker nämligen att svaret är väldigt tunt.

Det som har skett är att Trafikverket har gjort nya beräkningar för analys av infrastruktursatsningar. I praktiken innebär dessa att själva värderingen av koldioxid per kilo har höjts med 700 procent. I dagens läge räknar man med ungefär 1,14 som ett negativt värde per kilo koldioxid. Denna dryga krona är vad ett flertal forskare har kommit fram till att värdet ungefär ligger på. Europeiska unionen har kommit fram till att det ligger på ungefär 1 krona när man ska leva upp till Parismålet. Ändå går vår myndighet fram med en beräkning som ligger på 7 kronor. Detta kommer såklart att leda till förändringar när man gör beräkningar.

Vi har tidigare här i kammaren och i utskottet haft diskussioner om hur stark den vetenskapliga grunden är för dessa trafikanalyser när en bedömning ska göras av vilka trafikslag vi ska investera i över tid.

Eftersom jag inte uppfattade att jag egentligen fick svar på mina frågor undrar jag fortfarande hur ministern rent kalkylmässigt ser på detta och vilka konsekvenser han tror att detta kommer att få för den framtida utvecklingen av svensk infrastruktur.

Anf. 153 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag har diskuterat Trafikverkets tidsvärderingar och kalkylvärden med infrastrukturministern tidigare och vill tacka interpellanten Magnus Jacobsson för att han tagit upp frågan så att vi än en gång får möjlighet att tala om detta.

Jag håller dock inte riktigt med Magnus Jacobsson om att det är ett problem att Trafikverket nu viktar upp priset och kostnaden för att släppa ut koldioxid. Jag tycker att det är helt rätt. Det är precis detta som måste göras. Man har alldeles för länge låtit bli att ta full hänsyn till den stora samhällsmässiga negativa påverkan som utsläpp av koldioxid och andra växthusgaser har.

Kopplat till detta finns också värderingar som Trafikverket ska göra i sin infrastrukturplanering. Man gör till exempel tidsvärderingar då man jämför olika trafikslag, såsom att resa med egen bil, med tåg eller med buss. En förlorad minut med egen bil är ungefär dubbelt så viktig som en förlorad minut när man reser med tåg eller buss. Det innebär att om Trafikverket satsar på att bygga ut infrastruktur för bilar blir det samhällsekonomiskt lönsamt, eftersom man kommer fram snabbare om man reser med bil. Men det blir inte lika samhällsekonomiskt lönsamt om man investerar i kollektivtrafik, till exempel järnväg.

Magnus Jacobsson tar upp att detta är en chockhöjning när man höjer priset på koldioxid med 700 procent. Jag tar upp att man värderar olika trafikslag olika. Det gör inte andra länder, men vi gör det i Sverige. Dessa båda perspektiv visar att det här i grunden inte är en exakt vetenskap. Det handlar i stället om att göra politiska avvägningar. Kanske är det så vi måste bedriva infrastrukturplanering. Vi gör olika avvägningar.

Därför vill jag fråga ministern vad han anser om dessa avvägningar. Hur viktiga är de olika kalkylvärdena egentligen för ministern och andra medlemmar i regeringen liksom för Trafikverket när man gör sin infrastrukturplanering? Finns det en exakt vetenskap för detta, eller handlar det ytterst om politiska bedömningar? Jag tycker i så fall att man klart och tydligt kan säga att vi i framtiden bör investera mer i det som minskar våra utsläpp och mindre i det som gör att utsläppen ökar.

Anf. 154 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tackar både Jens Holm och Magnus Jacobsson för en intressant diskussion.

Svaret på den sista frågan är ja. Vi behöver investera mer. Redan förra gången lade vi fram en historiskt stor infrastrukturbudget. Över 700 miljarder investeras. Detta är den största järnvägssatsningen i modern tid. Aldrig tidigare har vi investerat så mycket. Nu ska jag rätta mig själv: Jo, när man under Gripenstams tid skulle bygga ut stambanor var det en större andel av bnp. Vi gör nu dock historiskt stora investeringar, och vi kommer även framöver att behöva göra stora investeringar.

Detta behövs för att hålla ihop landet, för att fortsätta reparera ett illa nedslitet järnvägssystem efter år av underinvesteringar och för att klara av klimatutmaningen. Här ligger utmaningen: att elektrifiera, koppla upp och digitalisera hela transportsektorn. Dessutom måste vi se till att klara den tekniska utvecklingen ur trafiksäkerhetssynpunkt. Så nog är det viktigt att vi framöver har höga ambitioner när det gäller infrastrukturinvesteringar.

Det här bidrar inte bara till att klara klimatmålen, utan det driver även jobb och sysselsättning. Vi bygger Sverige. Det här är poängen med att ta höjd för att ha bra ambitioner. Men då måste klimatfaktorn också finnas med.

Jag noterar att det första Kristdemokraterna gjorde efter regeringsskiftet var att skära ned 2,1 miljarder i klimatbudgeten. Därefter har de skurit

ned sina budgetförslag med nästan 2 miljarder ytterligare. Kristdemokraterna som parti har lägre ambitioner vad gäller klimatomställningen. Jag vill dock inte tro att Magnus Jacobsson har detta som utgångspunkt och att det är det här som ligger bakom hans fråga om Trafikverkets olika värderingar. Jag förutsätter att den klimatlag som vi har och den betydelse som vi i Sverige ger det faktum att vi ska klara klimatomställningen får genomslag även i andra partiers politik.

Det ankommer inte på mig att avgöra vilka samhällsekonomiska kalkyler och modeller Trafikverket ska använda. Men de är – för att svara Jens Holm – viktiga underlag när vi ska titta på olika alternativ. Det handlar dock om *underlag*. Till syvende och sist är det också andra bedömningar som är viktiga när vi fattar politiska beslut. I direktiven till infrastrukturplaneringen som Trafikverket fick i somras nämner regeringen socioekonomiska faktorer. Genusperspektivet är också nog så viktigt efter att vi har konstaterat att mycket av svensk infrastruktur har byggts utifrån mäns och bilar behov.

Vi behöver tänka annorlunda. Vi måste utgå från såväl klimat som genusperspektiv, socioekonomi och regionalpolitik. Det är så här vi måste se på samhällsplaneringen framöver, så att alla får del av investeringarna. De måste göras rätt så att vi klarar klimatomställningen. Då är Trafikverkets olika beräkningsmodeller *en* del av de underlag, de samhällsekonomiska beräkningar, vi har inför att vi ska ta ställning till både en infrastrukturproposition och naturligtvis kommande nationell planering.

Svaret på Magnus Jacobssons fråga är att det inte ankommer på regeringen att ta ställning till olika modeller. Det är Trafikverket som har att svara för detta. Självklart utgör detta *ett* av underlagen när vi sedan ska ta ställning.

Låt mig själv ställa en fråga tillbaka till Magnus Jacobsson. Är detta ett tecken på att Kristdemokraterna även i fortsättningen har låga ambitioner i klimatomställningen?

Anf. 155 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Svaret på det senare har vi debatterat förut i olika budgetsammanhang. I verkligheten har regeringen fått kritik för att den har lagt ut pengar som inte har haft särskilt god effekt.

Vi i Kristdemokraterna vill ha en effektiv miljöpolitik. Vi vill att den är framgångsrik och att man har höga ambitioner.

Låt oss återgå till debatten! Trafikanalys har pekat på att förändringen ger konsekvensen att fordonstrafik, såsom bilar, lastbilar, sjöfart – många av oss tycker att detta är ett viktigt miljöområde – och även till viss del flyget, som är viktigt för Sverige som ju är ett avlångt land, kommer att missgynnas i dessa beräkningar. Vad som kommer att gynnas är cykel och tåg. Jag kan ha stor förståelse för att enskilda partier här i kammaren, som debatterar väl, tycker att detta är viktigt. Jag tycker själv att cykel och tåg är otroligt viktigt. Men det löser inte hela Sveriges transportproblematik.

Jag vill nämna en liten siffra som jag tagit med mig hemifrån Uddevalla från då jag en gång i tiden var ordförande i tekniska nämnden. Av alla som besöker Uddevalla centrum kommer 82 procent med bil – 82 procent! Även om vi skulle investera hur mycket som helst i cykelvägar, ytterligare järnvägar in i Uddevalla, spårvagnar eller vad som helst skulle det vara mycket dyrare än att låta folk använda bättre bilar med bättre

miljöstandard. Cykelvägar skulle vi i och för sig kunna utveckla, men om vi nu tar det spårbundna, som gynnas av den här beräkningen, skulle det helt enkelt inte vara lönsamt.

Så ser det nog ut i många städer. Uddevalla är en mellanstor kommun med 50 000–55 000 invånare, och det är inte en jätteplatt kommun. Bilen är det som ger Uddevallaborna friheten att röra sig till jobbet, till förskolan, till skolan, till sjukvården eller för att hälsa på de äldre. Bilen är för de flesta som bor på landsbygd eller i glesbygd en del av frihet, och vår bedömning är att dessa nya beräkningar kommer att missgynna landsbygden.

Jag återkommer till min fråga om hur ministern och regeringen ser på detta. Om det visar sig att de nya beräkningarna kommer att få klart negativa effekter för landsbygden och för småstädernas befolkning, på platser där vi inte riktigt har tunnelbana med en egen station varje kilometer utan där vi faktiskt är helt beroende av att kunna röra oss mellan jobb och hem, mellan jobb och skola eller mellan jobb och nära och kära, är då ministern beredd att titta på de här grejerna?

Anf. 156 JENS HOLM (V):

Fru talman! Först vill jag säga till Magnus Jacobsson att man ju kan vända på det hela och fråga sig om det inte är ett problem att mer än 80 procent av dem som reser till en medelstor svensk stad reser med egen bil och att det nästan alltid bara sitter en person i bilen. Borde vi inte göra någonting åt det och bygga upp ett infrastruktursystem som premierar kollektivt resande och som premierar gång och cykel där det är möjligt, så att man tar bilen endast då det inte finns ett annat alternativ? Så kommer det ju att vara ibland.

Jag tycker att det som infrastrukturministern säger är intressant, men jag tycker att han är lite för självgod – 700 miljarder kronor räcker faktiskt inte för att möta de enorma utmaningar som vi har på infrastrukturuområdet. I den nationella plan som vi har i dag för infrastrukturinvesteringar finns det ett antal stora motorvägar som slukar mycket pengar. De öronmärkta cykelsatsningar som fanns i utkastet till denna plan slopades, och pengarna till järnväg och till järnvägsunderhåll räcker inte.

Nu ska det komma en ny infrastrukturproposition, och det ser jag verkligen fram emot. Nu när vi har en helt ny klimatlag i Sverige har vi en gyllene möjlighet att se till att våra klimatmål blir överordnade i den framtida infrastrukturplaneringen, så att vi kan bygga ett hållbart och rättvist infrastruktursystem i Sverige. Det har vi inte lyckats med.

Jag tycker att den nya värderingen av koldioxid, som Magnus Jacobsson är kritisk till, är bra. Men det finns väldigt mycket mer som behöver göras för att klara ut dessa problem.

Anf. 157 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! När det gäller Magnus Jacobssons frågor om bil blir jag lite förvånad, för det vi talar om är ju koldioxidpriset. Vi ska komma ihåg att det numera finns elbilar, laddhybrider, biodrivmedel och reduktionsplikt. Det finns väldigt många olika sätt att ställa om bilparken. Nyligen kunde regeringen dessutom redovisa ett särskilt stöd för den som vill bygga om sin bensinbil och se till att den kan gå på bioetanol.

Bilen gillar jag – jag har själv jobbat i fordonsindustrin – men jag tycker att det är fantastiskt bra att vi nu ser en snabbare utveckling än vad

vi kanske räknat med när bilparken ställs om, elektrifieras eller går över till biodrivmedel. Detta är nog så viktigt, och det är helt nödvändigt för att klara klimatkraven.

En viktig del är att vi ser till att detta blir möjligt för alla i Sverige. Det är därför vi gör extra satsningar på landsbygden, och det är därför vi ser till att utbyggnaden av laddinfrastruktur gäller hela landet. Det är ju så vi arbetar.

När jag talar om infrastrukturplanering och direktiv inför kommande nationell plan är det otroligt viktigt att vi orkar och vågar vara tydliga med såväl klimatomställningen som socioekonomi, genusperspektiv, bostadsbyggandet och regionalpolitiken. Det är ju detta perspektiv som många gånger varit frånvarande.

I den nationella plan vi har nu, som jag hade förmånen att lägga fram 2018, finns det historiskt stora satsningar, inte minst på det som är klimatsmart resande, alltså järnvägen. Det finns för första gången stora statliga satsningar på cykel – detta var tidigare ett kommunalt eller regionalt ansvar, men nu tar staten ett större ansvar för cykelpolitiken. Det finns mer resurser till sjöfarten än vad som någonsin varit möjligt, eftersom staten nu tar ett större ansvar för att säkerställa att sjöfarten får en viktigare roll som led i vårt transportsystem.

Det är så vi använder politiken för att ställa om samhället. Det är inte minst viktigt i ett Sverige som är transportberoende – kanske mer än väldigt många andra länder, med de stora avstånd vi har. Vi är också ett exportberoende industriland som behöver goda godsmöjligheter framöver.

Jag noterar att Magnus Jacobsson tycker att klimatresurserna ska användas effektivt. Det är ju ett argument, men de facto innebär ju Kristdemokraternas budgetförslag brutala besparingar på klimatanslaget. Det kommer man inte ifrån; det var sänkta ambitioner. Andra saker prioriterades i stället, och det bekymrar mig.

Efter att Greta och tusentals och åter tusentals inte bara ungdomar utan människor världen över demonstrerat och visat sin oro över klimatförändringarna måste ju politiker i alla partier begripa att det är ett nytt läge, att vi behöver ställa om och att vi ska göra den omställningen gemensamt – på landsbygd, i storstäder och med alla olika transportslag. Vi ska använda våra gemensamma resurser för att hjälpa branscher att ställa om. Sverige kan här bli världsledande.

Ni som känner mig och har hört mig tidigare vet att jag i diskussionen om att vi ska bli världens första fossilfria välfärdsland brukar peka på behovet av att vara en permanent världsutställning. Det har ju blivit en utmaning för branscher att se till vad de själva kan göra för att vara en del av världsutställningen. Nu ser vi hur vi med arbetet i Fossilfritt Sverige får både bilindustrin, sjöfarten och flyget att flytta fram positionerna och visa att man kan ställa om.

Beskattningsinstrumenten och beräkningsinstrumenten, som dagens interpellation handlar om, är viktiga delar i detta, men det viktigaste är den beslutsamhet att klara omställningen som vi alla nu måste visa samt att veta att det också skapar jobb, hopp och framtidstro i Sverige. Det är jag övertygad om.

Anf. 158 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Jag vill tacka mina meddebattörer för en frejdig och härlig debatt – det uppskattas!

Jag tar den sista frågan först. Om jag minns rätt var det så att Moderaternas och Kristdemokraternas gemensamma budget som gick igenom i kammaren vid det tillfället hade Sveriges näst största budget på miljöområdet. Det är således korrekt att Socialdemokraterna hade ett större förslag, men man kan inte gärna hävda att Sveriges näst största över tid är dåligt – det blir liksom lite konstigt, fru talman.

Jag vill också i all ödmjukhet påpeka att vi kristdemokrater i vår egen budget har avsatt mer pengar än regeringen för elektrifiering av bil och lastbil. Vi har avsatt mer pengar än regeringen till elektrifiering av flyg, och vi har även vid flera tillfällen – vilket vi också kommer att göra i denna budget – argumenterat för en ny fordons- och bränslebeskattning som syftar till att kunna möta upp den orättvisa som finns på landsbygden men också till att kunna vara mer styrande i storstadsområden.

Jag har i dag förmånen att leva en del av mitt liv här och att kunna åka kollektivt. Det är en förmån jag inte har hemma – jag har inte den friheten. Jag delar inte riktigt uppfattningen att man är ensam i bilen. Varje morgon när jag kör min dotter till skolan kan jag konstatera att de andra bilarna jag möter vid skolan är fulla med barn; det är inte så jättemånga ensamma. Föräldrarna tenderar inte att gå i skolan, men de är beroende av att ta sig dit och kunna lämna barnen på plats.

Avseende den fråga jag har väckt, fru talman, är det ett miljöpolitiskt problem om man har forskning som säger att priset bör ligga runt 1 krona men våra myndigheter går fram med 7 kronor. Detta bekymrar mig därför att det också handlar om vilken trovärdighet forskningen och politiken kan ha. Om det blir så att landsbygden ännu en gång missgynnas skapar det en bristande trovärdighet för både miljöforskning och miljöpolitik, och det beklagar jag, fru talman.

Anf. 159 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, Magnus Jacobsson, för en frejdig debatt och intressant diskussion!

I grunden handlar detta om vilka utgångspunkter vi ska ha när vi bygger samhällen, vilka direktiv vi ger och vilka samhällsekonomiska kalkyler vi har till beräkningar. Det fina är, och detta med anledning av interpellationen, att det är offentligt redovisade siffror, siffror som kan granskas. De samhällsekonomiska kalkylerna kan forskare gå igenom. Vi kan föra en politisk diskussion om detta, vilket är nog så viktigt, för att sedan gemensamt politiskt, i bästa fall, till och med bli överens. Det händer ju inte alltid att vi kommer till gemensamma beslut om de politiska prioriteringar vi ska göra.

Min poäng är att vi ska ha så bra underlag som möjligt. Vi ska se till att de vilar på vetenskaplig grund. Myndigheterna har ett ansvar att ge politiker bra underlag om samhällsekonomiska beräkningar. Man måste, i större utsträckning än vad man någonsin gjort tidigare, ta hänsyn till att klimatet faktiskt är en faktor som påverkar all vår betingelse. Vi har en klimatlag som våra myndigheter har att förhålla sig till. Dessa underlag ligger till grund för de politiska bedömningar som vi sedan ska göra av

Prot. 2020/21:5

10 september

Svar på
interpellationer

vilken ambitionsnivå vi ska ha för infrastrukturbyggande och vilka styrmedel vi framöver ska ha.

Jag som ursprungligen kommer från Kosta, ett litet samhälle mitt i Småland med 800 invånare, har all förståelse, respekt och sympati för att bilen är viktig. Där gick kanske en buss i veckan. Det fanns ingen tunnelbana eller några höghastighetståg. Jag vet hur viktig bilen är. Därför är det så otroligt viktigt att vi tittar på hur vi kan ställa om bilparken, fasa ut det fossila, hitta elektrifiering, biobränsle och reduktionsplikt, så att man kan köra bil där man inte har något annat alternativ och göra det utan att känna att man är en belastning för miljön.

Så teknikoptimistisk är jag, och så hoppas jag att vi ska kunna bygga Sverige starkare även framöver.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2019/20:418 om regeringens beslut ur ett regionalt rättviseperspektiv

Anf. 160 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Hans Wallmark har frågat statsminister Stefan Löfven om han inom ramen för Statsrådsberedningens arbete avser att ta fram någon form av regional matris för att samlat bedöma de ärenden regeringen fattar beslut om eller agera så att berörda statsråd tar initiativ, så att ingen del av Sverige känner sig missgynnad eller åsidosatt. Frågan har överlämnats till mig.

Regeringen anser att det ska vara möjligt att leva, bo och verka i alla delar av landet. Det är viktigt med goda och attraktiva livsmiljöer där kvinnor och män vill leva och utvecklas på lika villkor oavsett var man bor. Regeringen har därför en löpande dialog med kommuner, regioner, statliga myndigheter och aktörer inom näringslivet om utvecklingsfrågor, regionala behov, utmaningar, och vi följer utvecklingen i hela landet. Till detta har länsstyrelserna i uppgift att följa tillståndet i länen och underrätta regeringen om det som är särskilt viktigt för regeringen att ha vetskap om. På senare tid har mycket av dialogen och regeringens insatser fokuserat på konsekvenserna av den pågående pandemin.

Regeringen har vidtagit en rad åtgärder som syftar till att mildra konsekvenserna av pandemin för bland annat jobb och företagande i hela landet. Arbetet med att hjälpa företag och offentliga aktörer genom krisen pågår kontinuerligt.

Det har fattats beslut om bland annat ett system för korttidspermittering, omställningsstöd, breda satsningar på fler utbildningsplatser, statliga stöd för företagens sjuklönekostnader, minskade arbetsgivaravgifter och hyresrabatter för att minska företagens kostnader, för att undvika varsel och överbrygga den akuta krisen. Regeringen har dessutom skjutit till 3 miljarder kronor till de regionala kollektivtrafikmyndigheterna.

Regeringen har hittills lämnat utökade generella statsbidrag till kommuner och regioner på totalt 26 miljarder kronor under 2020, varav 12,5 miljarder kronor är permanenta tillskott. Stödet har fördelats utifrån befolkningsmängd och har gjorts för att stärka förmågan att upprätthålla samhällsviktiga funktioner som vård, skola och omsorg. Utöver det har riksda-

gen via utskottsinitiativ skjutit till ytterligare 2,5 miljarder kronor 2020. Dessutom förändrades kostnadsutjämnningen från och med 2020, vilket gynnar kommuner och regioner i mer befolkningsgläsa delar.

Regeringen och samarbetspartierna har även aviserat att det i budgetpropositionen för 2021 föreslås ett tillskott till regioner och kommuner på ytterligare 10 nya miljarder kronor för 2021 och att även 5 miljarder kronor beräknas för 2022 i generella statsbidrag.

Generella statsbidrag till sektorn innebär att det är upp till varje enskild kommun och region att besluta vilka ändamål som medlen ska gå till. Kommunerna kan bland annat använda dessa medel till sina flygplatser. Enligt förordningen (1997:263) om länsplaner för regional transportinfrastruktur kan även länsplanerna omfatta bidrag för icke statliga flygplatser som bedöms vara strategiskt viktiga. Det är berörda aktörer i respektive län som gör en sådan bedömning.

Det är fortsatt viktigt med en kontinuerlig dialog och samverkan för att gemensamt möta pandemins följder för hela landets företagare och deras anställda. Regeringen har därför tillsatt en samordnare vars roll är att förstärka och stötta informationsinhämtning, samordning och kommunikation i regeringens arbete med att hantera konsekvenser av pandemins effekter för näringslivet och arbetsmarknadens parter i hela landet.

Regeringen och några statliga myndigheter samarbetar även och för dialog med våra nordiska grannländer om gränsfrågor. Samarbetet och dialogen handlar om att hitta lösningar som möjliggör fortsatt arbetspendling, varutransporter, gränshandel och besöksnäring samt ansvarsfullt resande till och från Sverige.

Jag vill avsluta med att poängtera att regioner, kommuner och andra aktörer gör ett fantastiskt arbete för att möta utmaningar och bidra till att skapa en långsiktigt hållbar utveckling i Sverige. Regeringen bedriver samtidigt ett aktivt och långsiktigt arbete för att skapa förutsättningar för hela landet att ta till vara möjligheter och hantera de utmaningar som uppstår.

Anf. 161 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Nu börjar det, med kammarens mått mätt, bli den sena timmen. Vi är inne på den elfte, avslutande och sista interpellationen i dag, och vi har haft en frågestund, så i någon mening kan man säga att alltihop bara har varit förberedelser inför detta crescendo, detta fyrverkeri som nu avslutar alltihop.

Fru talman! Jag ställde ju interpellationen till statsministern, för jag tycker att detta är en övergripande regeringsfråga, och han är ju den främste företrädaren för regeringen. Nu har han valt att avstå från att besvara den och statsrådet Jennie Nilsson får axla denna mantel att försvara regeringens politik på det här området.

Fru talman! Jag utvecklade i min interpellation ett antal frågeställningar som tog sin utgångspunkt i Sydsverige, den del av landet som jag representerar i Sveriges riksdag utöver att jag representerar Moderata samlingspartiet. Det är notabelt att statsrådet Jennie Nilsson i sitt svar inte över huvud taget har någon sydsvensk dimension. Låt mig då bara påminna lite grann om vad jag framhävde i min interpellation.

Prot. 2020/21:5
10 september

Svar på
interpellationer

Nu under pandemin har vi i Sydsverige mötts av stängda gränser. Vi hade också reserestriktioner och rekommendationen att inte åka till Danmark. Det uppfattas nog som ganska tondövt i Sydsverige hur man hantarat detta från Stockholms sida. Jag tror att det finns en allmän känsla av att intresse och engagemang saknas i Stockholm.

Vi hade för några månader sedan, under tidig vår, en diskussion om att man från dansk sida var på väg att pumpa ut 290 000 kubikmeter avfallsvatten i Öresund, och man hade inga kontakter mellan de danska och de svenska myndigheterna. Det tog en bra stund innan någon vaknade till liv i Stockholm. Det fanns en känsla av att intresse och engagemang saknades i Stockholm.

Efter pandemins utbrott har vi haft detta med flyget. Man försökte då ganska fort från regeringens sida hitta några lösningar. Man upphandlade ett stödsystem som gjorde att det fanns flyg till och från Stockholm till Visby, Kiruna och Sundsvall – men inget söderut. Jag tror att det fanns en känsla av att intresse och engagemang saknades i Stockholm.

Det har varit klagomål från näringslivet, inte minst i Skåne, över att viktiga investeringar har förhindrats för att det finns en osäkerhet om elleveranser. Verkställande direktörer för kända företag som Pågens och Lindab har offentligt varit ute i denna diskussion, men detta har avfärdats av regeringens företrädare. Det finns en bestämd känsla, fru talman, av att intresse och engagemang saknas i Stockholm.

Migrationsvågen under de tre sista månaderna 2015 gjorde att framför allt Skåne och Sydsverige fick ta emot den första smällen, som sedan resulterade i att vi införde olika former av passregleringar så att Öresundstågen, pendeltågen mellan Skåne och Själland, kom att få gränskontroller ombord. Det fanns en bestämd känsla av att intresset och engagemanget för vad som hände i Skåne saknades.

Allt detta framhäver jag i min interpellation, som sedan landar i frågan om det när man fattar beslut och tar sig an olika saker från olika landsändar finns något intresse för att sätta sig in i dessa människors villkor.

Fru talman! I statsrådet Jennie Nilssons svar är det på ett abstrakt plan miljarder hit och strukturer dit. Men det finns absolut inget som säger att vi har fel i Sydsverige som uppfattar att engagemanget och intresset saknas i Stockholm.

Anf. 162 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Jag tackar Hans Wallmark för frågan.

Det har varit tydligt i dag när man har följt debatten på tv att det finns ett uppdämt behov av att få lov att debattera i kammaren igen, så det har varit många debatter och en lång dag för många. Jag har noterat att Hans Wallmark har varit flitig i talarstolen under dagen. Det är bra, och jag uppskattar riksdagsledamöter som vill debattera, lyfter upp frågor och är engagerade.

Vad gäller Hans Wallmarks specifika frågeställningar utifrån Skånes och Sydsveriges perspektiv började han med att säga att han är en representant för Skåne likaväl som han är en representant för Moderaterna – detta med utgångspunkt i att det är där han bor och där han har sin valkrets.

Jag är en representant för Halland, som är ett angränsande län till Skåne, så även jag känner väl till hur det är att bo i en annan del av Sverige och att veckopendla till Stockholm. Jag känner också delvis igen den debatt som finns om landet kontra Stockholm.

Jag har fått ansvaret att svara på denna interpellation som innehåller en rad olika frågeställningar, lite för många egentligen för *en* interpellation. Eftersom frågan riktar in sig på vilket ansvar vi har och tar när det gäller regional utveckling och på vilket sätt vi ser på det ligger det på mig som ansvarigt statsråd att besvara.

Jag delar dock inte många av Hans Wallmarks slutsatser om regeringens ointresse i en rad frågor. Vad gäller avfallsvattnet tog ansvarig minister Isabella Lövin kontakt så fort vi fick kännedom om detta, vilket vi som alla andra fick via medierna eftersom danska myndigheter underlätit att informera på det sätt de borde ha gjort. Hon tog direkt kontakt och fick stopp på situationen, både där och då och i ett mer långsiktigt perspektiv.

Jag delar inte heller bilden av att det finns ett ointresse när det gäller elkapacitetsfrågan. Jag vet att det förs många konstruktiva diskussioner om hur man hanterar den kapacitetsbrist som kan uppstå i vissa delar av landet vid vissa tillfällen, trots att vi faktiskt har ett överskott på el på totalen. Det handlar om att göra massiva investeringar i överföringskapacitet, bygga bort flaskhalsar, nyinvestera i förnybart och så vidare. Denna diskussion pågår med bland annat Skåne.

Jag delar dock den oro som Hans Wallmark ger uttryck för när det gäller det läge vi befinner oss i just nu. Pandemin har visat en tydlig sak som tas upp i interpellationen och som bekymrar mig mycket och, tror jag, även Hans Wallmark: Det nordiska samarbetet har inte hållit för trycket på det sätt som vi hade trott och förväntat oss.

Jag har stor respekt för att länder väljer att hantera situationen olika utifrån sina strategier och läget i respektive land. Men vårt land delar ju gräns med flera nordiska länder: I Skåne är det Danmark, i Värmland är det Norge och i Haparanda är det Finland. De åtgärder som vidtagits har tagit väldigt lite hänsyn till att människor faktiskt lever, verkar och arbetar över gränserna även i denna situation.

Regeringen har här lagt ned ett enormt arbete. Flera olika ministrar har haft både indirekta och direkta kontakter, och jag tror att vi har haft ungefär tjugo nordiska ministerrådsmöten för att försöka hitta konstruktiva lösningar. Detta arbete behöver fortsätta, men vi behöver framför allt lära oss av detta för att kunna hantera det framgent.

Anf. 163 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Jennie Nilsson har helt rätt i att jag har upplyst om den nordiska dimensionen i pandemins spår. I förra veckan hade jag en interpellationsdebatt med statsrådets kollega Anna Hallberg som är nordisk samarbetsminister, och tidigare i dag hade jag en interpellationsdebatt med utrikesminister Ann Linde om dessa frågor.

Jag tror att den skada som har tillförts den nordiska känslan inte ska underskattas. Det går nog att reparera, men man måste verkligen bry sig om och måna om det. Här skulle jag önska mer av regeringen. Den nordiska dimensionen kan och ska man absolut inte bortse från.

Fru talman! När jag såg att statsministern inte behagade bevärdiga le-
damoten Wallmark med att besvara denna fråga blev jag på ett sätt ändå
glad över att det var Jennie Nilsson från Hylte, Halland som fick uppdra-
get, just för att hon representerar Sydsverige och Socialdemokraterna –
framför allt är det första det bästa. Jag tänkte att då kommer ett svar som
är inläggande. En del av de saker som jag lyfter upp framför nämligen
också mina halländska kollegor, och jag träffar även medborgare från Hal-
land. Men svaret var kliniskt fritt från den sydsvenska dimensionen.

Jag hade för övrigt en debattartikel i den sydsvenska tabloidtidningen
Kvällsposten i dag, och Anders Davidsson från Ängelholm kontaktade
mig och påminde mig om att utöver de exempel jag räknat upp om flyget,
flyktingströmmarna och elen har vi olika elprisområden. I Sydsverige be-
talar vi mycket mer för vår el än någon annan gör.

Jag delar inte Jennie Nilssons syn på att det pågår en dialog. När det
gäller elförsörjningen är näringslivet uppriktigt upprört. I Sydsverige för-
svåras och i vissa fall förhindras rena investeringar eftersom det inte går
att försäkra sig om en tillräcklig elförsörjning. Det är gott och väl att man
funderar på att bygga ut, men detta är här och nu.

För en tid sedan påpekade någon också stängningen av Barsebäck, som
den socialdemokratiska regeringen var ansvarig för.

Allt detta hänger delvis ihop.

Isabella Lövin reagerade efter ett tag när det gällde vattnet, vackert så.
Men när man lägger det ena efter det andra på varandra framträder en bild
av regeringen. Min fråga till landsbygdsministern, som är en del av reger-
ingskollektivet, blir: När ni sitter där och lägger olika förslag på varandra,
funderar ni någonsin igenom hur det kan uppfattas i olika delar av landet?

Jag måste ändå säga, även om jag inte kommer från Halland utan
Skåne, att det efter ett antal år nog finns en ganska utbredd känsla av att
den insikten saknas och en känsla av att intresset och engagemanget för
Sydsverige saknas i Stockholm.

Anf. 164 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Tack så mycket, Hans Wallmark! Jag tror att jag behöver
göra Hans Wallmark lite besviken, för jag börjar med att besvara frågan
som kom på slutet.

Jag har samma bild som Hans Wallmark ger uttryck för, att det finns
en känsla i Skåne, Halland och många delar av Sverige att det är vi mot
dem, resten av landet mot Stockholm. Det är dock ingen ny känsla som
infann sig förra året eller ens de senaste åren, utan det är en känsla som var
påtagligt stark under exempelvis den tid då vi hade åtta år med en allians-
regering.

Jag har varit politiskt aktiv länge, och det har Hans Wallmark också.
Om vi båda två ska vara ärliga i detta sammanhang så är det en känsla som
har funnits väldigt länge. Min största utmaning och ambition är att över-
brygga denna känsla, och jag tror att det är jätteviktigt att vi jobbar med
skarpa strukturer för att ha en dialog och lyssna och känna in. Detta gör vi
exempelvis med politikerforum och tjänstemannaforum, och vi har läns-
styrelser och landshövdingar och så vidare.

Vi behöver också ändra på vissa grundläggande strukturer när det gäller hur vi ser på politik. Vi har länge, inte minst under alliansregeringens tid vid makten, haft inställningen att alla beslut ska vara likadana och utformas utifrån något som jag ibland kallar inte en Stockholmsnorm men kanske i alla fall en stadsnorm. Man tar väldigt lite hänsyn till att vi har ett avlångt land med olika förutsättningar. Denna känsla och insikt blir ännu större om man går till de små kommunerna i Skåne – de som är lite mer perifera.

Jag tror att detta kräver en gemensam bild. Denna typ av förändringar behöver göras brett, för det behöver vara långsiktigt och hållbart. Det behövs en förstärkning av resurser när det gäller välfärden, en förändring av strukturer som innebär att man mer flexibelt kan använda de pengar som finns och en utveckling av det regionala och kommunala inflytandet och påverkansmöjligheterna när det gäller det som är nära. Jag tror att detta är viktigt.

Jag tror också att vi ofta tror att vi redan gör det här i de beslut som vi fattar, för det finns ingen illvilja i detta. Men när man tittar på det faktiska utfallet av exempelvis riktade statsbidrag och på skolans område ser man att det blir tydligt att det finns en god tanke med att man tydligt vill peka ut vilken typ av åtgärd, problem eller utmaning man vill lösa med en speciell påse pengar. Problemet med det är många gånger för en del kommuner att de kanske inte har medfinansiering. Om det är en liten perifer kommun har de inte tjänstemän som klarar av att hitta alla de statsbidrag som kanske kan sökas, vilket i sig skapar en känsla av att man inte förstår deras situation.

Den typen av frågor behöver vi ta ett rejält omtag om och hitta bättre lösningar på där vi klarar av att ta någon form av politiskt ansvar, till exempel att vi vill satsa på skolan. Men vi kanske inte ska göra det genom jättemånga olika, väldigt smalt och spetsigt riktade statsbidrag, utan vi behöver kanske hitta andra sätt som innebär att regional och kommunal hänsyn kan tas på ett bättre sätt. Jag tror att detta är viktigt.

Hans Wallmark lyfte upp en fråga kopplat till exempelvis gränskontrollerna mot Danmark, vilket förvånar mig lite grann. Här skulle jag vilja ställa en fråga tillbaka. Ska jag tolka det som Hans Wallmark sa kopplat till att han är upprörd över att gränskontrollerna finns och att man är arg över Stockholm som att det är Moderaternas mening att gränskontrollerna ska tas bort? Det är i så fall en stor nyhet.

Anf. 165 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Det är precis som statsrådet Jennie Nilsson konstaterar att det har förekommit debatter tidigare, även under alliansåren, om en regional snedfördelning. Jag har själv deltagit i dem. Vid den tidpunkten, under alliansåren, var jag ganska självkritisk mot regeringen, som mitt parti var en del av. Därför är jag lite förundrad över att man som socialdemokrat inte har den minsta lilla självkritik.

Jag skulle som företrädare för Sydsverige dessutom vilja säga att jag tycker att det har blivit värre. Jag tycker inte att det var bra tidigare, men jag tycker att det har blivit värre. I min interpellation räknade jag upp en hel rad, och jag tycker att det är ett tecken på att det har blivit mer, värre och tyngre.

När det gäller gränskontrollerna är svaret mycket enkelt: Jag har alltid varit för att vi borde ha en yttre gränskontroll, en nordisk sådan, vid gränsen mellan Tyskland och Danmark. Jag tycker att det är olämpligt med gränskontroller i en arbetsmarknadsregion. Lika lite som man ska behöva titta på ett pass mellan Uppsala och Stockholm ska man i grunden behöva titta på ett pass mellan Malmö och Köpenhamn.

Sedan tycker jag fortfarande att snedbalansen inte ges något riktigt rimligt svar. Jag vill understryka, fru talman, att när jag säger Stockholm menar jag inte stockholmarna som sådana, de en och en halv miljon människor som bor här. De lider nog också tillräckligt av att ha en socialdemokratisk regering. Jag menar Stockholm i bemärkelsen att det är järntriangelarna mellan departementen, myndigheterna och regeringen. Där tycker jag att man kan se ett ointresse.

Jag ska ta en fråga som statsrådet själv har med i sitt skriftliga svar, och det är flygplatserna, där man har generella bidrag. Samtidigt som man har generella bidrag upphandlade man ett antal flyglinjer. Alla gick norrut, utom Visby. Man har också bestämt sig för att ge stöd till ett antal flygplatser, 22 närmare bestämt, av landets 32. Jag kommer från en ort, Ängelholm, som får 0 kronor av regeringen.

Anf. 166 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Ängelholm fick 0 kronor från er regering också, om man ska vara helt konkret. Jag kommer från Halmstad, och vi får inte heller några pengar i den potten utifrån att det görs andra överväganden i detta. Men det är kanske en interpellation för en annan minister än mig.

Jag tror dock att det är viktigt att konstatera att det därför inte var hugget i sten. Man måste vara beredd att hela tiden titta över vilka kriterier som används som underlag för detta och vad som är relevant och säkerställa att det är ändamålsenligt och får den effekt man vill. I detta läge var det de flygplatserna som man valde att upphandla.

Jag måste också konstatera att det som jag frågade Hans Wallmark inte var vad han tycker om gränskontrollerna utan vad Moderaterna tycker om gränskontrollerna. Jag tolkar det som att man inte har åsikten att de ska rivas upp utan att detta är en Skåneåsikt. Jag tror att både socialdemokrater och moderater i Skåne och den regionen och också många i Halland delar den. Syftet är dock att man ska ha ordning och reda i migrationspolitiken. På totalen har man varit överens om att det är den ordningen som ska gälla.

Jag vill också konstatera att Hans Wallmark avfärdade mitt svar som att ministern räknade upp abstrakta miljarder. Det är klart att man alltid kan säga det, men det är till syvende och sist så att miljarder är pengar som skapar förutsättningar för att trygga välfärd, skapa tillväxt och utveckling och kunna investera i infrastruktur, äldreomsorg, sjukvård och så vidare. Jag skulle nog vilja påstå att de abstrakta miljarderna är det som är absolut viktigast för alla regioner, också för Stockholm, förlåt, Skåne. Det där kan man säga var freudianskt – Stockholm i stället för Skåne. Det gäller också Halland och Norrland.

Här kan jag konstatera att jag är glad att jag tillhör en regering som vill investera sig ur tuffa tider, hellre än en regering som normalt prioriterar skattesänkningar och jobbskatteavdrag som lösning på alla problem.

§ 16 Bordläggning och beslut om förkortad motionstid

Prot. 2020/21:5
10 september

Följande dokument anmälades och bordlades:

Proposition

2020/21:4 Extra ändringsbudget för 2020 – Förlängda och förstärkta stöd och ersättningar med anledning av coronaviruset

Kammaren biföll regeringens förslag att motionstiden för ovanstående proposition skulle förkortas till fem dagar.

EU-dokument

COM(2020) 253 Vitbok om att skapa lika villkor vad gäller utländska subventioner

Motioner

med anledning av prop. 2019/20:193 Kompletterande bestämmelser till

EU:s förordning om utländska direktinvesteringar

2020/21:2 av Björn Söder m.fl. (SD)

2020/21:25 av Hans Wallmark m.fl. (M)

§ 17 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 9 september

2020/21:1 Indraget stöd till islamistkopplat studieförbund på kommunal nivå

av Jonas Andersson i Linköping (SD)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

§ 18 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 9 september

2020/21:1 Småföretagares bokförings- och deklarationsmöjligheter

av Markus Wiechel (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:2 Kommande Syrienstrategi

av Markus Wiechel (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:3 Trafikdispenser

av Martina Johansson (C)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:4 Coronaersättning

av *Ann-Sofie Lifvenhage* (M)
till statsrådet *Ardalan Shekarabi* (S)

2020/21:5 Lagen om eget boende

av *Markus Wiechel* (SD)
till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2020/21:6 Tillväxt av släktbaserade kriminella nätverk

av *Sara Gille* (SD)
till statsrådet *Mikael Damberg* (S)

2020/21:7 Plastskattens utformning

av *Markus Wiechel* (SD)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2020/21:8 Avgift på icke återvunna plastförpackningar

av *Betty Malmberg* (M)
till miljö- och klimatminister *Isabella Lövin* (MP)

2020/21:9 Avgift på icke återvunna plastförpackningar

av *Betty Malmberg* (M)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2020/21:10 Interpol och plastavfall

av *Betty Malmberg* (M)
till miljö- och klimatminister *Isabella Lövin* (MP)

2020/21:11 Dubbelbeskattning av nordiska medborgare

av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2020/21:12 Ansvar för svårt sjuka som fått avslag på sin asylansökan

av *Jörgen Berglund* (M)
till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2020/21:13 EU:s förslag om blyförbud

av *Magnus Persson* (SD)
till miljö- och klimatminister *Isabella Lövin* (MP)

2020/21:14 Minskad sysselsättning

av *Magnus Persson* (SD)
till arbetsmarknadsminister *Eva Nordmark* (S)

2020/21:15 Utförsäkring av covidsjuka

av *Ida Gabrielsson* (V)
till statsrådet *Ardalan Shekarabi* (S)

§ 19 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 9 september

2019/20:2085 Kompetensförsörjning till de gröna näringarna

av *Lotta Olsson* (M)
till arbetsmarknadsminister *Eva Nordmark* (S)

2019/20:2087 Förtroendet för rättsstaten

av *Björn Söder* (SD)
till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2019/20:2084 Skydd av grundvatten

av *Lotta Olsson* (M)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2019/20:2095 Stora idrottsevenemang i diktaturer

av *Hans Wallmark* (M)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2019/20:2088 Smittspårning

av *Magdalena Schröder* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:2080 Förebyggande av suicid

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:2096 Felaktigt utnyttjande av svenska bidragssystem i andra länder

av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:2081 Hästrådgivningspaket kontra ny lagstiftning utifrån Övergödningsutredningen

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2019/20:2082 Övergödningsutredningens konsekvenser kring hästha-
gar

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2019/20:2083 Tolkning av innehållet i rapport från Övergödningsut-
redningen

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2019/20:2097 Beredskapslager av fryst blodplasma

av *Alexandra Anstrell* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:2104 Vidtagna åtgärder mot bidragsfusk

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2019/20:2098 Skydd mot covid-19 för flerfunktionsnedsatta

av *Lars Beckman* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:2101 Brottslighetens påverkan på företagen

av *Boriana Åberg* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:2099 Åtgärder mot brister vid transport av farligt gods

av *Thomas Morell* (SD)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:2107 Den förvärrade situationen för folket i Zimbabwe

av *Yasmine Posio* (V)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:2093 Utvecklingen i Belarus

av *Margareta Cederfelt* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:2089 Jobb till unga i växande företag

av *Lars Beckman* (M)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2019/20:2094 Hårdnande villkor för regimkritiker i Ryssland

av *Margareta Cederfelt* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:2100 Sanktioner mot Belarus

av *Boriana Åberg* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:2130 Åtgärder mot Belarus

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:2092 Folkrättslig granskning om övergreppen i Xinjiang

av *Hans Wallmark* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:2106 Kostnader för frivilligt återvändande

av *Magdalena Schröder* (M)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2019/20:2090 Ökat bostadsbyggande

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2019/20:2091 Östlig förbindelse och bostadsfrågor

av *Maria Stockhaus* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:2102 Användningen av mobiler av personer dömda till sluten ungdomsvård

av *Boriana Åberg* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1973 Högskoleprovet

av *Ann-Sofie Lifvenhage* (M)

till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2019/20:2078 Digital samhällsbyggnadsprocess

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2019/20:2039 Barns rättssäkerhet i vårdnadstvister

av *Ann-Sofie Alm* (M)

till statsrådet Åsa Lindhagen (MP)

2019/20:2064 Vårdnadstvister utan riskbedömning

av *Betty Malmberg* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:2054 Ersättning till kollektivtrafikanter under pandemin

av *Lars Mejern Larsson* (S)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:2044 Skärpta straff för trafikbrott

av *Ingemar Kihlström* (KD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:2070 Utbyggnaden av slussen i Södertälje

av *Ingela Nylund Watz* (S)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.51,
av talmannen därefter till och med § 10 anf. 117 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om faktapromemorior	1
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 4 Svar på interpellationerna 2019/20:449 och 453 om särbehandling av enskilda bolag	1
Anf. 1 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	1
Anf. 2 TONY HADDOU (V)	2
Anf. 3 JOAR FORSSELL (L)	4
Anf. 4 ALI ESBATI (V)	5
Anf. 5 LORENA DELGADO VARAS (V)	6
Anf. 6 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	6
Anf. 7 TONY HADDOU (V)	7
Anf. 8 JOAR FORSSELL (L)	9
Anf. 9 ALI ESBATI (V)	10
Anf. 10 LORENA DELGADO VARAS (V)	10
Anf. 11 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	10
Anf. 12 TONY HADDOU (V)	11
Anf. 13 ANDRE VICE TALMANNEN	12
Anf. 14 JOAR FORSSELL (L)	12
Anf. 15 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	13
§ 5 Svar på interpellation 2019/20:454 om kompetensutveckling inom sjukvården och äldreomsorgen	13
Anf. 16 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	13
Anf. 17 AMINEH KAKABAVEH (-)	15
Anf. 18 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	15
Anf. 19 AMINEH KAKABAVEH (-)	17
Anf. 20 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	17
Anf. 21 AMINEH KAKABAVEH (-)	18
Anf. 22 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	19
§ 6 Svar på interpellation 2019/20:457 om säkerhetsbrister vid ungdomshem	20
Anf. 23 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	20
Anf. 24 MIKAEL DAMSGAARD (M)	20
Anf. 25 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	21
Anf. 26 MIKAEL DAMSGAARD (M)	22
Anf. 27 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	23
Anf. 28 MIKAEL DAMSGAARD (M)	24
Anf. 29 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	25
§ 7 Svar på interpellation 2019/20:463 om ersättning för att hindra smittspridning i riskgrupper	25
Anf. 30 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	25
Anf. 31 LARS BECKMAN (M)	26
Anf. 32 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	27
Anf. 33 LARS BECKMAN (M)	27
Anf. 34 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	28
Anf. 35 LARS BECKMAN (M)	29
Anf. 36 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	30

Ajournering	30	Prot. 2020/21:5
Återupptaget sammanträde	30	10 september
§ 8 Frågestund	30	
Anf. 37 TALMANNEN.....	30	
<i>Sanktioner mot Belarus</i>	31	
Anf. 38 HANS WALLMARK (M)	31	
Anf. 39 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	31	
Anf. 40 HANS WALLMARK (M)	31	
Anf. 41 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	31	
<i>Antalet anstaltsplatser</i>	32	
Anf. 42 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	32	
Anf. 43 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	32	
Anf. 44 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	32	
Anf. 45 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	32	
<i>Belarus och en svensk Magnitskijlagstiftning</i>	33	
Anf. 46 KERSTIN LUNDGREN (C).....	33	
Anf. 47 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	33	
Anf. 48 KERSTIN LUNDGREN (C).....	33	
Anf. 49 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	33	
<i>Sveriges relation till Turkiet</i>	33	
Anf. 50 HÅKAN SVENNELING (V).....	33	
Anf. 51 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	34	
Anf. 52 HÅKAN SVENNELING (V).....	34	
Anf. 53 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	34	
<i>Hot mot Denis Mukwege</i>	35	
Anf. 54 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	35	
Anf. 55 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	35	
Anf. 56 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	35	
Anf. 57 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	35	
<i>Utmattningssyndrom hos kvinnor</i>	36	
Anf. 58 GULAN AVCI (L)	36	
Anf. 59 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S).....	36	
Anf. 60 GULAN AVCI (L)	36	
Anf. 61 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S).....	37	
<i>Dödsolyckor på byggarbetsplatser</i>	37	
Anf. 62 SERKAN KÖSE (S).....	37	
Anf. 63 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S).....	37	
Anf. 64 SERKAN KÖSE (S).....	37	
Anf. 65 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S).....	38	
<i>Oseriös kreditgivning</i>	38	
Anf. 66 CAMILLA HANSÉN (MP)	38	
Anf. 67 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	38	
Anf. 68 CAMILLA HANSÉN (MP)	38	
Anf. 69 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	39	
<i>Åtgärder för bättre arbetsmiljö</i>	39	
Anf. 70 SAILA QUICKLUND (M)	39	
Anf. 71 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S).....	39	
<i>Invandring och kvinnors otrygghet</i>	40	
Anf. 72 KATJA NYBERG (SD)	40	
Anf. 73 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	40	

<i>Utvisning av arbetskraft</i>	40
Anf. 74 LARS THOMSSON (C)	40
Anf. 75 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	41
<i>Svenska valobservatörer till Chile</i>	41
Anf. 76 LORENA DELGADO VARAS (V)	41
Anf. 77 Utrikesminister ANN LINDE (S)	41
<i>Snabbare tillståndsprocesser vid bygge av elnät</i>	42
Anf. 78 PATRIK ENGSTRÖM (S)	42
Anf. 79 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	42
<i>Frisläppande av politiska fångar i Iran</i>	42
Anf. 80 AMINEH KAKABAVEH (-)	42
Anf. 81 Utrikesminister ANN LINDE (S)	43
<i>Ersättning till arbetande personer i riskgrupp</i>	43
Anf. 82 ANN-SOFIE LIFVENHAGE (M)	43
Anf. 83 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	43
<i>En ny folkräkning</i>	44
Anf. 84 ERIC WESTROTH (SD)	44
Anf. 85 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	44
<i>Underlättande av ungas inträde på bostadsmarknaden</i>	44
Anf. 86 DAVID JOSEFSSON (M)	44
Anf. 87 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	45
<i>Återinförande av fastighetsskatten</i>	45
Anf. 88 JOSEFIN MALMQVIST (M).....	45
Anf. 89 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	45
<i>Risken för partiell nedsläckning av elnätet</i>	46
Anf. 90 LARS BECKMAN (M)	46
Anf. 91 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	46
<i>Riktat stöd till Strömstad</i>	46
Anf. 92 JOHAN HULTBERG (M)	46
Anf. 93 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	47
<i>Besked om Preems utbyggnad i Lysekil</i>	47
Anf. 94 CECILIE TENFJORD TOFTBY (M).....	47
Anf. 95 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	47
<i>Situationen i Hongkong</i>	48
Anf. 96 MARGARETA CEDERFELT (M).....	48
Anf. 97 Utrikesminister ANN LINDE (S)	48
<i>Covidanpassat direktiv till Försäkringskassan</i>	48
Anf. 98 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	48
Anf. 99 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	48
§ 9 Svar på interpellation 2019/20:458 om åtgärder mot den organiserade brottsligheten i Sveriges storstäder	49
Anf. 100 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	49
Anf. 101 DAVID JOSEFSSON (M)	50
Anf. 102 ELLEN JUNTITI (M)	51
Anf. 103 LARS BECKMAN (M)	52
Anf. 104 JAN ERICSON (M)	52
Anf. 105 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	54
Anf. 106 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	55

Anf. 107	DAVID JOSEFSSON (M)	56
Anf. 108	ELLEN JUNTTI (M)	57
Anf. 109	LARS BECKMAN (M)	57
Anf. 110	JAN ERICSON (M)	58
Anf. 111	ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	59
Anf. 112	Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S)	59
Anf. 113	DAVID JOSEFSSON (M)	60
Anf. 114	Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S)	61
§ 10 Svar på interpellation 2019/20:444 om Sveriges ställningstagande kring orsaken till Dag Hammarskjölds död		
Anf. 115	Utrikesminister ANN LINDE (S)	62
Anf. 116	GUDRUN BRUNEGÅRD (KD)	63
Anf. 117	Utrikesminister ANN LINDE (S)	64
Anf. 118	GUDRUN BRUNEGÅRD (KD)	65
Anf. 119	Utrikesminister ANN LINDE (S)	66
Anf. 120	GUDRUN BRUNEGÅRD (KD)	67
Anf. 121	Utrikesminister ANN LINDE (S)	67
§ 11 Svar på interpellation 2019/20:446 om UD:s reseavrådan till de nordiska grannländerna		
Anf. 122	Utrikesminister ANN LINDE (S)	68
Anf. 123	HANS WALLMARK (M)	69
Anf. 124	HÅKAN SVENNELING (V)	70
Anf. 125	Utrikesminister ANN LINDE (S)	71
Anf. 126	HANS WALLMARK (M)	72
Anf. 127	HÅKAN SVENNELING (V)	73
Anf. 128	Utrikesminister ANN LINDE (S)	74
Anf. 129	HANS WALLMARK (M)	75
Anf. 130	Utrikesminister ANN LINDE (S)	75
§ 12 Svar på interpellation 2019/20:447 om utlämningsavtalet med Hongkong		
Anf. 131	Utrikesminister ANN LINDE (S)	76
Anf. 132	KERSTIN LUNDGREN (C)	77
Anf. 133	HÅKAN SVENNELING (V)	78
Anf. 134	HANS WALLMARK (M)	79
Anf. 135	Utrikesminister ANN LINDE (S)	80
Anf. 136	KERSTIN LUNDGREN (C)	81
Anf. 137	HÅKAN SVENNELING (V)	82
Anf. 138	HANS WALLMARK (M)	82
Anf. 139	Utrikesminister ANN LINDE (S)	83
Anf. 140	KERSTIN LUNDGREN (C)	84
Anf. 141	Utrikesminister ANN LINDE (S)	84
§ 13 Svar på interpellation 2019/20:460 om stärkt kollektivtrafik		
Anf. 142	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	85
Anf. 143	JENS HOLM (V)	85
Anf. 144	MAGNUS JACOBSSON (KD)	86
Anf. 145	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	87
Anf. 146	JENS HOLM (V)	88

Anf. 147	MAGNUS JACOBSSON (KD)	89
Anf. 148	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	89
Anf. 149	JENS HOLM (V)	90
Anf. 150	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	91
§ 14	Svar på interpellation 2019/20:466 om koldioxidpriset och infrastrukturplaneringen	92
Anf. 151	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	92
Anf. 152	MAGNUS JACOBSSON (KD)	92
Anf. 153	JENS HOLM (V)	92
Anf. 154	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	93
Anf. 155	MAGNUS JACOBSSON (KD)	94
Anf. 156	JENS HOLM (V)	95
Anf. 157	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	95
Anf. 158	MAGNUS JACOBSSON (KD)	97
Anf. 159	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	97
§ 15	Svar på interpellation 2019/20:418 om regeringens beslut ur ett regionalt rättviseperspektiv	98
Anf. 160	Statsrådet JENNIE NILSSON (S)	98
Anf. 161	HANS WALLMARK (M)	99
Anf. 162	Statsrådet JENNIE NILSSON (S)	100
Anf. 163	HANS WALLMARK (M)	101
Anf. 164	Statsrådet JENNIE NILSSON (S)	102
Anf. 165	HANS WALLMARK (M)	103
Anf. 166	Statsrådet JENNIE NILSSON (S)	104
§ 16	Bordläggning och beslut om förkortad motionstid	105
§ 17	Anmälan om interpellation	105
§ 18	Anmälan om frågor för skriftliga svar	105
§ 19	Anmälan om skriftliga svar på frågor	106
§ 20	Kammaren åtskildes kl. 18.39.	109